This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

HARVARD LAW LIBRARY
3 2044 057 045 882

MAGYAR JOGASZEGYLET, BUDAPEST

A vegrehajtasi torveny reformja

1907

HUN
942
MAG

HARVARD
LAW
LIBRARY

Digitized by Google

Digitized by Google

Magyar jogászegylet, Budapest HUNGARY

MAGYAR JOGÁSZEGYLETI ÉRTEKEZÉSEK.

Szerkeszti: Dr. Szladits Károly, a Magyar Jogászegylet titkára.

1908. JANUÁR HÓ. 281. SZ. XXXVI. KÖTET 5. FÜZET.

136

A VÉGREHAJTÁSI TÖRVÉNY REFORMJA

A MAGYAR JOGÁSZEGYLETBEN 1907. ÉVI NOVEMBER HÓ 9., 15. ÉS 16. NAPJAIN TARTOTT VITA

Dr. TELLER MIKSA, Dr. LÁNYI MÁRTON, Dr. DOROGHI ERVIN, Dr. FRÁTER BÉLA, Dr. FODOR ÁRMIN, Dr. TÖRÖK JÓZSEF ÉS Dr. MÁRKUS DEZSŐ FELSZÓLALÁSAIVAL.

BUDAPEST.

1907.

HUN
942
MAG-

Digitized by Google

FORTY
M

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

Digitized by Google

A vita alapja dr. Márkus Dezsőnek a végrehajtási törvény reformjáról 1907 október hó 26-án tartott előadása volt (Magyar Jogászegyleti értekezések XXXVI. kötet 4. füzet, 280. sz.).

(1907. évi november hó 9-én.)

Dr. Teller Miksa:

T. Teljes-ülés!

Úgy a végrehajtási törvény novellájának indokolása vala mint az előadó úr reá mutatnak arra, hogy a novella távolról sem orvosolja a végrehajtási törvény összes hiányait. Hangsulyozzák azonban, hogy a polgári perrendtartás szabályozása után úgy is teljesen új végrehajtási törvény fog a mainak helyébe lépni. Elég tehát szerintük, ha a novella egyelőre csak azokon a bajokon segít, a melyeket sürgősen kell orvosolni és a melyeken segíteni lehet a nélkül, hogy a végrehajtási eljárás egész szerkezetét meg kellene változtatni.

Ezt a kiinduló pontot én helyesnek el nem fogadhatom. Két eset lehetséges ugyanis. Vagy törvény lesz a legrövidebb idő alatt a perrendtartás törvényjavaslatából, akkor semmi értelme sincsen annak, hogy egy rövid novellát alkossunk, csak azért, hogy az pár hónap mulva tárgytalanná váljon, vagy megint elmarad valamely akadály következtében a perrendtartás letárgyalása, a mely esetben a novella nem elég alapos reformja a végrehajtási eljárásnak, a melyről úgy a novella indokolása, mint az előadó úr elismerik, hogy a gazdasági életet kártékonyan befolyásolja az által, hogy az adós helyzetét rendkivül megnehezíti, sőt sok esetben vagyoni existentiákat is szükségtelenül tönkre tesz.

Digitized by Google

De nem tartom kielégítőnek a végrehajtási novellát még az esetben sem, ha elfogadom az indokolásnak és az előadó úrnak a kiindulási alapját és arra az álláspontra helyezkedem, hogy elégedjünk meg egyelőre azokkal a reformokkal, a melyeket azonnal meg lehet csinálni egy új végrehajtási törvény elkészítése, vagy a mint a novella mondja a végrehajtási eljárás szerkezetének megváltoztatása nélkül. Ebből a szempontból is keveslem azt, a mit a novella nyujt.

Előre bocsátom ezek után, hogy én kizárólag az ingatlan végrehajtás kérdésével akarok foglalkozni. Egyrészt azért, mert az ingó végrehajtás reformjának kérdésében teljesen egyetértek mindazzal, a mit az előadó úr elmondott. Másrészt azért, mert a novella épen ezzel a kérdéssel bánt el legmostohábbul, a mennyiben mindössze hat szakasza vonatkozik az ingatlan végrehajtásra és ez a hat szakasz mindössze a végrehajtási törvénynek négy szakaszát helyezi hatályon kívül. Annál különösebb ez, mert maga az indokolás azt mondja, hogy a javaslat különös figyelmet fordít a mezőgazdaságra és az ezzel foglalkozókra. Ezen igéretét be is tartja az ingó végrehajtás reformjánál, de viszont az ingatlan végrehajtás kérdésével úgyszólván nem foglalkozik Pedig, köztudomású, hogy a végrehajtási törvénynek épen az a része az, a mely a legrosszabb, a melynek reformja a legsürgősebb és a mely téren a helyzet tarthatatlan. Azt hiszem, ezen állításaim bővebb bizonyítására szükség nincsen. Nem akarok köztudomásu tényeket nagy statisztikai apparatussal bizonyítani, de a kérdés fontosságának jellemzésére ezt az egy számadatot felemlítem, hogy pl. 1901-ben az elárverezetett ingatlanok száma 19.932, az elárverezett ingatlanok vételára pedig 47,111.000 korona volt. Már ez az egy számadat is mutatja, hogy ennek e kérdésnek szabályozásához rendkivüli nagy gazdasági érdekek füződnek. Már pedig az ingatlan végrehajtás mai szabályozása olyan rossz, hogy az egyformán hátrányos a szerencsétlen adósra, mint a hitelezőkre nézve. Ha azonban azt kérdezik tőlem, hogy kire hátrányosabb az adósra-e, vagy a hitelezőkre nézve, akkor habozás nélkül azt felelem, hogy a hitelezőkre nézve még sokkal hátrányosabb mint az adósra nézve.

Digitized by Google

Áttérve a végrehajtási eljárás reformjának részletkérdéseire, első sorban a novellának positiv intézkedéseivel kívánok foglalkozni.

A novella két legfontosabb intézkedése az, hogy 1. a bánatpénz minimumát kötelezőleg irja elő a kikiáltási ár 20%-ában, és 2. hogy megkivánja honositani a legalacsonyabb ár intézményét, mely szerint az ingatlanok a kikiáltási ár felén, illetve kétharmadán alul árverésen el nem adhatók.

Én sem az egyik, sem a másik intézkedést helyesnek el nem fogadhatom.

A bánatpénz 20%-os minimumának megállapítására vonatkozólag az indokolás szószerint a következőket mondja: «Ez az összeg (t. i. a bánatpénz) jelenleg rendszerint a kikiáltási ár 10%-ában állapittatik meg. Ennek az összegnek csekélysége okozza, hogy csupán az ingatlan hasznainak minél hosszabb időn át való élvezete végett sokszor olyanok tesznek az árverésen igéretet, és szerzik meg az ingatlant, a kik a teljes vételárt lefizetni vagy nem képesek, vagy komolyan nem akarják!»

A javaslat ezen indokolását az előadó úr kiegészítette még azzal, hogy a kikiáltási ár úgyis nagyon alacsony rendszerint, mert adó alapon állapíttatik meg, nem pedig forgalmi érték alapján. A javaslat indokolása azonban téved, ha a bánatpénz ilyetén kötelező minimumának megállapításától az árverési visszaélések megszünését várja. A kijátszás egyik fajára reámutat az indokolás és reámutatott az előadó úr. Ez a kijátszás abból áll, hogy nem komoly árverési vevő csak azon czélból teszi le az aránylag kis összegű bánatpénzt, hogy mint árverési vevő a végrehajtási törvény 180. szakasza alapján az ingatlant birtokba vehesse, annak hasznait hosszabb időn át élvezhesse.

Ezt a kijátszást a 20%-os bánatpénz ép oly kevéssé fogja megakadályozni, mint eddig a 10%-os bánatpénz. A kikiáltási ár ugyanis, a mint arra az előadó úr is reámutatott, adó alapon állapíttatik meg, minek következménye az, hogy földadónál és ház osztály adónál a kikiáltási árként a valóságos árnak 10—20%-a szerepel. Egy 100.000 frtos

Digitized by Google

ingatlan kikiáltási ára tehát rendszerint 10—20,000 frt között váltakozik. Ilyen alacsony kikiáltási árnál azután nem sokat fog változtatni, hogy a kikiáltási árnak 10 vagy 20%-át kell-e letenni, mert ez a valóságos vételárnak nem 10 vagy 20%-át, hanem 1—3%-át jelenti. Ezzel a körülménynyel mindenki, a kinek az ingatlan végrehajtás terén gyakorlata van, teljesen tisztában van. Sokkal egyszerűbb módja volna a kijátszások ezen formája megakadályozására, ha a novella azon rendkívül egyszerű intézkedéseket venné fel, hogy az árverési vevő csak az esetben kérheti a birtokba helyezését, ha az ingatlan nincs zárlat alatt, továbbá, hogy a késedelmes árverési vevő ellen a visszárverés elrendelésével egyidejűleg zárlat rendelhető el bármely érdekelt kérelmére. Mert szinte hihetetlen, hogy ez ma nincs így. Ma az árverési vevőt csak a visszárverés megtartása után lehet kitenni, midőn az új vevő helyeztetik a birtokba. Csakhogy addig sok idő telik el, mert az árverési vevő természetesen minden követ megmozgat, hogy ő minél tovább maradhasson az ingatlan birtokában. Felfolyamodással él a visszárverés ellen és kimeríti az összes jogorvoslatokat, a melyekre a novella indokolása is reá mutat, hogy czélját elérhesse. Ezen machinatióknak véget vetnének az általam proponált egyszerű intézkedések.

A végrehajtási törvény végleges reformjánál ezt a kérdést az osztrák törvény 158. és 159. §§-ának analogiáján lehetne szabályozni oly módon, hogy az árverési vevő nem mint tulajdonos, hanem, mint zárgondnok veheti csak birtokba az ingatlant, és ezt is csak akkor, ha a bíróság az érdekelt felek meghallgatása után ezt elrendeli. Ha a bíróságnak aggálya van a vevő ellen, bármely okból, nem köteles őt a zárgondnoknak bevezetni, hanem más zárgondnokot rendelhet ki.

A kijátszásnak egy másik sokkal gyakoribb veszedelmes formája létezik azonban, a melynek kiküszöbölését hosszú idő óta sürgetik különösen a jelzálogkölcsönökkel foglalkozó intézetek, a mely kijátszásokról szintén a bánatpénz kapcsán kell megemlékeznem.

A kijátszás abból áll, hogy midőn több jószágtest kerül árverés alá, a végrehajtást szenvedő a végrehajtási törvény

Digitized by Google

172. §-ában foglalt jogával élve úgy állapítja meg a sorrendet, hogy első sorban a legkisebb és legértéktelenebb jószágtest árverés alá bocsátását kivánja. Ezt a jószágtestet, melynek értéke végrehajtató követeléseinek egy elenyésző csekély részét képezi, az adósnak valamelyik strohmannja oly áron veszi meg, hogy a vételár a bekebelezett követeléseket összes járulékokkal és előnyös tételekkel együtt fedezné. Mikor azután ez megtörtént, a végrehajtást szenvedett a végrehajtási törvény 172. §-ának értelmében a további árverés felfüggesztését kéri. Ezt a kijátszást az teszi lehetővé, hogy az apró jószágtestek kikiáltási ára olyan csekély, hogy néha egy pár forint letételével lehet ezen a módon a legnagyobb ingatlanok árverését meghiusitani.

Ne méltóztassék azt hinni, hogy ezek az esetek csak egészen kivételesen, szórványosan fordulnak elő. Több mint egy évtized óta ez a kijátszás napirenden van és a hitelezők igen gyakran nem tudnak ez ellen védekezni, még ha előzetes intézkedésekkel, pl. magas bánatpénzzel akarják is ezen kijátszásokat megelőzni. Ennek a kijátszásnak a czélja nem az, hogy az árverési vevő a csekély bánatpénz letétele elfenében az ingatlan birtokába jusson, mert a kérdéses jószágtest rendszerint értéktelen. A czél egyszerüen az, hogy az adós halasztást nyerjen. Az árverés a kjjátszás folytán felfüggesztetik és mikor a hitelezők a szinleges vevő ellen visszárverést kérnek, akkor természetesen megint megkezdődik a felfolyamodások, előterjesztések, jogorvoslatok újabb alapos kihasználása.

Kérdés, hogy a kijátszásnak ezen faja ellen használ-e a bánatpénznek 20%-ban való kötelező megállapítása? Azt hiszem már magából az eddig elmondottakból is kétségtelen, hogy nem. Mert a kijátszás abból áll, hogy egy önmagában véve értéktelen ingatlanért, pl. egy 100 vagy 200 kor. értékü ingatlanért az árverési vevő 100,000 korona vagy még magasabb vételárt ajánl. Világos tehát, hogy a kijátszásnak ezen legsulyosabb fajánál sem ér a 20%-os bánatpénz semmit, mert az adós, strohmannja útján, szivesen fogja letenni a bánatpénz 10%-a helyett a 20%-ot is az árverés meghiusítása czéljából.

Digitized by Google

Ezen visszaélés meghiusítása oly módon volna lehetséges, hogy a végrehajtási törvény 172. §-ának megváltoztatásával a kiküldött a végrehajtató kívánságára abban az esetben is tartozzék az árverési eljárást folytatni, ha az árverési vevők által felajánlott vételárak az összes bekebelezett és előnyös követeléseket fedezik azon esetben, ha nyilvánvaló, hogy az árverési vevő ajánlata nem komoly és csak az árverés eredményének meghiusítását czélozza. Nehogy azonban ezen intézkedés a végrehajtást szenvedett hátrányára váljék csak egyetlen egy esetben is, ki kellene egyidejüleg mondani, hogy ilyen esetben az árverési vétel érvényessége azon feltételtől függ, hogy az árverési vevő a vételárat nem fizeti be.

A bánatpénznek 20%-ban való kötelező megállapítása tehát meggyőződésem szerint a kijátszásokat épenséggel nem teszi lehetetlenné, ellenben gyakran káros hatása lesz. Épen az adósnak érdekében ugyanis meg kell könnyíteni az árverézi vételeket, a mennyire ezt a hitelezők érdekeinek csorbítása nélkül lehet. Az adósnak, a ki a hitelezőt ki akarja elégíteni, nem érdeke, hogy a bánatpénz minél magasabb legyen, mert minél magasabb a bánatpénz, annál kevesebb árverési vevőre van kilátás.

A hitelezőknek is az az érdeke, hogy az ingatlan minél jobb áron kelljen el, tehát minél több árverési vevő versenyezzen egymással és ebből a szempontból a hitelezőknek szintén határozottan az az érdekük, hogy a bánatpénz minél alacsonyabb legyen. A bánatpénznek rendeltetése csak az, hogy a nem komoly ajánlatokat lehetetlenné tegye. A mai kikiáltási ár megállapításának módja mellett azonban a bánatpénz a legtöbb esetben ép oly nevetségesen csekély lesz 20% mellett, mint 10% mellett. Ha tehát a nem komoly ajánlatokat lehetetlenné akarjuk tenni, akkor nem a bánatpénzt kell kötelező magas százalékban megallapítani, hanem a kikiáltási ár megállapítását kell a mai rendszertől eltérő módon megállapítani. A 20%-os bánatpénz tehát az esetek legnagyobb részében teljesen czéltalan lesz és a visszaéléseket megakadályozni nem fogja, ellenben az esetek egy másik részében rendkivül károsan fog hatni azáltal, hogy a bánat-

Digitized by Google

pénz nagysága szinte meddővé fogja tenni az árverést, vagy legalább is a vevők versenyét szinte ki fogja zárni. Ez az esetek két kategoriájában fog bekövetkezni. Az egyik a házbéradó alá eső ingatlanok árverése.

A míg ugyanis a házosztály adó és földadó alá eső ingatlanok kikiáltási ára tudvalevőleg mélyen a valóságos értéken alul marad, addig a házbéradó alapján megállapított kikiáltási ár gyakran a forgalmi értéknél is nagyobb. Nagyobb városokban és különösen Budapesten házak árveréseinél a ház valóságos értékének 20%-át, sőt gyakran még ennél is magasabb összeget kellene a vevőknek bánatpénzül letenni, ami az értékesítést igen károsan befolyásolná.

Annak bizonyítására, az hogy elmondottak mennyire megfelelnek a tényeknek, megjegyzem, hogy Budapesten a jelzálogos intézetek rendszerint a kikiáltási árnak nem 10, hanem 5%-át veszik fel az árverési feltételekbe bánatpénzül. Sőt igen gyakran, az értékesebb ingatlanoknál, még az 5%-os bánatpénzt is túlmagasnak tartják, miért is Budapesten a 3%-os bánatpénz sem tartozik a ritkaságok közé. Furcsa tehát, hogy a novella jobban akarja megvédeni a hitelezők érdekeit, mint a hogy ők azt maguk teszik és a míg a hitelezők az ingatlan értékesítésének érdekében megelégesznek 3—5%-os bánatpénzekkel is, addig a javaslat kötelezőleg 20%-os minimumot akar felállítani. Ez azt eredményezné, hogy az árverésen más mint az első helyen bekebelezett jelzálogos hitelező árverési vevőként nem jelenne meg. A mi ma is elég gyakori, a jövőben rendszerré válna, hogy t. i. az első helyen bekebelezett hitelező venné meg az ingatlant úgyszólván kivétel nélkül saját követelése erejéig. Ez nem áll érdekében az adósnak, mert nem szabadulna tartozásaitól, de még nagyobb mértékben sujtaná a második, harmadik és következő helyeken bekebelezett hitelezőket, a kik elvesztenék pénzüket, mert a túlmagas bánatpénz el fogja riasztani és távol fogja tartani azokat, a kik alacsonyabb bánatpénz letételére képesek és hajlandók lettek volna. Nem szabad ugyanis megfeledkeznünk arról, hogy pl. Budapesten a házak nagy része 70%-ig van az első helyen megterhelve és így tekintettel arra, hogy a jelzálog kölcsönök az első helyen

Digitized by Google

bekebelezett kölcsönt rendszerint meghagyják az ingatlanon, a 20%-os bánatpénz úgyszólván a teljes vételárt jelenti.

Az esetek másik kategoriája, midőn a 20%-os bánatpénz az árverést szerfelett meg fogja nehezíteni az, a midőn a kikiáltási ár nem adó alapon, hanem becslés alapján állapíttatik meg (148. §. második bekezdés).

Az én nézetem szerint tehát helyesebb a mai rendszer, midőn a bánatpénz nagyságának megállapítása kötelezőleg nincsen megállapítva, hanem azt az érdekelt hitelező ajánlatára a bíróság állapítja meg. Igenis helyes a bánatpénz reformja, azonban nem a novella által contemplált formában, hanem oly irányban, hogy a hitelezők bizonyos kategoriáit fel kell menteni a bánatpénz letételének kötelezettsége alól. Semmi értelme sincsen annak, hogy az első helyen bekebelezett hitelező intézetek, bánatpénzt legyenek kötelesek deponálni.

Az első helyen bekebelezett törlesztéses kölcsönök rendszerint az ingatlan értékének felét teszik ki, sőt még ennél is többet. Legalább is azon jelzálog hitelt nyujtó intézeteket, a melyek zálogleveleket bocsátanak ki és a melyek bizonyos magas biztosítéki alap felett rendelkeznek, a bánatpénz letételének kötelezettsége alól fel kellene menteni. Nem az intézetek érdekében kell ezt követelni, hanem fordítva az adósok és a második s következő helyeken bekebelezett hitelezők érdekében, mert a bánatpénz letétele mindig kamatveszteséggel jár, a mi végeredményben nem a bánatpénzt letevőt, hanem első sorban a kielégítési alap szélén bekebelezett hitelezőket és közvetve az adóst érdeklik. Ezeknek érdekében követelni kell a bánatpénz alól való mentességet mindazok számára, a kiknek azt nyugodtan meg lehet adni. Hivatkozom e tekintetben az osztrák végrehajtási törvény 147. §-ára a mely minden korlátozás nélkül egészen a bíróságra bizza annak megállapítását, hogy az árverés alá kerülő ingatlanra bekebelezett hitelezők közül kiket és milyen mértékben kiván feloldani a bánatpénz letételének kötelezettsége alól.

A mint méltóztatik látni a 20%-os bánatpénz kérdése korántsem olyan egyszerű, mint a milyennek azt a novella indokolása feltünteti. A kérdés szabályozása sok érdeket érint

Digitized by Google

és a mint arra reá mutattam, az a czél, a mit a novella ezzel el akar érni nem lesz megvalósítható, ellenben igenis az esetek egy nagy részében káros befolyása lesz úgy a hitelezők, mint a jóhiszemű adósok érdekeire. A leghatározottabban helytelenítem tehát a kötelező 20%-os bánatpénz megállapítását. A bánatpénz kérdésének reformja épen nem sürgős és függőben hagyható addig, míg az új végrehajtási törvény elkészül. De ha reformáljuk, akkor szerintem a bánatpénzt rendszerint a kikiáltási árnak 10%-ban kell megállapítani, az árverést kérő vagy csatlakozott hitelezők bármelyikének indokolt kérelmére azonban a bánatpénz a kikiáltási ár 5%-ig legyen leszállítható.

Áttérek azután a novella másik fontos intézkedésére a legalacsonyabb ár kérdésére. A javaslat 21. szakasza szerint: «a házbér alá eső ingatlan az árverési hirdetményben megállapított kikiáltási ár felénél, egyéb ingatlan a kikiáltási ár kétharmadánál alacsonyabb áron az árverésen el nem adható.»

Mindabból, a mit a bánatpénz kérdésénél a kikiáltási árra vonatkozólag elmondottam önként következik, hogy a legalacsonyabb ár intézményét sem tartom helyesnek. A 21. szakasznak hatása ugyanis épen olyan lesz, mint a 20%-os bánatpénznek hatása: az esetek túlnyomó részében teljesen czéltalan lesz, az esetek másik csoportjában pedig sulyos csapásként fog reánehezedni az összes érdekeltekre még magára a jóhiszemű adósra is. Teljesen czéltalan lesz a 21. §. mindazon esetekben, midőn a kikiáltási ár házosztály adó, vagy földadó alapján fog megállapíttatni. Ezekben az esetekben a kikiáltási árnak fele, illetve kétharmada a valóságos becsértéknek 5—10%-ánál nagyobb nem lesz. Veszélyes a kétharmad, mint a vételár minimumának megállapítása azokban az esetekben, midőn az ingatlanok, vagy azok egy részének megbecslése lehetséges az érdekeltek valamelyike által.

Nevezetesen a végrehajtási törvény 149. §-a megengedi, hogy az érdekeltek bármelyike, tehát a végrehajtást szenvedett is megbecsültetheti az ingatlan tartozékait és függő termését, a mely tartozék és függő termés becsértéke azután a kikiáltási árhoz hozzászámíttatik. Minthogy ugyanezen sza-

Digitized by Google

kasz intézkedése szerint a becslevelet két községi előljárósági tag állíthatja ki, elképzelhető, hogy a legalacsonyabb ár intézményének meghonosítása esetére a visszaélések milyen új perspectivája nyilik meg a rosszhiszemű adósok előtt. Elég talán csak arra az egy eshetőségre reámutatnom, hogy gőzmalmot, gőzfürészt és egyáltalában gyártelepet a kétharmados legalacsonyabb ár intézménye mellett egyáltalában nem lesz lehetséges eladni. Még csak kijátszásról sem lehet szó ilyen esetekben, mert ha végrehajtást szenvedett, csak azt éri el, hogy a községi előljárósági tagok a becslevelet az előttük igazolt beszerzési árak alapján állítják ki, akkor sem lehet gyárakat árverésen eladni, mert köztudomású tény, hogy a gyárberendezés, ha csak egy pár hétig volt is működésben, sőt ha még egyáltalában nem is volt működésben, már is elveszti eredeti értékének jóval több mint egyharmad részét.

Ez csak egy példa a sok közül és egy olyan példa, a hol még a becslő közegek legteljesebb jóhiszemüségét tételezem fel. Sajnos, azonban köztudomású tény, hogy az úgynevezett községi becslevelek a legtöbb esetben nem megbizhatók. Ezt kell mondanom még azon községi becslevelekre is, a melyeket az előljáróság olyan tárgyakra vonatkozólag állít ki, a melyekre nézve szakértelemmel bir. Még ilyen becsleveleknél is 25—30%-os eltérés fölfelé vagy lefelé nagyon is lehetséges.

A novella a legalacsonyabb ár intézményét az osztrák végrehajtási törvényből veszi át, a melynek 151. §-a körülbelül megfelel a novella 21. §-ának. Csakhogy különbség van az osztrák végrehajtási törvény és a magyar végrehajtási törvény szerkezete között. Nevezetesen az osztrák végrehajtási törvény szerint az árverés alá kerülő ingatlanok kivétel nélkül előzetesen megbecsültetnek. Ausztriában tehát nem adó alapon állapíttatik meg a kikiáltási ár, hanem kikiáltási árként a hivatalból megállapított valóságos forgalmi érték szerepel. Ez már is oly fundamentális különbség, a mely lehetségessé és megmagyarázhatóvá teszi ott a legalacsonyabb ár intézményét. Hozzájárul ehhez, hogy a becslést nem községi előljárósági tagok foganatosítják, hanem birósági hites

Digitized by Google

szakértő, esetleg két szakértő. Általában a becslési eljárás részletesen és pontosan van szabályozva az osztrák végrehajtási törvény 140—144. §§-aiban, úgy hogy a törvény a mennyire lehetséges, gondoskodik arról, hogy a kikiáltási ár csakugyan megfeleljen az ingatlan valóságos értékének. És mégis daczára annak, hogy egészen más előfeltételekre van reáépítve Ausztriában a legalacsonyabb ár intézménye, a törvény ezek mellett is szükségesnek tartja a hitelezők érdekében egyéb garantiákról is gondoskodni. Az egyik az, hogy visszárverés esetén az osztrák végrehajtási törvény 154. §-a értelmében a legalacsonyabb ár mindig csak a kikiáltási ár fele, a mi azt jelent, hogy osztrák végrehajtási törvényben a legalacsonyabb ár végeredményben nem az érték kétharmada, hanem fele. De van még egy intézkedése a törvénynek, a mely quási recompensátiót nyujt a hitelezőknek azért a hátrányért, hogy az első árverésen az ingatlant értékének kétharmadán alul eladni nem lehet. Mielőtt ezt a recompensatiót ismertetném, reá kell mutatnom arra, hogy a legalacsonyabb ár intézménye hátrányos a hitelezőkre nézve azért, mert megnehezíti az ingatlanok értékesítését árverés útján, hátrányos tehát mindazon hitelezőkre nézve, a kiknek a követelése kisebb összeggel is már fedezetet nyernének. A mi viszonyaink között a hitelezők helyzetüknek ezen sulyosbitását annál jobban éreznék, mert a mi végrehajtási törvényünk különben sem kedvező az árverési vételekre nézve. A mi ingatlan végrehajtási eljárásunk komplikált volta a komoly vevőket elriasztja az árverési vételektől. A komoly vevő ugyanis venni akar, nem pedig perlekedni. A mi ingatlan végrehajtási eljárásunk pedig olyan, hogy az árverési vevő hosszadalmas és költséges birói eljárás nélkül az általa megvett ingatlanhoz nem igen jut. Már az is baj, hogy a félig-meddig értékes ingatlant az első árverésen soha sem lehet megvenni. Az első árverésen komoly vevő már csak azon egy okból sem jelentkezik, mert nem akar bánatpénzt letenni, nem akarja bánatpénzét hónapokig hevertetni, kamatveszteséget szenvedni és a bánatpénz felvétel körüli költségeket viselni csak azért, hogy más vevő vehesse meg az ingatlant utóajánlat révén. De a második, utóajánlati árverésektől is

Digitized by Google

irtóznak a komoly vevők, mert a végrehajtást szenvedett és érdektársai előterjesztésekkel, felfolyamodásokkal és egyéb jogorvoslatokkal hónapokig, de gyakran évekig bizonytalanná teszik az árverésen szerzett tulajdoni jogot. Ezen körülményeknek természetes és köztudomású következménye, hogy Magyarországon az árverési vevőknek csak két kategoriája van. Az egyik a közvetlenül érdekeltek csoportja: a hitelezők valamelyike, a kik pénzüket akarják megmenteni, vagy a végrehajtást szenvedett rokonsága. A másik csoport a hivatásos árverési vevők, a kik mindent megvesznek, a mit potom áron meg lehet venni. A komoly árverési vevő még ha szeretné is az ingatlant megvenni, rendszerint nem jelentkezik mindaddig, a míg az árverés jogerőre nem emelkedett és akkor inkább drágábban megveszi az ingatlant az árverési vevőtől.

Miután ismertettem azon okokat, a melyek miatt különösen nálunk az árverési vétel a hitelezőkre nézve nem épen előnyös, reámutatok arra, hogy az osztrák törvény mily módon nyujt alkalmat a komoly vevőknek arra, hogy az árverésen komoly ajánlataikkal megjelenjenek és ezáltal az árverést azzá tegyék, a minek valóban lennie kell; hatóság közbenjöttével történő adás-vételnek. Az osztr. végr. törvény 195. §-a szerint utóajánlatnak egyáltalában nincsen helye akkor, ha az árverési vevő a kikiáltási ár háromnegyed részét vételárként felajánlotta. Egyéb esetekben is, tehát ha a kikiáltási ár felén, illetve kétharmadán vette meg az ingatlant, utóajánlatnak csak az esetre van helye, ha az utóajánlatot tevő legalább 25%-al ajánl fel többet. És végül még ezen esetben is az eredeti árverési vevő három nap alatt bejelentheti, hogy ő megadja azt a vételárt is, a melyet az utóajánlatot tevő felajánl, és ez esetben az utóajánlat illetve utóajánlatok elutasíttatnak. Az osztrák törvény intézkedései a komoly vevőkre nézve is lehetővé teszik az árverésen való részvételt, mert a vevő azzal a tudattal mehet az árverésre, hogy az ingatlant végérvényesen megveheti a nélkül, hogy hónapokig bánatpénzét hevertetnie kellene és a nélkül, hogy hónapokig bizonytalanságban maradna a felől, vett-e ő voltaképen ingatlant vagy sem.

Digitized by Google

Összehasonlítva tehát az osztrák törvényt a mi novellánkkal, azt látjuk, hogy az osztrák törvényben van rátiója a legalacsonyabb ár intézményének, mert ott az ingatlan kötelező és alapos becslése előzi meg az árverést, ellenben nálunk a kikiáltási ár oly alapon állapíttatik meg, a mely a legtöbb esetben összehasonlíthatatlanul alacsony vagy esetleg túlmagas kikiáltási árt eredményez. Egyik esetben céltalan a legalacsonyabb ár intézménye, a másik esetben pedig épen káros, sőt jogfosztó lehet a hitelezőre. Végül igazoltam, hogy az osztrák törvény a legalacsonyabb ár intézményért recompensatiót nyujt a hitelezőknek a mi utóajánlati intézményünkkel szemben.

Nézetem szerint tehát a legalacsonyabb ár intézményét a végrehajtási törvény mai szerkezetébe beállítani egyáltalában nem lehet. Ha ezt az intézményt az osztr. végr. törvényből át akarjuk venni, akkor azzal együtt át kellene venni mindazt, a mi a legalacsonyabb ár intézményével a dolog természetből folyólag összefügg, vagyis a kötelező becslést, utóajánlat korlátozását stb. Nézetem szerint különben a legalacsonyabb ár intézménye még azon esetre sem érdemes a recipiálásra, ha a kötelező becsléssel és minden egyéb részletszabályozással együtt vesszük is át az osztr. törvényből. Ez a szabályozás ugyanis csak az esetben volna üdvös, ha az ingatlan becsértéke változatlan valami volna, ha nagyobb fluctuatiók ki volnának zárva és végül ha az ingatlanok megbecslése teljesen megbizható módon eszközölhető volna. Csakhogy ezen feltételeknek egyike sincs meg. Az ingatlanok értéke, vételára épen nálunk Magyarországon és épen most a legutóbbi években és előre láthatólag még évek hosszú során át állandó hullámzásnak van kitéve. A parczellázási láz felszökteti a földek árát néha a duplájára, sőt még azon felül is, néhány rossz gazdasági év és financziális depressió pedig megint összetöri a magas árakat. Köztudomású, hogy a legszolidabb, legelőkelőbb jelzálog intézeteink időközönkint nagy mennyiségű ingatlant kénytelenek árverésen megvenni saját jelzálog kölcsöneik erejéig, a mi azt jelenti, hogy a kölcsön megszavazásakor kétszer olyan nagy értéküre becsülték az ingatlant, mint a mennyiért árverésen el volt adható, a mely

Digitized by Google

tény önmaga is erős érv a kétharmados legalacsonyabb ár ellen.

Még ha figyelembe is veszszük azon köztudomású tényt, hogy a jelzálogos intézetek az ingetlanok valóságos értékének 50%-án valamivel túlmennek, akkor is concedálnia kell mindenkinek, hogy Magyarországon $^2/_3$-nyi legalacsonyabb ármegállapítás a hitelezők érdekeit súlyosan érinti. De még az áringadozásoktól el is tekintve figyelemmel kell lennünk a szakértői vélemények problematikus értékére. Még ha birósági hites szakértők becslését fogja is alkalmazni uj végrehajtási törvényünk az osztrák mintára, ez esetben is a mi viszonyaink között aggályosnak tartanám a szakértő által megállapitott becsérték $^2/_3$-ának minimális vételárként való kötelezőleg előirását. Még a legnagyobb jóhiszeműség feltételezése mellett is a mi gazdasági viszonyaink között a becsértéknél egy 20—30%-os variáczió mindig lehetséges.

Nézetem szerint tehát az egész osztrák rendszer részletes átvétele nem tanácsos, sem most a novelláris reformnál, sem az uj végrehajtási törvénynél. Az osztrák rendszer birálata kapcsán meg kell emlékeznem röviden a német ú. n. fedezeti rendszerről is. Az előadó úr per tangetem említette, hogy hive a fedezeti rendszernek. Álláspontját részletesen nem indokolta. Magam is hive vagyok a fedezeti rendszernek és nem tartanám szükségesnek a rendszer ismertetését, ha nem kellene birálat tárgyává tennem azokat az érveket, melyeket a novella indokolása a fedezeti elv ellen felhoz. Az indokolás a következőképen ismerteti a fedezeti elvet: «Az egyes külföldi törvényhozások által elfogadott ú. n. fedezeti elvet, a mely szerint az árverésen az ingatlan csak olyan áron adható el, a melyből az eljárás költségein kívül az árverést kérő hitelezőt megelőző jelzálogi követelések kiteljenek, a javaslat nem fogadja el. *A fedezeti elvnek indoka az,* hogy a hitelezőnek semmi érdeke sem fűződik az árverési eladáshoz, ha a vételárból az ő követelésére semmi sem jut. Magának az árverést kérőnek tehát szintén érdekében van az, hogy az ingatlan árverési eladása ebben az esetben elmaradjon és ujabb kisérlet tétessék a magasabb vételár elérésére. Az árverést kérőt megelőző

Digitized by Google

hitelezők érdeke pedig megköveteli, hogy az utánuk következő jelzálogi hitelező az ő akaratuk nélkül, vagy ellenére ne eszközölhessen ki oly árverési eladást, mely rájuk hátrányos. A végrehajtást szenvedő adósnak pedig mindenesetre jogos érdeke, hogy ingatlana árverésen el ne adassék akkor, ha ez az eladás még hitelezőire is hátrányos.»

A fedezeti elvnek ez az ismertetése helyes, de nem teljes, mert nem terjed ki a fedezeti elvvel azon kapcsolatos másik nem kevésbbé fontos elvre, hogy annak a hitelezőnek a követelése, a ki árverést nem kért, az elárverezett ingatlanon bekebelezve marad, vagyis az árverési vevő azt egyszerűen átvállalja, ha csak azt az árverés megkezdése előtt fel nem mondják. Ez az ú. n. átvételi elv (Übernahmprinzip).

Az árverés ezáltal nagyon hasonlóvá válik a szabad kézből való adás-vételhez. A szabad kézből való vétel sem történik úgy, hogy a vevő az összes terheket kifizeti, hanem mindig úgy, hogy a vevő a bekebelezett terheket, vagy legalább is nagyobbik részét személyes tartozásként átvállalja. A fedezeti elvnek nagy előnye tehát, hogy a vevőnek egyszerü módot nyujt a bekebelezett terhek átvételére. Ez lényegesen megkönnyíti az árverési vételeket. Igaz, hogy az árverési eljárásnak ez a része nem szükségszerű folyománya a fedezeti elvnek, hanem az úgynevezett átvételi elv (Übernahmprincip) folyománya. Csakhogy ez az átvételi elv a fedezeti elvnek kiegészítő része és a fedezeti elv csak akkor érvényesíti igazán üdvös befolyását, ha az átvételi elvvel párosul.

A novella indokolása az átvételi elvet egyáltalában nem érinti, a fedezeti elv ellen pedig főérvül olyan okot hoz fel, a melyet helyesnek el nem fogadhatok. Nevezetesen az indokolás azt mondja:

«A fedezeti elv a hitelezők kijátszására is nagyon könnyen felhasználható. Nem kellene egyéb, mint csak az, hogy a tulajdonos, a ki ellen végrehajtások küszöbön vannak, az ingatlan értékét meghaladó fictiv zálogjoggal terhelje az ingatlant és az ingatlan a végrehajtás alól ki volna vonva, mert minden árverés eredménytelen maradna.»

Ez az érv nézetem szerint nem helyes. A fedezeti elv

Digitized by Google

mellett is bármely hitelező, a ki az árverést kérő hitelező előtti rangsorban van bekebelezve, bármikor kérhet árverést, a mely esetben senki és semmi sem akadályozhatja meg az árverés megtartását. Ha pedig úgy kell értenem az indokolást, hogy egy tehermentes, vagy még nem túlterhelt ingatlan tulajdonosa terheli meg fictiv tételekkel az ingatlanát, úgy ez ma ép úgy lehetséges és elő is fordul, mint a fedezeti elv mellett. Ez tehát nem érv a fedezeti elv ellen, hanem a fictiv megterhelések ellen szól, a melyeknek megakadályozása és lehetetlenné tétele másképen mint büntető úton semmiféle árverési rendszer mellett nem lehetséges.

Az indokolásnak egy másik érve a fedezeti elv ellen az, hogy gyakorlatilag a fedezeti elv előnyei nagyon kétségesek, mert azok az adósok, a kiknek ingatlanai árverés alá kerülnek, rendszerint oly vagyoni helyzetben vannak már, hogy alig menthetők meg többé. Ez az érv azért nem helyes, mert a fedezeti elv első sorban nem az adós, hanem a hitelezők érdekét szolgálja. A mai rendszer mellett igen gyakran előfordul, magam is tudok reá sok példát, hogy az első helyen érdekelt hitelezők nem forszirozzák az árverést, mert az időpontot alkalmatlannak találják. Ellenben egy rossz rangsorban bekebelezett kis hitelező árverést kér, esetleg meg is tartja csak azért, hogy a jobb helyen álló hitelezőket a követelésének a kiegyenlítésére szorítsa. Vagy az is megtörténik, hogy egy telekkönyvileg nem érdekelt személy, a ki szemet vetett az ingatlanra, reá birja a kedvezőtlen rangsorban bekebelezett hitelezőt az árverés megtartására, csak azért, hogy az árverésen az ingatlant potom áron megvehesse. Ezek a példák eléggé mutatják, milyen sok visszaélés megszüntetését eredményezi a fedezeti elv. Nem szerencsésebb az indokolás azon harmadik érve sem, hogy a fedezeti elv elfogadása arra kényszeríti az árverést kérő hitelező előtt bekebelezett hitelezőket, hogy maguk is lefolytassák a végrehajtási eljárást és csatlakozzanak a másik végrehajtatóhoz, ami tetemes költségszaporodást okozna a nélkül, hogy a végrehajtást szenvedőnek hasznára válnék. Ez az érv helytelen, mert a hitelezők a mai eljárás mellett is kénytelenek csatlakozni az esetre, ha maguk is az árverés megtartását kivánják, mert

Digitized by Google

hisz az árverést eredetileg kérő hitelező bármikor beszüntetheti az árverési eljárást a nélkül, hogy azt más hitelező folytathatná. Ez a kérdés tehát semmiképen sem függ össze a fedezeti elv kérdésével. Sőt a mai eljárásban csatlakozást külön nem is kell kérni, hanem a végrehajtási törvény 166. és 167. §§-ai értelmében a bíróság a végrehajtási zálogjog bekebelezésének elrendelésekor a későbbi végrehajtónak a korábbi végrehajtóhoz való csatlakozását külön kérelem nélkül is hivatalból kimondja és ha a korábbi végrehajtó érdekében az árverési hirdetmény már kibocsáttatott, a bíróság a csatlakozás elrendelésével egyidejűleg póthirdetményt bocsát ki a másik hitelező javára. Tehát a miről az indokolás azt mondja, hogy az a fedezeti elvnek a következménye lesz, az már ma is megvan az ingatlan végrehajtási eljárásban.

Nézetem szerint a fedezeti elvnek azon hátrányai, a melyeket a novella indokolása felemlít, a valóságban nem léteznek. Ellenben a fedezeti elvnek előnyei szembetünők. Nincsen semmi értelme annak, hogy az ingatlan elárveresztessék, ha az árverést megtartó hitelező követelésére egy fillért sem kap. Nyilvánvaló, hogy ilyen esetben az árverés megtartása nem áll sem az adósnak, sem az árverést megtartó hitelezőnek, még kevésbbé az előttük vagy az utána bekebelezett hitelezők érdekében. Az ilyen árverés érdekében állhat az árverési vevőnek, a ki olcsón vásárol és senki másnak. Minthogy pedig az árveréseknek az a czélja, hogy első sorban a hitelezők nyerjenek kielégítést, másodsorban, hogy az adós szabaduljon kötelezettségei alól, nyilvánvaló a fedezeti elv azon üdvös következménye, hogy az árverési visszaélések egyes fajait lehetetlenné teszi. A fedezeti elv másik üdvös következménye, hogy az árverési eljárást egyszerűsíti. Nincsen szükség az ingatlan megbecslésére, hanem csak azon vételár-minimum megállapitására, a mely mellett az ingatlan el lesz adható. Ezen vételár-minimum megállapítása ugyan előzetes sorrendi tárgyalás megtartását teszi szükségessé, a mi költséggel jár, de másrészt megvan az az igen nagy előnye, hogy az összes érdekeltek az árverés napján tisztában vannak azzal, hogy a bekebelezett terhek közül melyek állanak fenn, milyen összegek erejéig. Ezt a kérdést ma is

Digitized by Google

kénytelen minden második és következő helyen bekebelezett hitelező saját érdekében tisztázni, a míg azonban ezt ma csak magánúton, tehát nem egészen megbizható módon teheti, addig ezt a fedezeti elv mellett a bíróság állapítja meg. Előfordulhat ugyan, hogy egy bekebelezett tétel fennállónak vétetik, a mely valóságban már nem áll fenn. Csakhogy a fedezeti elv ezen hiánya ma is megvan, sőt még nagyobb mértékben, midőn az érdekeltek egyáltalában nincsenek tisztában azzal, hogy a bekebelezett terhek közül mi áll fenn és milyen összegek erejéig.

A mi a fedezeti elvvel kapcsolatos átvételi elvet illeti, annak csirái megvannak a végrehajtási törvényünk 183. §-ában, a mely megengedi, hogy a vevő a jelzálogos hitelezőkkel megegyezhet abban, hogy az utóbbiak követelései, a mennyiben a vételárból kielégítést nyernének, a birtokon teherképen továbbra is fenmaradjanak. A mi törvényünk tehát az árverés utáni átvételt és az árverési vételbe való beszámítást engedi meg, míg az átvételi elv azt teszi lehetővé, hogy a vevő már az árveréskor tisztában van azzal, hogy mit fog megtarthatni a bekebelezett terhekből. A kik a gyakorlati életet ismerik, tudják, hogy nálunk is érvényesül az átvételi elv oly módon, hogy az árverési vevők már az árverés előtt tárgyalásokba és alkudozásokba lépnek a jelzálogos hitelezőkkel és esetleg kötelező formában nyilatkozatokat vesznek tőlük, melyekbe a kölcsön meghagyására magukat kötelezik. Míg azonban a mi törvényünk mellett mindenki aki az árverésen résztvenni szándékozik, külön-külön kell, hogy tárgyalásokat folytasson minden egyes hitelezővel, addig az átvételi elv mellett ez a kérdés a lehető legegyszerűbb módon oldódik meg. Ime ezek nagyjában a fedezeti elvnek az előnyei. Ismétlem, magam részéről a fedezeti elv ezen előnyeit oly szembeötlőknek tartom, hogy azoknak részletesebb ismertetését nem tartottam volna szükségesnek, ha az indokolás a fedezeti elv ellen nem hozott volna fel olyan érveket, melyeknek birálatát szükségesnek tartom már csak azon okból is, hogy az új végrehajtási törvény elkészítése alkalmával a fedezeti elv meghonosításának kérdését komoly megfontolás tárgyává tegyük.

Digitized by Google

Felszólalásom eddigi részeiben igyekeztem kimutatni, hogy a javaslatnak két fontos újítása és pedig a 20%-os bánatpénz és legalacsonyabb ár intézménye üdvösnek nem mondható. Ezen két kérdéssel kapcsolatban már is reá mutattam az ingatlan végrehajtási eljárás terén mutatkozó számos visszaélésre, a melyeket a javaslat nem orvosol. A súlyos bajokat azonban eddigi előadásom távolról sem merítette ki. A végrehajtási törvény fogyatékosságára nézve talán legjellemzőbb, hogy az eddig hozott curiai teljes-ülési határozatok több mint egyharmadrésze a végrehajtási eljárás körében felmerült kérdésekre vonatkoznak. Nem vállalkozom az ingatlan végrehajtás összes súlyos hiányának ismertetésére, engedjék meg azonban, hogy az általam már eddig érintett visszaéléseken, kijátszásokon és hiányokon kívül csak nagy körvonalakban reámutassak nehány kérdésre, a melyeknek sürgős szabályozása halasztást nem szenvedhet. Elsőnek felemlítem az eljárás komplikált hosszadalmas voltát. Ezt a kérdést az előadó úr is érintette és azt ajánlotta, hogy a végrehajtási kérvényt mint fölöslegest küszöböljük ki. Az előadó úr ezen propozicióját úgy a költség kimélése, mint az eljárás megrövidítése szempontjából magam részéről is nagyon helyesnek tartom. Semmi szükség sincsen arra, hogy a jogerős itélet alapján előbb végrehajtást legyen kénytelen kérni a hitelező az ingatlanra és csak ennek jogerőre emelkedése után legyen az árverés megkérhető. Semmi akadálya sincsen annak, hogy a hitelező a jogerős itélet alapján egyenesen árverést kérhessen az ingatlanra. Ez is oly rendszabály, a melyet a novellába fel lehetne venni a mai végrehajtási eljárás szerkezetének minden megváltoztatása nélkül.

Az árverési eljárás egyszerűsítése és gyorsítása égetően sürgős, mert köztudomású, hogy az adós és érdektársai ma évekig elhúzhatják az ingatlan árverés megtartását és annak jogerőre emelkedését könnyű szerrel. Épenséggel nem ritka eset, hogy egy ingatlan végrehajtásának teljes lebonyolítása 5—6 évig is eltart, még ha a hitelezők mindent el is követnek, hogy adós machinációit megakadályozzák. A 2—3 évig elhúzódó árverések lebonyolítása pedig napirenden vannak. Az is köztudomású, hogy a jelzálogos hitelezők még ha leg-

Digitized by Google

jobb helyen vannak is bekebelezve, gyakran érzékeny kamatveszteséget szenvednek, mert a tőke rangsorozatában csak az árverés napját megelőző három évi kamatot kaphatják meg, ma pedig igen gyakran három év alatt nem tudják jogerős árverésig sem vinni a végrehajtási eljárást. Ezen szégyenletes állapot hátrányai épen a jóhiszemű adósokat sujtják a legnagyobb mértékben, mert a hitelezők a mint adósuk csak egy részlettel adós marad, nem várnak, megindítják a végrehajtási eljárást, mert attól tartanak, hogy késedelem esetén kamatveszteséget fognak szenvedni. Az ingatlan végrehajtási eljárás reformja tehát nemcsak a hitelezőket, nemcsak azon adósokat érdekli, a kiknek az ingatlana árverés alá kerül, hanem közvetve minden adóst, mert a hitelezők sokkal türelmesebbek volnának, sokkal enyhébb elbánásban részesítenék adósaikat, ha nem rettegnének attól a gondolattól, hogy a késedelmes adósnak adott minden halasztás az ő rovásukra megy.

Az ingatlan végrehajtási eljárás azonban nemcsak komplikált, nemcsak hosszadalmas, hanem rendkívül költséges is. Az eljárás költséges voltát pedig előidézi egyrészt épen az eljárásnak ismertetett komplikált és hosszadalmas volta, de előidézik másrészt oly törvényes intézkedések, a melyek teljesen feleslegesek, a melyek úgy a hitelezőknek, mint az adósnak egészen szükségtelen, könnyen kiküszöbölhető költségeket okoznak. Hosszadalmas volna egyenként kimutatni mindazon egyszerűsítést és költségkimélést, a melyet eszközölni lehetne. Csak arra szorítkozom, hogy egy pár különösen furcsa dolgot kiemeljek. Az egyik felesleges költségszaporítás abból áll, hogy minden egyes hitelező jogosítva van az ingatlanra zárlatot vezetni. Mindegyik hitelező külön-külön megjelenik a helyszinen és bevezeti a maga javára a különben már kirendelt és megerősített zárgondnokot. Ez azt jelenti, hogy ha 20 hitelező vezet zárlatot, akkor 20-szor merül fel a zárlat foganatosításának költsége, a mi nemcsak az adósra, hanem még inkább a hitelezőkre nézve sérelmes, mert a zárlat foganatosításának költsége előnyös tételt képez. Sietek kijelenteni, hogy erre a felesleges költség okozására a törvény a hitelezőket nemcsak feljogosítja, hanem kény-

Digitized by Google

szeriti, mert a végrehajtási törvény 208. §-a a zárlat foganatosításának más módját, mint a zárgondnok tényleges bevezetését nem ismeri. Mennyivel egyszerűbb és olcsóbb volna, hogy ha a zárlat foganatosítása után a későbbi hitelezők egyszerű kérvénynyel bejelenthetnék a zárlathoz való csatlakozásukat. Semmi szükség sincs ugyanis arra, hogy a zárlat többször foganatosíttassék, a későbbi zárlatfoganatosítás terjedelme úgy sem lehet nagyobb, mint az elsőé, t. i. az ingatlan és összes tartozékainak átadása a haszonélvezetnek zár alá vétele végett. Ilyen értelemben intéződik például az osztrák végrehajtási törvénynek 100—103. §-a is. A többszörös zárlat foganatosításának megszüntetése egyformán érdeke tehát az adósnak, mint a hitelezőknek és oly egyszerű rendszabály, a melylyel az új végrehajtási törvény elkészítéseig várni nem kell.

Hasonlóan felesleges költséggel való megterhelése az adósnak és hitelezőknek a végrehajtási törvény 189. §-ának azon intézkedése, mely szerint az árverés hirdetése és foganatosítása körül felmerült költségek előnyös tételt képeznek. Különösen súlyos megterhelés ez ma, midőn minden egyes csatlakozott hitelező nagyobb ingatlanoknál háromszor hirdeti az árverést. Ennek a következménye az volt, hogy ezen a czimen több 100 koronára rugó előnyös költségek merültek fel. A novella 19. §-a csökkenti a költségeket azáltal, hogy ezentúl az ingatlan értékére való tekintet nélkül egyszeri árverés elégséges lesz, de nézetem szerint ennél az intézkedésnél nem szabad megállni. A végrehajtási törvény 189. §-ának *a)* pontja ekként módosítandó, hogy az árverés hirdetésének és foganatosításának költsége nem képezne előnyös tételt, hanem a 192. §. *a)* és *b)* pontjának analógiája szerint a tőke követeléssel egyenlő sorrendben elégíttessék ki. Ezen egyszerűnek és kicsinyesnek látszó intézkedés nézetem szerint hozzá fog járulni ahhoz, hogy oly hitelező, a kinek az árverés megtartásához komoly érdeke nem fűződik, kevésbbé lesz hajlandó a jövőben az árverést megtartani. Ma megteszi és megteheti már csak azért is, mert neki költségébe nem kerül, hirdetésének és az árverésen való megjelenésének költségeit előnyösen sorozzák. Ha azonban ez meg fog szünni

Digitized by Google

és ezen költségek csak az ő tőkekövetelésének rangsorában fognak kiegyenlítést nyerni, akkor csak az esetre fog az árverés megtartásához ragaszkodni, ha komoly kilátása lesz arra, hogy az ő tőkekövetelése egészben vagy részben kiegyenlítést fog nyerni. Teljesen felesleges költséget okoz az árverési hirdetménynek hosszú szövege is. A mai hosszú olvasmány helyett teljesen elegendő volna egy olyan hirdetmény, a mely pár sorban tartalmazná a lényeget.

Tovább folytathatnám a felesleges költségeket okozó tényezők felsorolását, de talán elég volt az eddigi példák felsorolása annak igazolására, hogy a végrehajtási eljárás tele van oly felesleges intézkedésekkel, melyek külön-külön talán bajt nem okoznának, együttvéve azonban lényegesen hozzájárulnak ahhoz, hogy végrehajtási eljárásunk és különösen ingatlan árverési eljárásunk oly rossz, hogy még czéltudatosan sem lehetett volna rosszabbat konstruálni. A végrehajtási eljárás hosszadalmasságához, komplikált voltához és drágaságához hozzájárulnak egyes speciális hiányok és bajok, melyek még sulyosbítják a végrehajtási eljárás szerkezeti hibáit. A törvényünknek ilyen súlyos baja például a zárgondnok kinevezésének kérdése. A végrehajtási törvény 208. §-a értelmében a zárgondnokot a bíróság nevezi ugyan ki, de a végrehajtó ajánlatának figyelembe vételével. Ugyanezen szakasz értelmében későbbi végrehajtás esetén ugyanazon zárgondnok nevezendő ki. A törvény ezen két intézkedése ahhoz a gyakorlathoz vezetett, hogy a bíróság mindig az első végrehajtató által bevezetett zárgondnokot megerősíti. A törvény ezen intézkedése és a birói gyakorlat folytán gyakran nagy értékű ingatlanok zárgondnokát épen a legrosszabb rangsorban bekebelezett, tehát legkevésbbé érdekelt hitelezők valamelyike vezeti be, a kiknek zárgondnokát azután az igazán érdekelt hitelezők tűrnitartoznak. A rosszhiszemű adósok még ennél is tovább mennek és midőn érzik, hogy a zárlatot el nem kerülhetik, akkor fictiv végrehajtási zálogjogot kebeleztetnek be ingatlanukra csak azon célból, hogy ezen fictiv hitelező az adós strohmannját vezesse be zárgondnokul az ingatlanra. Ilyen esetben a zárgondnok és a végrehajtást szenvedett tulajdonképen egy személy. Hangsúlyozom, hogy ezek a vissza-

Digitized by Google

élések korántsem fordulnak elő csak szórványosan és a jelzálogos hitelező ezen kijátszások ellen megint csak úgy védekezhetik, hogy a legkisebb gyanú esetén azonnal maga foganatosítja a zárlatot, a mi persze megint igen gyakran a jóhiszemű adósok kárára történik. A végrehajtási törvény 246. §-a felhatalmazza ugyan a bíróságot, hogy a zárgondnokot, a ki kötelességeinek meg nem felel, vagy a kinek megbizhatósága iránt gyanú merülne fel, állásától bármelyik fél kérelmére elmozdíthatja, ezen intézkedésnek azonban kevés hasznát veszik a hitelezők, mert a törvény 246. §-a értelmében a zárgondnok csak évenkint tartozik számadásait előterjeszteni, úgy hogy mire a bíróság abba a helyzetbe kerülhet, hogy a zárgordnok megbizhatósága felett itéletet mond, a zárgondnok és az adós már is eltették az ingatlan $1^1/_2$—2 évi hasznait. Eltekintve azonban a zárgondnoknak és az adós összejátszásának eseteitől, lehetővé kellene tenni az érdekelt hitelezőkre nézve, hogy zárgondnokul azt vezessék be, a kihez bizalmuk van. Nem teszek konkrét javaslatot ebben a kérdésben, csak kuriozumképen megemlítem, hogy egy konkrét esetben egy 600.000 koronát érő ingatlanra olyan hitelező vezetett be zárgondnokot, a kinek a követelését több mint 800.000 korona előzte meg. Az összes komolyan érdekelt hitelezők, a kiknek követelése 700.000 koronát tett ki, az ingatlan tulajdonosával, az adóssal egyetértőleg a már bevezetett zárgondnok helyett más zárgondnokot ajánlottak. A bíróság azonban a 208. § alapján a kérelmet elutasította, mert a törvény imperative írja elő, hogy ugyanazon zárgondnok nevezendő ki, elmozdítani pedig a már megnevezett zárgondnokot csak akkor lehet, ha kötelességeinek meg nem felel, vagy ha megbizhatósága iránt aggályok merülnek fel.

Azt hiszem, hogy a zárgondnok kinevezési módjának ismertetése eléggé illusztrálja, hogy ezen kérdésnek reformja is igen sürgős.

A végrehajtási eljárás egyéb hiányai közül csak még egyre mutatok rá és pedig arra, hogy judikaturánk szerint biztosítási végrehajtást elrendelő végzés alapján ingatlanra zárlatot foganatosítani nem lehet, hanem ilyen itélet csakis a végrehajtási zálogjog előjegyzésére ad jogot. Akár helyesen

Digitized by Google

értelmezte a Curia a végrehajtási törvényt, midőn ezen teljes-ülési határozatot meghozta, akár nem, de lege ferenda ez az intézkedés helytelen. A végrehajtási törvény 237. §-a alapján bizonyos feltételek mellett még a per megindítása előtt is van helye zárlatnak. Nem indokolt tehát, hogy biztosítási végrehajtás elrendelése esetén ne legyen helye. Biztosítási végrehajtás esetén a végrehajtást szenvedettnek még fizetését is le lehet tiltani, semmi jogosultsága sincsen annak, hogy csak épen az ingatlan haszonélvezete legyen kivéve a biztosítási végrehajtás alól.

*

Tisztelt teljes-ülés! Felszólalásomat az indokolás szavaival végzem: a végrehajtást szenvedett vagyoni existentiáját lehetőleg kímélni kell, meg kell akadályozni, hogy az ingatlanok a végrehajtási eljárás során értékükkel arányban nem álló alacsony áron adassanak el és végül a végrehajtási eljárás költségeit a lehetőséghez képest le kell szállítani. Csakhogy a mint kifejtettem, a novella az ingatlan végrehajtás terén nemcsak hogy nem fog javulást hozni ezen elvek szempontjából, hanem ellenkezőleg két fontos ujítása további komplikációknak kútforrása lesz. Végül a novella által hangoztatott három szemponton kívül még egy szempontról nem szabad megfeledkeznünk és ez a hitelezők érdeke. Elvégre a végrehajtási eljárás első sorban a hitelezők érdekeit szolgálja. Ha a mi végrehajtási törvényünk tűrhető volna a hitelezők szempontjából, úgy a novelláris reformnál nem volna szükséges a hitelezők érdekeit hangoztatni. Csakhogy eléggé kimutattam, hogy épen a hitelezők szempontjából legsürgősebb az ingatlan végrehajtási eljárás reformja, ne feledkezzünk meg tehát az ő érdekeikről sem.

Digitized by Google

Dr. Lányi Márton:

Igen t. Teljes-ülés!

A midőn a t. előadó úr a multkoriban a novellát, mint ilyent vette birálat alá és csakis azon szempontokból indult ki, a melyeket a novella is szem előtt tartott, t. i. hogy az adós vagyoni existenciáját biztosítsa, továbbá, hogy az olcsó ingatlan-árveréseket megakadályozza és hogy a végrehajtási költségeket kevesbítse: akkor bizonyára korlátot szabott bizonyos mértékben nekünk is a tekintetben, hogy ezeken a határokon túl ne terjeszkedjünk. Mindazonáltal, a midőn alkalmunk van arra, hogy ezen kérdésben állást foglaljunk, nem mulaszthatjuk el kitérni azon kérdésre, hogy vajjon a végrehajtási törvény régóta hangoztatott hibáit törvénynyel vagy novellával lehet-e megjavítani; hogy szükség van-e novellára, vagy pedig sokkal helyesebb lett volna-e megvárni azt, hogy egyszerre, törvény útján oldassék meg a kérdés.

Hogy a végrehajtási törvény rossz, az kétségtelen és bizonyításra nem szorul.

Különösen fontos azon kérdés felvetése, hogy novellával vagy pedig törvénynyel szabályozzuk-e a kérdést, most, midőn a polgári perrendtartás javaslatát az igazságügyi kormány benyujtotta. A végrehajtási törvény novellájának indokolásában azt olvassuk, hogy ez csak ideiglenes intézkedéseket céloz és a perrendi átalakulásokkal egyidejüleg fogják majd megoldani a végrehajtási törvény végleges reformját is. Pedig most lett volna erre a legalkalmasabb idő; a perrenddel együtt, vagy abba befoglalva, vagy pedig külön törvényben, de egyidejüleg kellett volna a végleges reformot megcsinálni és akkor gyökeresen sanáltattak volna a különböző bajok.

Digitized by Google

A végrehajtási törvényt általában azzal szokták jellemezni és azt szokták mondani, hogy ebben nincs semmi más, mint az, hogy kimegy a végrehajtó a hely színére; lefoglalja a dolgokat s kitüzi az árverést. Már pedig a végrehajtási törvényben épen úgy, a mint az előadó úr a multkor rámutatott, végtelenül fontos, nagyjelentőségű magánjogi tételek vannak lefektetve; annak bármely nemzet gazdagodására, helyes közéletére igenis erős kihatásai vannak; a végrehajtási törvény telítve van anyagi jogi szabályokkal.

A mi azon szempontokat illeti, a melyeket a végrehajtási törvény novellája szem előtt tart, ezekre vonatkozólag meg kell még jegyeznem, hogy a végrehajtási törvénynek nem az a czélja, hogy az adós vagyoni existencziáját kimélje; nem az a czélja, hogy lehetővé tegye az ingatlan olcsó, vagy drága áron való eladását és nem az a czélja, hogy a végrehajtási eljárás olcsó legyen. Ezek igenis lehetnek mellékkérdések, másodrendű kérdések, sőt lehetnek fontos kérdések, azonban mindenesetre tény az, hogy a végrehajtási törvénynek az a czélja, hogy a hitelező megitélt követelését a nem fizető adóssal szemben kényszer útján is behajthassa. Természetes, hogy a törvénynek jogot kell adnia az adós részére is, hogy bizonyos esetben a végrehajtató ezen jogát megakadályozza és odakiálthassa a hitelezőnek azt, hogy most álljon meg és a további kielégítésnek eszközlését szüntesse be.

Az érdekeknek ilyetén összeütközése természetesen roppant sok általános jellegű szocziális és társadalmi kérdést bont meg. Kétségtelen, hogy minél consolidáltabbak valamely államban a megélhetési viszonyok, annál nagyobb mértékben nyomulhat előtérbe a hitelező érdeke mellett a végrehajtást szenvedettnek érdeke is. És ha valamely ország törvényében nagyon sok intézkedést találunk arra vonatkozólag, melylyel a végrehajtást szenvedők javára jogok statuáltattak, akkor ez biztos mutatója annak, hogy az illető államban a helyes gazdasági politikának elvei érvényesülnek és hogy ott a nemzeti gazdagodás biztos alapon nyugszik; hogy a megfelelő tőkegazdaság mellett a hitel-

Digitized by Google

viszonyok az adós javára szolgáló korlátokkal egyenes arányban állanak.

A mi a novella főbb elveit illeti, azt e tekintetben örömmel üdvözölhetjük. A létminimum tekintetében való álláspontját és az ingókra vonatkozó mentességek terén való állásfoglalását csak helyeselhetjük.

Általánosságban azonban ki kell emelnünk, hogy a mint magasabbra emeljük a létminimum összegét; a mint a foglalás alól olyan tömegét veszszük ki a tárgyaknak, a melyek a rendes hitelviszonyokat megváltoztatni képesek és a hitelviszonyok természetes állapotát megváltoztatván, a szükségesség határait túllépik, nyilván azt fogjuk elérni, hogy sokkal nagyobb mértékben megnehezítjük, sőt talán teljesen lehetetlenné teszszük a hitelnyujtást és megérjük, hogy a hitelnyujtás teljes szünetelése alól csakis akkor fogunk kivételt találni, hogyha a hitelező azon összeget, a melyet épen koczkára tesz, hozzácsapja a tőkéhez és ezzel az uzsorának még veszélyesebb formáját idézzük fel.

Kétségtelen, hogy a létminimumnak hazánkbani megállapítása sokkal nehezebb, mint másutt. A mostoha gazdasági viszonyok és különösen a rossz gazdasági politika folytán előállott aránytalan drágaság olyan lehetetlen viszonyokat honosított meg nálunk, hogy a helyes arány megállapítása vajmi nehéz. Általános szempontokból kiindulva, a midőn azt látjuk, hogy az 1881 : LX. t.-cz. a létminimum összegét 1600 K-ban vélte megállapíthatónak, akkor azt a 2000 koronát, a melyet a novella most megállapít, nagyon is csekélynek mondhatjuk és határozottan állíthatjuk, hogy az egyáltalában nem fedi a természetes megélhetési viszonyokat, mert az csak 3000—3500 korona összeggel volna arányosítható. Így elvi szempontból természetesen a legnagyobb örömmel üdvözölhetjük a novellát, a mely bár kis mértékben, de mégis a helyes útra lépett és megmutatta az irányt, a melyen a törvényhozásnak haladnia kell. A novella tartózkodó álláspontját természetesen indokolhatjuk az állami tisztviselők sanyarú fizetéseivel, a melyeknek nagy összegben való mentesítése a hivatalnokok hitelezői szempontjából nagy veszélyt foglal magában.

Digitized by Google

Természetes, hogy a kérdést máskép meg nem oldhatjuk, mint úgy, hogyha elismerjük a szellemi munka értékét és azt megfelelő módon honoráljuk.

A létminimum kérdésében továbbá nem szabad figyelmen kívül hagynunk azt a különbséget sem, a mely az állami tisztviselők és a szabad pályán levők között van és azt sem, a mely a mezőgazdasági és ipari érdekek összeütközéséből származik. Kétségtelen, hogy az állami tisztviselő egyrészt biztosabb alapot nyujt a hitelezőnek, míg ezzel ellentétben másoknál már bizonyos technikára van szüksége a végrehajtatónak ahhoz, hogy követelését behajthassa; hasonlók a különbségek a mezőgazdasági és ipari foglalkozáson levőknél is. A mezőgazdasági foglalkozásúaknál könnyebb a behajtás, az ipari pályán levőknél pedig ismét nehézségekkel találkozunk.

Ezek alapján tulajdonképen nagyon nehéz a létminimummal szemben állást foglalni. Mert bármennyire helyeseljük is azt, hogy a végrehajtási törvény novellája ezen helyes útra lépett és bármennyire gondoljuk is, hogy általános szempontokból sokkal kisebb mértékben állapította meg azon határokat, a melyek szükségesek, kétségtelen, hogy viszonyaink mellett mégis túllépte azon határt, a mely a hitelviszonyok figyelembevételével megállapítható lett volna. Nagyon erős t. i. az aggodalmunk arra nézve, hogy ha a végrehajtási törvény mostani novelláját teljes valóságában keresztülviszik, ez a hitelviszonyoknak olyan megrontására fog vezetni, hogy egyáltalában nagyon nehéz lesz szilárd alapokra fektetni a hitelt és elő fogja idézni a szabad forgalomnak és a természetes hitelszabályok érvényesülésének biztos csődjét.

Igaza van az előadó úrnak, midőn azt mondja, hogy a törvény által senkit sem lehet tönkre tenni, azonban ezt a contrario a hitelezőre is lehet vonatkoztatni és azt lehet mondani, hogy nemcsak az adóst nem szabad tönkretennie a törvénynek, hanem a hitelezőt sem.

A végrehajtási törvény novellájának egyes eseteire, miután arról már más helyen szóltunk ezuttal, nem terjeszkedünk ki. Mindazonáltal nem mulaszthatom el annak hangoz-

Digitized by Google

tatását, hogy az előadó úrnak azon álláspontját, hogy megvalósítandónak és behozandónak tartja a személymotozást, nem vallhatom, mert bár kétségtelen, hogy számos olyan adós van, a kin semmit sem lehet behajtani, csakis úgy, hogyha a személymotozást behozzuk és másrészt kétségtelen, hogy számtalan hitelező is van, a ki e miatt nem fog hozzájutni követeléséhez. Ez azonban nem lehet befolyással arra, hogy az egyéni szabadság garancziáinak határain rést üssünk és ezzel utat mutassunk arra, hogy miképen lehet az egyéni szabadságnak olyan nehezen őrzött bástyáit bármikor esetleg teljesen tönkretenni.

Az ingó végrehajtás alóli mentességre vonatkozólag a végrehajtási novella sokkal szélesebb mértékben tartalmaz szabályozást, mint a mostani végrehajtási törvény. A gazdasági élet szocziális irányú fejlődésének, a szellemi, ipari és mezőgazdasági munkának terjedése megbecsülésének alapköveit látom ezzel a novellában lefektetve.

Azt az illuziót varázsolja elénk a javaslat, mintha nálunk rossz megélhetési és hitelviszonyok nem volnának, mintha az a számos melegen pártolható ujitás nem arra fog vezetni, hogy a végrehajtást szenvedők azzal visszaéljenek, hanem arra, hogy a jövő gazdag Magyarország alapját megállapítsa. Sajnos, a hitelnyerés szempontjából ezen álláspontra helyezkednünk kissé bajos. Így például nem helyeselhetjük és aggályosnak látjuk a 2. §. 9. pontját, a mely például a szanatoriumoknak és más gyógyintézeteknek lehetővé teszi, hogy teljesen a hitel, még pedig fedezetlen hitel alapján épüljenek fel.

Túlságosan könnyű szövegezésű a 2. §. 10. pontja, a mely különben nagyon is helyes irányt vesz és ezen szempontból igenis helyeselhető; biztosítja a családi, társadalmi és hivatali állásnak megfelelő teljes berendezés mentességét, azonban valószinű, hogy módot fog adni arra, hogy a hitelezők kielégítése nagyon is megnehezíttessék, esetleg lehetetlenítessék mert például az által, hogy a háztartáshoz szükséges házi butor lefoglalását teszi lehetetlenné, akkor is, ha a butorok a családi vagyoni viszonyokkal a legkisebb arányban sem álló antiquitások, a kielégítést csaknem illuzóriussá

Digitized by Google

teszi, eltekintve attól, hogy végtelenül meg fogja szaporítani az előterjesztések számát és a végrehajtói önkénynek szabad teret fog nyitni. Ezzel szemben azt mondja a novella indokolása, hogy a 2. §. 10. pontja az igénypereket fogja megszüntetni. Az kétségtelen, hogy ez az igényperek apadására fog vezetni, azonban ez mégis nagyon radikális reform. Nem ez az útja annak, hogy az igényperek számát kisebbítsük, mert hiszen akkor még radikálisabb reformot tudunk kitalálni és akkor egyáltalán nem lesznek igényperek és nem lesz szükség végrehajtási törvényre. Hogy mennyire alapos ezen aggodalmunk azt világosan megállapíthatjuk a novella szerzőjének azon kijelentéséből, mely szerint az éppen a czélja erre vonatkozólag a novellának, hogy azon butorok legyenek mentessek, melyek most átlagban mindig foglalás tárgyát képezik.

A 2. §. 14., 16. és 19. pontjai a 3. §. negyedik bekezdésének intézkedései, a melyek bizonyos mennyiségű készpénz lefoglalását tiltják, nagyon alkalmasnak látszanak arra, hogy a mindenütt található pénzösszeg különböző, az egyes pontokban felsorolt szükségleteknek beszerzésére szolgáló pénznek minősítessék. Nagyon fontos lesz egy szigorú judicatura megállapítása, ha már a novella változást e tekintetben nem fog szenvedni, mert ez a hitel életnek nagyon korlátozott határait fogja megállapítani.

A 15.—19. §§-oknak helyes megoldása végtelen erős mathematikai számítást fog igénybe venni, a mint egy olyan eset merül fel, a melynél az összes szakaszok alkalmazása válik szükségessé és e mellett soha sem fognak igazságos eredményt elérni. Továbbá nem feledhetjük annak kiemelését, hogy a végrehajtást szenvedők önkényének lesznek kitéve a végrehajtatók, midőn közöttük a foglalás alkalmával felmerült differenciák folytán előterjesztést adnak be és az előterjesztésnek a végrehajtató javára való elintézése folytán a végrehajtó újból kimegy a helyszinére foglalni; ezen idő alatt a végrehajtást szenvedőnek módjában áll mindazon összegeket, a melyek akkor ott találtattak és a melyeknek lefoglalása kellően nem sikerült, biztosítani úgy, hogy azok már meg nem találhatók és így ezen intézkedés teljesen a hitelező kijátszására fog vezetni.

Digitized by Google

Érdekes komplikáczió áll elő, hogyha a 2. §. 14. pontjában említett kisiparos, a kinek 150 K értékű anyagkészlete mentes a foglalástól, azon helyzetbe jut, hogy végrehajtást vezet ellene olyan valaki, a kinek tartására a törvény vagy a törvényes gyakorlatnál fogva köteles. A végrehajtási novella 3. §-ának negyedik pontja értelmében akkor ez a kisiparos teljesen kiesik azon szocziális védelemből, a melyet részére a novella nyujtani akar, mert a mint a novella mondja, «a 2. §. 15., 16., 17., 18. és 19. pontjaiban említett készpénzösszeg lefoglalható ilyen esetben»; (ezen készpénzösszeg vagy speczifikusan mentesített dolog, vagy annak megfelelő pénz mindig teljesen azonos szempont alá esik).

Nem tudom helyeselni, hogy a végrehajtást szenvedő neve az árverési hirdetményből kimaradjon.

Nem tudom, hogy tulajdonképen mire irányult a végrehajtási novellának azon intézkedése, a mely a különböző lemondásokra való jog hatályosságát nem engedi meg. Ha nem csalódom, a végrehajtási törvénynek most is van egy intézkedése, a mely kimondja, hogy a végrehajtást szenvedettnek a különböző szakaszokban foglalt korlátozásokról való lemondása hatálylyal nem bir és hogy a 60. §. ellenére foganatosított foglalás nem hatályos.

Dr. Márkus Dezső: Csak a tisztviselők fizetésénél.

Dr. Lányi Márton: Igen, de a mostani joggyakorlat itt az, hogy ettől eltérő lemondásokat igenis acceptál, tehát akkor, ha a mostani novella ugyan azt az álláspontot foglalja el és esetleg kiterjeszti más mentességekre, akkor előáll az, hogy azokra nézve is acceptálni fogja a judicatura a lemondásokat.

Nem találom indokoltnak azt, hogy az állami és magántisztviselők lefoglalható fizetései közt különbséget teszünk, különösen nem a lakbér tekintetében. Most már majdnem valamennyi magántisztviselőnek van lakbére. Az 1881-iki törvény megalkotásakor a magántisztviselők még lakbérben nem részesültek, de most már semmi eltérés sincs és nincsen ok, hogy a lakbér szempontjából ne statuáljuk a

Digitized by Google

magántisztviselőkre nézve úgyanazt az eljárást, a melyet a köztisztviselőkre megállapítunk.

A lakbérrel kapcsolatosan nagyon helyesen utalt rá az előadó úr — és ezért végtelen örömmel üdvözölhetjük ezt, — a tisztviselői otthon alapításának szükségességére. Eddig csakis a lakbér fejében lehetett lefoglalni a lakáspénzt, de a végrehajtási novella már a lakbér fejében járó egyéb szolgáltatásra nézve is megengedi ezt. Kétségtelen, hogy ebben a formájában nem elég præcis, mert nem derül ki, hogy értetődik-e alatta az, hogy idevonhatjuk azt az esetet, ha a tisztviselő tisztviselői otthonokat épít, a melyekre nagy szükség van, mert tudjuk, hogy a nemcsak Budapesten, de, azt hiszem, mindenütt uralkodó lakásuzsorával szemben az állami tisztviselőknek és egyáltalában a tisztviselőknek nincs más védekezésük, mint az, hogy ilyen tisztviselő-otthonok létesítésével teszik türhetővé a lakásinséget. Ki kellene tehát egészen pontosan mondani, — hogy ez iránt semmi kétség ne legyen — hogy a novella ezen intézkedései vonatkoznak azon jelzálogi annuitásos kölcsönökre, a melyeket a tisztviselők ezen építési czélokra felvesznek és az ezekre vonatkozó, illetve ezeket kiegészítő tisztviselői kölcsönökre is, mert, a mint tudjuk, az ingatlanok értékének csak ötven százalékára adnak annuitásos kölcsönöket, tehát a megmaradt összegre a mostani állapot alapján, csakis a tisztviselő fizetése volna megfelelő fedezet, ez pedig a sok lefoglalásra és más egyebekre való tekintettel a bank szempontjából nem mindig nyujt biztosítékot. Ezen kiegészítést kellene biztosítani a tisztviselő lakbérének lefoglalásával. Természetes, hogy ezzel kapcsolatban arra is ki kellene terjeszteni a novela intézkedését, hogy az életbiztosítási összegek, — a melyek szintén arra vonatkozólag köttetnek, hogy abban az esetben, ha a tisztviselő nyugdíjba megy, vagy elhal, akkor a házépítési tőke még ki nem fizetett része az életbiztosítás által nyerjen fedezetet, — hogy erre vonatkozólag is addig, míg az illető tisztviselő él, lakbére is biztosítékul szolgáljon. Különben erre vonatkozólag, legalább a mint tudomásom van róla, az igazságügyi kormányhoz kérvényt is nyujtottak be s így ezen kérdés eldöntése, úgy hiszem, rövidesen szőnyegre is fog kerülni.

Digitized by Google

A novella egyes intézkedései közül nagyon kell helyeselnünk azt és nagyon sok visszaélésnek veszi elejét, az, hogy ha a járandóság a foglalástól mentes összegekre vagy ezek alá száll le, a végrehajtás hatálya szünetel és önmagától feléled, hogyha a járandóság a mentes összeget tulhaladja. Azt hiszem, hogy ez az 1881-ik évi LX. t.-cz. 124. §-a alapján megindult ügygondnoki perekre fog lényeges befolyással lenni.

Ki kell emelnem, hogy nagyon helyesen szünteti meg a novella a végrehajtási törvény azon intézkedését, a mely különbséget tesz a foglalás szempontjából törvényes és törvénytelen gyermek között. Ellenben igenis kifogásolható a novella 12. §-ában foglalt azon intézkedés, hogy a végrehajtást szenvedett akkor, hogyha több helyen van fizetése, mindegyik fizetésnél igénybe veheti a végrehajtási törvény korlátait, mert ilyen esetben igenis a sok állású tisztviselőknél lehetséges lesz az, hogy a végrehajtás daczára bőségesen megéljenek és így ez a hitelezők kijátszására fog vezetni.

Érdekes még a novella azon intézkedése, a mely a tartás esetében az egész nyugdíjat lefoglalhatónak mondja ki. Mintha ezzel azt statuálná a javaslat, hogy csakis a szolgálatban levő tisztviselőknek van joga arra a létminimumra, és mihelyt már nem teljesit szolgálatot az állam számára a tisztviselő, az állam nem törődik azzal, hogy van-e miből megélnie vagy nem?

A második szempont, a melyből az előadó úr a kérdést tárgyalta, a költség szempontja volt. Erre vonatkozólag teljesen helyeselhető, hogy a novella hivatalból rendeli el a végrehajtás foganatosítását ötven koronán alul.

A költség csökkentésére nagyon helyes eszköz — azt hiszem ezt az előadó úr is említette — az árverési hirdetmények rövidítése és az, a mit a novella mond, hogy egyszer teendő közzé, azonban mindenesetre arra is ki kellene terjeszteni a gondoskodást, hogy a Budapesti Közlöny olcsóbb árakat szabjon a mai nagyon drága árak helyett.

A mi a becsüsök intézményét illeti, kétségtelenül helyeselhető ezen kérdésben a novella álláspontja, azon szem-

Digitized by Google

pontból, hogy a becsüsök intézményét eltörli, de a megvalósítás módját nem tartjuk helyesnek. A mostani gyakorlat szerint ugyanis a bíróságnál «állandóan alkalmazott becsüsök» vannak és ezek csakis az ú. n. átlagos becsüt értik, a mi alatt azt kell értenünk, hogy egy ripsz-garniturát hat székkel, vagy egy márványmozsdót meg tudnak becsülni, de a normálistól eltérő esetben jő az a különös szakértelemmel biró becsüs, mondjuk talán inkább szakértő, és ennek a segítségét veszik igénybe a végrehajtás foganatosításánál. Ezzel szemben a novella meghagyja az «állandó becsüsök intézményét», de egyszersmind úgy intézkedik, hogy becsüst a kiküldött csak akkor vigyen magával, «ha a lefoglalt ingóságok megbecsülése különös szakértelmet igényel és kimondja, hogy ezen «különös szakértelmet» az állandóan alkalmazott becsüsök fogják tanusítani, tehát azon becsüsök, a kik ilyen «különös szakértelemmel» nem birnak. De különben ténybeli tévedése is ez a novellának, mert az állandó becsüsökön kivül különös szakértelemmel biró becsüsök nincsenek is a bíróságoknál alkalmazva, az ezutáni különös szakértelemmel biró szakértők pedig nem lesznek állandó szabértők. E helyett inkább a becsüsi intézmény általános szabályozásával úgy kellett volna megoldani a kérdést, hogy az általános becsüsi intézmény eltörlésével minden egyes esetben a megállapított névsorból kinevezendő külön szakértőket vigyen ki a végrehajtó és ezekkel becsültesse meg a lefoglalandó dolgokat.

A becsüsök intézményének eltörlése azonban egy másik szempontból is figyelmet érdemel, t. i. eddig a végrehajtói állásnak hatósági jellegét tüntette az elő némi mértékben, midőn végrehajtó és becsüs együtt jelentek meg a hely szinén. Ez természetesen most elmarad, de a bizonyítás szempontjából lényeges lesz a különbség, mert azon számtalan előterjesztés tekintetében, a melyeket eddig a bíróságnál a végrehajtási eljárás ellen beadtak, igenis mindig meg volt a bíróságnak az a támpontja a különböző eltérő nyilatkozatok közt, hogy elő tudta venni a becsüst, a ki mint érdektelen harmadik személy szintén ki tudta valamely félnek vallomását egészíteni.

A mi a novella azon intézkedését illeti, hogy tiz ko-

Digitized by Google

ronán aluli ügyeknél elrendeli, hogy a végrehajtó szólítsa fel fizetésre a végrehajtást szenvedettet és csak ezután menjenek foglalni, ezt nem tartom helyesnek. A ki tudja az életből azt, hogy az ilyen felhivásoknak semmiféle hatása sincs és hogy még a fizetési meghagyásos ügyekben is alig van hatása, mert ritka azon eset, a melyben ellent ne mondjanak, az nyilván tisztában van azzal, hogy ez eredményre nem fog vezetni.

A mi a novellának a törvény 120. §-ára vonatkozó intézkedését illeti, azt nem helyeselhetjük. A 120. §-ra vonatkozólag körülbelül két-három év előtt nagy hullámokat vert fel a budapesti itélőtábla elnökének egy rendelete. Akkoriban a jogi lapok széltében-hosszában irtak erről a nélkül, hogy valami megoldásra jutottak volna.

Előre kell bocsátani, hogy az 1881 : LX. t.-czikk 120. §-a t. i. annak módját állapítja meg, hogy miképen jut a hitelező az ő jogosan megitélt követelésének behajtásában egy lépéssel előre. A dolog ismerete végett meg kell jegyeznünk, hogy annak, hogy a végrehajtó árverési hirdetményt bocsáthasson ki, az az előfeltétele — és ennek alapján tudjuk a 120. §. kérdését helyesen megoldani, — hogy az 1881 : LX. t.-cz. 11. §-a szerinti olyan kielégítési végrehajtás legyen, a mely akképen eredményes, hogy olyan ingóságok foglaltattak le, a melyek további kielégítés, vagyis árverés tárgyát képezhetik. Szükséges, hogy a végrehajtónak a 11. §. szerint kiküldetése is legyen. Nem bocsátható tehát ki árverési hirdetmény azon foglaltató követelésének kielégítésére, a kinek joga a végrehajtás további folyamára a 93. §. szerint halasztó hatályú igényper által fel van függesztve, továbbá, a ki csak biztosítási végrehajtást vezetett; továbbá, hogyha foglalást eszközölt ugyan a végrehajtató, de az árverési hirdetés kibocsátásáig, ez jogerőre nem emelkedett. Az árverés elrendelését tehát teljesen külön kell választanunk az árverés megtartásának kérdésétől. Mindebből megállapítható, hogy a 120. §. intézkedéseit megfelelőleg lehet alkalmazni azoknak a korlátoknak a figyelembe vételével, melyeket a végrehajtási törvény különböző szakaszai megállapítanak, és igy azután természetesen ki lehet tüzni az árverést és akkor

Digitized by Google

az a foglaltató, a ki az árverés kitüzése után jelentkezik és a kire vonatkozólag nem állnak fenn a végrehajtási törvény különböző korlátai, igenis hozzá utalható a már kitüzött árveréshez és e miatt nem kell újabb árverést kitüzni, a mi akkor vita tárgyát képezte. A mit az árverés kérdésében a birósági gyakorlat tesz, az nem más, mint abuzus. Az egyedül helyes megoldást 120. §. szempontjából, a mennyiben a mostani törvény 120. §-át fentartjuk, csakis úgy képezhetjük, hogyha elrendeljük a kötelező zárfeloldást. Ez egyes hitelezőkre nézve sérelmes és hátrányos lehet egy ideig, de ez a kérdést véglegesen sanálja.

A mi az eljárás olcsóbbá tételét illeti, természetesen minden eszközzel arra kell törekedni, hogy a végrehajtási eljárás folyamán minél kevesebb legyen a költség. Helyes volna kimondani, hogy a 117. §. b. pontja esetében, vagyis a midőn igénypert adnak be, és a törvény szerint folytatólagos kielégítésnek van helye, hogy ez itt olykép módosíttassék, hogy csakis akkor kérhet a végrehajtató folytatólagos végrehajtást, hogyha az igényper már itéletileg el van intézve, mert a mostani gyakorlat és törvény alapján halomszámra jönnek a különböző folytatólagos végrehajtási kérvények, az igénypér benyujtása alkalmából, a melyeknek költségei föltétlenül a végrehajtást szenvedettet terhelik.

Az ingók végrehajtásánál a végrehajtási kérvény mellőzését szintén csak helyeselhetem, nem tudom azonban, hogy az ingatlanoknál ez a telekkönyvi rendtartás különböző szakaszaira való tekintettel nem fog-e nehézségekbe ütközni.

Továbbá a biztosítási végrehajtásokat bélyeg- és díjmentességben, vagy legalább is díjmentességben kell részesíteni. Meg kellene állapítani, hogy ugyancsak a biztosítási végrehajtás esetén azt a két korona bélyeget, a melyet most a veszélybizonyítvány bélyegének használnak, szintén mellőzni kell, lehet arról hivatalos bizonyítványt bélyeg nélkül is kiadni és ez szintén a végrehajtási költségek csökkentésére vezetne. Be kell szüntetni azt, hogy a végrehajtató három hónapi nem szorgalmazás miatt bemutassa az iratokat; be kell szüntetni, hogy a költségeket a bíróság állapítsa meg ezen esetben, mert ennek semmiféle különös fontossága

Digitized by Google

nincs, minthogy úgy is meg vannak a táblázatok, a melyek alapján az megállapítható, és ezekből kifolyólag folyton előáll az a helyzet, hogy a végrehajtató újabb és újabb szorgalmazási kérvényeket ad be, a melyeknek költsége a végrehajtást szenvedettet terheli.

Fontos a végrehajtási kérvények kérdésében a mellékköltségek csökkentése, értem a kocsibér csökkentését, rendelvények kiadási költségét, igényfelhivások költségeit.

Ha a végrehajtói állás kérdését úgy oldjuk meg, hogy államosítjuk, akkor a postadijak, a melyek szintén nagy összeget tesznek ki, ezáltal az intézmény közhatósági jelleget nyervén, megszünnek. Ha a végrehajtási novella azon alakjában valósíttatik meg, a hogy az most terveztetik, akkor kétségtelen, hogy ez a végrehajtások számának nagy csökkentésére fog vezetni és így a végrehajtók államosításának kérdése is sokkal egyszerübb stádiumba kerül, mert akkor kevesebb végrehajtóra lesz szükség és ezeknek költsége sem lesz tulságosan nagy.

Az ingatlanokra csak egész röviden leszek bátor kiterjeszkedni, annyival inkább, mert az előttem szólott t. kartárs úr kizárólag ezzel foglalkozván, e tárgyat minden tekintetben kimerítette. Én csak annak szeretnék mégis kifejezést adni, hogy sajnálattal láttam, hogy az úgynevezett ingatlanmentesség, a homestead intézménye nincs végrehajtási törvényünkben megvalósítva. Igaz, hogy nem tartozik szorosan véve a végrehajtási törvény keretébe, de végeredményében lehetett volna ezt a végrehajtási novellával együtt egy rövid kis törvényben megvalósítani, különösen akkor, midőn az ingó végrehajtásnál ezen bizonyos mentességeket már megállapitja a törvény. Nincs erre vonatkozólag semmiféle eltérés és nincsen rá ok, hogy miért ne történjék meg az ingatlanokra nézve is ez, hogyha már az ingóknál mentességet biztosítunk bizonyos személyek és tárgyak részére.

Hogy milyen nehézkes a végrehajtási eljárás az ingatlanoknál, az annyira világos, hogy erre vonatkozólag nem is óhajtom a t. teljes ülés figyelmét igénybe venni.

Még csak azt jegyzem meg, hogy föltétlenül szükségesnek tartanám mindazon reformok mellett, a melyeket a

Digitized by Google

végrehajtási novella megenged és a melyeket részemről nagyon helyeslek. azt, hogy minden egyes esetben kérhesse az árverési hirdetmény kibocsátása után is, úgy a végrehajtást szenvedett, mind a végrehajtató megfelelő költségek letétele mellett az ingatlanok megbecsülését. A mostani törvény szerint a végrehajtást szenvedett ezt csak az árverési kérvény beadása előtt kérheti.

A mi a strohman-rendszer megszüntetését illeti, azt szükségesnek tartanám, de úgy óhajtanám megoldatni a kérdést, hogy a 20 százalékos bánatpénz ne a mostani adóalapon, hanem becslés alapján állapíttassék meg, továbbá, hogy az árverési vevő köteles legyen bizonyos összeget, bizonyos részét a vételárnak az árverés alkalmával letenni, akkor, midőn már az árverés az ő javára leüttetett, a mi által az úgynevezett fiktiv vételeket meg tudnók szüntetni. Ez a kérdés különben per analogiam már meg is van oldva bizonyos tekintetben, mert mostani végrehajtási törvényünk az ingókra vonatkozólag tartalmaz, ha nem csalódom, a 109. §. második bekezdésében ilyen intézkedést, a melyben kimondja, hogy bizonyos esetekben, a midőn az ingóságok különös becsértékkel birnak, árverési feltételeket bocsát ki a bíróság és ilyen esetben a vételár egy bizonyos hányadát képező bánatpénzt kell letenni és csak akkor bocsátják a vevő tulajdonába a tárgyat, ha a vételárt teljesen lefizette.

Azt az eszmét, hogy az ingatlan bizonyos időben ne legyen eladható, nem tudnám helyeselni, mert ez a forgalmi élet nagybani korlátozására vezetne.

Hogy a kincstár ne tegyen le bánatpénzt, az igen helyes intézkedés, de szerintem nem fog változtatni a mostani helyzeten.

A mi az ingatlanok elkótyavetyélését illeti, ez csak a vidéken fordul elő, mert Budapesten figyelemmel kisérvén az erre vonatkozó mostani gyakorlatot, nem igen vettem észre túl olcsó előadásokat.

A novella intézkedései még kiegészítésre szorulnak a tekintetben, hogy a mostani végrehajtási törvény 108. §-a a vételi bizonyítvány kiadását nyolcz nap után rendeli meg, ellenben utóajánlatra 15 napot állapít meg, tehát hogyha

Digitized by Google

utóajánlatot adnak be, akkor is ki lehet adni a vételi bizonyítványt. Ezzel a birtokbaülést lehetővé teszszük és így áll elő sok visszaélés.

Ajánlom tehát, hogy míg az árverés nem emelkedik jogerőre, nem kellene kiadni a vevőnek a vételi bizonyítványt.

El kellene törölni a mostani törvény azon intézkedését, hogy ugyanazon ok miatt előterjesztéssel is és felfolyamodással is lehessen élni.

Az ingatlanokra vonatkozólag a már előterjesztetteken kivül másra ezuttal nem óhajtok kiterjeszkedni, ellenben az ingó-végrehajtásokra vonatkozólag meg kell jegyezni, hogy sajnálnunk kell, hogy a novella nem terjeszkedett ki számos olyan intézkedésére a végrehajtási törvénynek, a melyek orvoslandók lettek volna.

Hogy valaki a végrehajtási megszüntetésekre vonatkozó 28—30. és 39. §§-ok chaosában magát teljesen kiismerje, ritkán találunk esetet és e mellett számtalanszor előfordul, hogy nincs rá mód, hogy valaki olyan jogorvoslatot vehessen igénybe, a mely a végrehajtási eljárás megakasztására vezet. Így például a 30. §. *c)* pontja, midőn a közjegyzői okiratok alapján elrendelt végrehajtásokra azt mondja, hogy az elrendelő végzés kézbesítése után felmerült tények alapján van végrehajtási megszüntetési keresetnek helye, akkor eliminálja mindazokat a sérelmeket, a melyek a kézbesítés előtti fizetéseket illetik és a beadás és kézbesítés közti időben történtek, miután erre vonatkozólag a közjegyzői törvény 113. §-a kifogásolási jogot nem ad.

Meghatározandó volna különösen az, hogy mennyiben birálhatja felül a bíróság a végrehajtó cselekményeit; hogy akkor, ha már jogerőre emelkedett a végrehajtónak foganatosító cselekménye, van-e joga abba beavatkozni a bíróságnak vagy se; megteheti-e ezt jogerő előtt a költségek megállapításánál (91. §.), hogy mikor forog itt fenn közérdek, hogy mikor kell a törvénynek, mondjuk 54. §-ába ütköző esetekben a végrehajtást megsemmisíteni. Mert hogyha ez megoldás alá fog kerülni, elkerüljük azon anomáliát, a mely most a budapesti tábla területén divó joggyakorlatban mutatkozik, a midőn lépten-nyomon találunk a következőhöz

Digitized by Google

hasonló eseteket: Csak röviden említem, hogy egy időben letiltották nőtartás miatt egy állami tisztviselőnek fizetését korlátlanul és a jogerőre emelkedés után, a fizetés utalványozása alkalmával a bíróság ezt észrevevén, utalványozta ugyan a fizetést, de csak a törvényben megszabott korlátokkal. Az ez ellen beadott felfolyamodásnak a tábla helyt ad, a szabálytalan foglalást érvényben tartva kijelentette, hogy jogerőre emelkedvén már a végrehajtó cselekménye, ezen tehát a bíróságnak nincs joga változtatni. Ugyancsak egy másik esetben, midőn egy állami tisztviselőnek törvénytelen gyermek tartása czímén lefoglalták a fizetését, úgy, mint hogyha törvényes gyermek tartására perelték volna, akkor a jogerőre emelkedés után adott be előterjesztést az adós és ezt a bíróság hivatalból visszautasította. Az ezután beadott felfolyamodásnak a tábla helyt adott; megsemmisítette az első birói végzést s végrehajtási foglalást és azt mondta, hogy igenis a közérdek szempontjából helye van ezen intézkedésnek. Így tehát nyilván két teljesen ellentétes intézkedéssel állunk szemben.

Továbbá a háztulajdonosok részére biztosított privilegiumok tekintetében meg kell szüntetni azon semmivel sem indokolható előnyöket, a melyeket a mostani végrehajtási törvény alapján élveznek. Így különösen a visszatartási jogot bizonyos mértékben azon irányban, hogy ne legyen kétszer ugyanazon ingó visszatartható.

Ott van a sorrendi elsőbbség kérdése, továbbá a végrehajtási törvény 225. §-a, a mely két évre lehetővé teszi a biztosítás elrendelését a házbér esetében és tisztán a bérleti viszony igazolása alapján, továbbá, hogy a kibérelt helyiségben levő bármely ingókra vonatkozzék ezen visszatartási jog és meg kell szüntetni azon visszaélést, a mely ezen kérdésben üzetik akkor, midőn kisiparosokhoz javítás végett került számtalan dolog épen ezen szakaszok alapján a háztulajdonos prédájává lesz. A sorrend mostani állapotán változtatni kellene, mert ha figyelembe veszszük a bíróságoknál most uralkodó állapotot, hogy 15—20 jegyzőkönyvben vannak különböző foglalások és felülfoglalások megörökítve; hogy egy sorrenddel 50—60 foglalásról van szó és ott kell

Digitized by Google

az elsőbbséget megállapítani, akkor érthető, hogy Messiásként üdvözli a bíróság azt az ügygondnokot, háziurat és kincstári képviselőt, a ki megjelenik és mint előnyös tételt elviszi a befolyt pénzt.

Meg kell változtatni a 76., 123., 124., 127—129. §§-okat, a különböző behajtási módokat, a melyek a végrehajtási rendszer hibáin alapulván, teljesen alkalmatlanok a modern végrehajtási eljárásra.

Továbbá az igényperekre nézve is kellett volna a végrehajtási novellának intézkedéseket tartalmaznia, bár ha az igényperekben szigorúan alkalmazzuk a 98. §-nak a költségekre és a 94. §-nak a birságra vonatkozó részét, valamint a beadási korlátokra vonatkozó intézkedéseket (93. §.), akkor bizonyos mértékben visszafejleszthetjük az igényperek számát. Ez azonban semmi esetre sem elég, hanem igenis el kell törölni a végrehajtási törvénynek 92. §-ában foglalt végrehajtást szenvedő részére vonatkozó beavatkozási jogot.

Eltörlendő a felülfoglaltatókra vonatkozó az az intézkedés (94. §.), hogy hivatalból kell azokat a tárgyalásra beidézni, Budapesten legalább is keresztülvihetetlen és így teljesen illuzórius. Ellenben ha a 96. §. utolsó bekezdését megváltoztatjuk és ha kimondjuk, hogy az igénypernek igenis van befolyása az igénylő és a végrehajtást szenvedett közötti tulajdoni kérdés elbirálására, akkor az igényperek számát nagyon tetemesen csökkenteni fogjuk.

Ki kell emelnem, hogy sürgősen meg kell akadályoznunk a novellában nemcsak az ingatlanoknál, hanem az ingók árverésénél is az elkótyavetyélést, mert most a legdrágább butorokat öt krajczártól egy forintig bármely árverésen az árverési hiénákkal való összebeszélés útján mindenkor meg lehet venni és nincs semmiféle korlát a visszaélések megszüntetésére. E kérdést csak úgy lehet megoldani, hogyha az összeírási érték bizonyos százalékára nézve megállapítanók, hogy ezen alul az ingóságokat eladni nem lehet.

Természetesen azt a sok megoldandó kérdést és orvoslandó hibákat fel sem sorolhatjuk, melyek megjavítandók volnának — csak példaképpen említettem fel egy párt.

Ezek alapján abban összegezhetem észrevételeimet, hogy

Digitized by Google

mindenesetre a törvény volna a kérdés helyes megoldásának formája, minthogy azonban már itt van a novella, a mely bár a felvetett kérdéseket nem oldja meg mindig helyesen, mégis igen sok tekintetben helyeselhető és nagyon sok üdvös intézkedést tartalmaz, minthogy különösen az irányelvekhelyesen vannak benne lefektetve, — azt örömmel kell látnunk, üdvözölnünk és kivánjuk, hogy minél hamarább törvényerőre emeltessék, de ne tartson hatálya sokáig, hanem kövesse a megigért végrehajtási törvény, a melyben az összes végrehajtási kérdések a modern elveknek megfelelően helyes rendszerben egységesen lesznek megoldva.

Digitized by Google

(1907. évi november hó 15.)

Dr. Doroghi Ervin:

T. Teljes-ülés!

A törvényhozási functiónak hosszabb időn át való szünetelése ujabb törvényhozási alkotásoknak objektiv és szubjektiv szükségletét ébreszti fel. Objektiv szükségletek alatt értve azokat az exigentiákat, a melyeket a részben elavult szabályozás részben minden szabályozás nélkül szükölködő tényleges viszonyok támasztanak; szubjektiv szükséglet alatt pedig azt a vágyat, a mely nemcsak magában a szorosabb értelemben vett törvényhozói szervben, hanem azokban is keletkezik, a kik ezen törvényhozási alkotásoknak előkészítésre vannak hivatva és a melyek a dispositiok és vérmérsékletek szerint, hol nagy codificatiokban, hol pedig apróbb novella javaslatok tömegének előterjesztésében jelentkeznek. A törvényhozás művészete abban fog állani, hogy e szubjektiv szükségletek kielégítése olyan irányban történjék, a mely egyúttal objektiv szükségleteknek is megfelel.

Ha ez volna az egyetlen szempont, a melyből a végrehajtási eljárásról szóló törvény módosítása és kiegészítése tekintetében előterjesztett javaslatot meg lehetne birálnunk, akkor koncedálnunk kellene annyit, hogy a mai végrehajtási törvénynek, az 1881 : LX. t.-czikknek gyakorlati alkalmazása körül a megokolt panaszoknak oly tömege merült fel, a mely csakugyan indokolttá tette valamely reformnak előkészítését.

Azonban az objektiv szükséglet felismerésével egyenrangú feladat a különböző szükségletek között a helyes sorrend megtalálása és ezen szempontból tekintve a kérdést, ez azzal a további kérdéssel bővül, vajjon a megoldásra váró nagy igazságügyi feladatok közül épen a végrehajtási törvény bi-

Digitized by Google

zonyos rendelkezéseinek módosítása olyan sürgős szükség-e, a melyet minden egyéb igazságügyi feladat megoldása előtt és azokat mellőzve, kell vagy lehet véghez vinni. Ki kell jelentenem, hogy e kérdésben homlokegyenest ellenkező álláspontot foglalok el nemcsak az előttem felszólalt igen t. tagtárs urakkal, hanem az előadó úr ő méltóságával is.

Ő méltósága ugyanis kifejezetten helyénvalónak tartja a novellát és ámbár maga is a részletkérdések egész tömegét érintette, a melyek a novellában szabályozást nem találtak és a melyeknek valamelyes, a mai törvénytől eltérő szabályozása indokolt volna, ezen álláspontját avval a præventiv érvvel támogatta, hogy egyrészt ki akarta zárni e vitának köréből azokat a reflexiókat, a melyek magának a törvényjavaslatnak szövegezésére vonatkoznak és azt az általános reflexiót, hogy van-e egyéb olyan kérdés, a mely sürgős megoldásra szorul? Én t. teljes-ülés, e kettős védőgyűrűt, a mely ilyképen a novella köré illesztetett, jellemzőnek találom a novella belső értékre vonatkozólag, mert ez azt bizonyítja, hogy csak ilyen erősen keztyüzött kézzel szabad e javaslathoz hozzányulnunk, t. i. egyáltalában kikapcsolva minden elvi kérdést, a mely a novella anyagi terjedelmére és szükségességére vonatkozik, kikapcsolva továbbá minden kérdést, a mely a novellának nézetem szerint meglehetősen rendszertelen voltára és nem praecis szövegezésére vonatkozik, úgy, hogy ilyképen a kérdések csakugyan úgy volnának beállítva, a mint beállítja az indokolás, hogy t. i. léteznek a törvénynek egyes hibái, a melyek szabályozása a novellában fölvétetett és arról lehetne szó, hogy így vagy amúgy szabályozzuk-e azokat. Azt hiszem azonban, hogy midőn ilyen nagyfontosságú javaslat fekszik előttünk, nem zárkózhatunk el teljesen azon elvi kérdés elől sem, hogy vajjon ezen javaslatra szükség volt-e és szükség van-e *most?* Ha tekintetbe vesszük, hogy anyagi jogunk codificatiója előkészítés alatt áll; ha tekintetbe vesszük, hogy anyagi magánjogunknak épen azon kérdései, a melyek a gazdasági élet újabb fejlődése által közvetlenül érintettek, a lehető legnagyobb bizonytalanság stádiumában vannak; ha tekintetbe vesszük, hogy kétféle perrendtartásunk következtében voltaképen két-

Digitized by Google

féle judicaturánk fejlődött; ha tekintetben vesszük, hogy beadatott már a törvényhozás elé egy javaslat, a mely a perrendtartást egészen uj alapokra fekteti és ha tekintetbe vesszük, hogy ezen új javaslattal szemben a végrehajtási törvény még az előttünk fekvő novelláris módosításokkal is olyan elavult törvényt jelent, hogy ezeknek egymásba illesztése alig lesz lehetséges: akkor alapos aggályaink kell, hogy támadjanak a reform időszerűsége iránt.

A végrehajtási törvény czélja voltaképen a meghozott birói parancs keresztülvitelének biztosítása. Akkor, a midőn ennek a birói intézkedésnek anyagi és eljárási előfeltételeit kell előbb szabályoznunk; midőn arról van szó, hogy ezen eljárási föltételek gyökerükben módosíttatnak: nem lehet intézkednünk olyan témák felől, a melyek csak később, a már meghozott és pedig más szempontok szerint meghozott birói parancs végrehajtására vonatkoznak. Hacsak néhány kérdést veszünk tekintetbe, teszem fel azon tárgyalásokat, a melyekre a végrehajtási eljárás során szükségünk lesz és a melyekre nézve nem tudom, hogy hogyan fognak beilleszkedni az új perrendtartási javaslatba; ha tekintetbe vesszük, hogy az új perrendtartási javaslat a végrehajtásokat foganatosító járásbíróságok hatáskörét mód felett kitágítja; hogy azáltal olyan munkakört ró a járásbíróságokra, a mely mellett nagyon félő, hogy a bíróságoknak végrehajtási eljárásban való résztvétele még a mai alakjában is alig lesz lehetséges; ha tekintetbe vesszük továbbá, hogy a külföldi codificatio — a mi egyébként magában véve nem volna döntő szempont, ha egyéb érvek nem szólnának e mellett — szóval az egész ujabb fejlődés oda tendál, hogy a bíróságoknak a végrehajtások során intenzivebb vezetőszerep biztosíttassék: akkor kizártnak kell tartanunk, hogy a végrehajtási törvény bármily módosítását a perrendtartás egyidejű módosítása nélkül meg lehetne csinálni. Én ezen érveket épen olyan fontosaknak tartom, mint azokat, a melyeket, úgy tudom, Wach hangoztatott a Plósz-féle perrendtartási javaslat birálata alkalmával, a ki t. i. rendszeri szempontból kifogásolta, hogy a perrendtartás egyúttal végrehajtási eljárás szabályozását nem foglalja magában.

Digitized by Google

Egybevetve mindezeket a körülményeket azzal a további körülménynyel, hogy most olyan gazdasági válság korában élünk, a midőn a létező viszonyoknak mesterséges megbolygatása különben sem indokolt, főleg nem indokolt abban az irányban, a melyet a novella céloz; egybevetve mindezen szempontokat, nem juthatunk más conclusióra, mint arra, hogy a végrehajtási eljárás módosítása ma, a perrendtartás megalkotása előtt mindenképen korai.

De belátom, hogy ez a szempont csak másodlagos ama másik szempont mellett, hogy az a módosítás, a melyet tényleg eszközlünk, legalább olyan legyen, a mely reformot, javulást jelent a mai állapottal szemben és akkor elérkeztünk azon másik kérdéshez, hogy t. i. várható-e javulás olyan törvénytől, a mely egyes kérdéseket kiszakít a végrehajtási törvény complexumából?

Bevallom, hogy e második kérdésben is teljesen ellentétes álláspontot kell elfoglalnom az előttem felszólalt igen t. tagtárs urakkal, a kik megelégedtek az indokolás azon kijelentésével, hogy az nem terjeszkedik ki a végrehajtási törvény összes hibáinak orvoslására — szó szerint czitálom az indokolást, mint szerfelett jellemzőt — hanem csak bizonyos főhibákat kiván orvosolni. Az indokolás szerzője nyilván abból a felfogásból indult ki, hogy a végrehajtási törvénynek bizonyos taxative felsorolható vagy szám szerint megállapítható hibái vannak, a melyeket egyik vagy másik módon orvosolni kell. Azt hiszem, hogy ha a végrehajtási novella megalkotásnál ugyanazt a módszert követték volna, mint ujabban egyéb törvényeink előkészítésénél tapasztaljuk, hogy t. i. meghallgatták volna a gyakorlati embereket, a kik a végrehajtási eljárás során mint ügyvédek, mint érdekelt felek, mint birák és mint végrehajtók működnek, akkor azt hiszem, hogy ezen induktiv módszer a hibáknak olyan tömegét tárta volna fel, a mely meg kellett volna, hogy győzze a törvényjavaslat előkészítőjét arról, hogy e hibákon partiális novellával segíteni nem lehet. Én olyan urak felszólalásaira vagyok bátor e tekintetben hivatkozni, a kik *elvben* a novella mellett voltak; czitálom első sorban az előadó úr javaslatát a végrehajtási kérvény eltörlésére vonatkozólag; czitálom

Digitized by Google

dr. Teller ur javaslatát a fedezeti elv meghonosítására vonatkozólag s kérdem, hogy lehetséges-e ezen javaslatok beleillesztése a végrehajtási eljárás mai rendszerébe? De ha kissé körültekintünk azon ujabb törvényeken, a melyek a végrehajtási eljárást külföldön szabályozzák, akkor oly kérdéstömeggel állunk szemben: az ingatlanokra vezetett végrehajtásoknál a zálogjog eltörlése, az árverési, mint egyetlen értékesítési mód helyett az értékesítési módok egész tömegének behozatala stb., a melyekre nézve az első pillanatban tisztában kell lennünk azzal, hogy a mai végrehajtási törvény keretében meg nem oldhatók. Már pedig minden reform, a mely ezen alapvető kérdéseknek tárgyalása vagy megoldása nélkül készül, a mai állapotokon való gyökeres javulást nem hozhat.

A törvényjavaslat három szempontot emel ki, mint a melyeknek érvényesülése különösen szükséges volna. Az egyik a szorongatott adós helyzetén való könnyítés, a másik a végrehajtási eljárás költségeinek csökkentése, a harmadik pedig az ingatlan-árverések körül tapasztalt bizonyos visszaélések megszüntetése. Az előbb jelzett elvi álláspontból folyik, hogy egyes kérdéseket ilyképen kiszakítani nem lehet, de elvégre ha a javaslat birálatába bocsátkozunk, ezen elvi álláspontot félre kell tennünk és azon másik kérdéssel találjuk magunkat szemben, hogy vajjon az így kiszakított három kérdés csakugyan azok köréből való-e, a melyeknek megoldására a legsürgősebb szükség volt.

Azt hiszem, hogy a gyakorlat férfiai közül alig fog egy is találkozni, a ki azt fogja mondani, hogy végrehajtási törvényünk legnagyobb hibája az, hogy az adóst nem védi kellőleg; a ki azt fogja mondani, hogy a végrehajtási eljárás költségeinek csökkentése főleg azon a módon a mint a javaslat tervezi, csakugyan fog valamit lendíteni a végrehajtási törvény mai gyakorlati alkalmazásán és ugyancsak a gyakorlat férfiai nagyon jól tudják, hogy a legjobb törvény sem fog bizonyos visszaéléseket teljesen kizárni.

De e mellett a szorongatott adós védelme egyáltalán nem lehet olyan szempont, a mely a végrehajtási törvény alkotásánál figyelembevehető. Ez az elv így felállítva meg-

Digitized by Google

engedem, hogy bizonyos ellentmondásokra fog alkalmat adni, főleg nálunk, a hol, hogy úgy mondjam, gazdasági okokból igen népszerű az adós védelme. Azt hiszem, hogy ezen ellentmondások nem alaposak annyiban, hogy egy bizonyos ideális adóst tartanak szem előtt és elfelejtik azt, hogy adós nevezete alatt a végrehajtási törvényben nem valami hitelügyletnek adósát, hanem egy marasztalt felet általában kell érteni. Azok az urak, a kik megütköznek előbbi általános kijelentésemen, nyilván elfelejtik, hogy a végrehajtási törvény nemcsak készpénzbeli követelések behajtására irányul, hogy nemcsak kölcsönügyletből származó hitelező és adós áll szemben; őket ez a terminologia az első pillanatra nyilván megtéveszti, hiszen megtéveszti tudvalevőleg a kir. Curiát is, a mely — lásd a gabonaelővételi ügyletek elbírálása körüli praxist — a «kölcsönök és illetve hitelezések» közt nem distingvál pontosan, és azokat a talán megokolt antipathiákat, a melyek őket a kölcsönügyletek hitelezőinek bizonyos kategoriái ellen vezetik, általánosítják és levonják a consequentiát oly irányban, hogy az adós mindenképen védelemre méltó és érdemes lény és hogy a törvényhozó első feladata ezen szorongatott adós helyzetén segíteni. Hogy ily félreértésre alkalmat ne adjak, a jövőben ezen adós és hitelező-féle terminologiával szakítani fogok és szubsztituálom ezeket a «jogosúlt» és «marasztalt» fél elnevezésével. Ha mármost tekintetbe veszszük, hogy a végrehajtási törvény czélja a meghozott birói itéletnek gyakorlati keresztülvitele; ha tekintetbe veszszük, hogy az objektiv jog tiszteletben tartásának alapja semmi más, mint az a hatalom, a melylyel a kimondott birói itéletnek tényleg érvényt tud szerezni: akkor rögtön tisztában kell lennünk azzal, hogy a végrehajtási eljárás *egyetlen* czélja az lehet, hogy a birói itéletnek a renitens marasztalt féllel szemben minden körülmények közt érvényt szerezzen. Ezen elvvel, a melyet magánjogi elvnek szokás nevezni, szembe szokták állítani mint vele küzdő elvet a szocziális, hogyha úgy tetszik szocziálpolitikai elvet. Nem megyek odáig, t. teljes ülés, a meddig sokan elmennek, a mikor azt állítják, hogy a szocziálpolitikai elvnek a végrehajtási eljárás keretén belül

Digitized by Google

nagyon kevés érvényesülési tere van; nem megyek azért, mert a szocziálpolitikai szempont egy annyira mindent átfogó és átható szempont, melyre nem mondhatjuk, hogy az egyik törvény keretén belől alkalmazzuk, a másik törvény keretén belől pedig nem. Concedálom, hogy a magánjogi elv csakis a szocziális követelmények megfelelő szemelőttartásával érvényesülhet, kétségbe kell vonnom azonban azt, hogy ezen érvényesülés a szorongatott adós védelmét igényli. A két elv egymásközti küzdelme nézetem szerint úgy talál kiegyenlítést, ha e szocziális elvet olyképen formulázzuk, hogy a végrehajtási eljárásnak lehetőleg úgy kell keresztülvitetnie, hogy *feleslegesen* ne okozza az adós tönkretételét. Mert az, hogy bizonyos vállalt kötelezettségek teljesítése az adósnak anyagi romlását idézheti elő; az, hogy bizonyos károsító cselekmények, a melyekért anyagi kárpótlás jár, a kártevőnek anyagi tönkretételére vezethetnek, ezek olyan consequentiák, a melyek elől kitérnünk nem lehet, ha másfelől fentartjuk azt a magánjogi elvet, hogy a ki kötelezettséget vállalt, köteles annak eleget tenni és a ki kárt okozott, köteles azt megtéríteni. *(Úgy van!)* Ha ezeket az elveket fentartjuk, akkor — mondom — a végrehajtási eljárás során a magánjogi elv és a szocziálpolitikai elv kiegyenlítődése olyképen fog megtörténni, hogy a régrehajtási eljárás azon szakában, a mely a jogosúlt fél biztosítását, a kielégítési alap kinyomozását czélozza, a magánjogi elv korlátlanul fog érvényesülni, illetve helyesebben azon egyetlen korláttal, hogy ne idézzen elő olyan fokú romlást a marasztalt fél vagyoni helyzetében, hogy az a köznek támogatására legyen utalva. Ez, hogy úgy mondjam, a gazdaságossági szempont, a mint hogy gazdaságossági szempontnál nem egyéb az általam előbb formulázott szocziálpolitikai elv érvényesülése sem, a mely gazdaságossági elv a legnagyobb eredmény elérését a lehető legkisebb áldozattal kívánja. A szocziálpolitikai elv fog érvényesülni ott, a hol már megszerzett kielégítési alap értékesítéséről van szó. E stádiumban az lesz ez elv keresztülvitele, hogy történjék ezen értékesítés oly módon, a mely a hitelező lehető kielégítése mellett az adós részére is annyit ment meg, a mennyit lehet.

Digitized by Google

Ha most a mai végrehajtási eljárást vesszük szemügyre, azt fogjuk látni, hogy ez consequensen mindezeknek ellenkezőjét valósítja meg; az eljárásnak a kielégítési alap értékesítéséig érő szakában a jogorvoslatok egész tömegét bocsátja az adós rendelkezésére; a mentességeknek egész tömegét állítja fel, a melyeknek körét egyébként az előttünk fekvő javaslat, a mint még lesz szerencsém érinteni, jelentékenyen kiterjeszti, ellenben azon szakában, a hol az adós csakugyan védelemre szorúl, uniformist szab: az árverést, a melynek eredményére nézve egyébként a törvény semmiféle biztosítékot, semmiféle garantiát nem nyujt és a melynek keresztülvitele az esetek legtöbb részében csakugyan el fogja idézni azt az eredményt, hogy a hitelező nem kap kielégítést, az adós részére pedig nem lehet megmenteni semmit, legkevésbé pedig neki vagyoni existentiát biztosítani, a mit a mentességekkel akar, de nem tud elérni a törvényhozó. A ki árverési, főleg ingó árverési eredményeinket és az ingatlan árverés körül leginkább a vidéken kifejlődött praxist ismeri; a ki ismeri végül azon statisztikát, a mely az ingatlan árverési eredményekre vonatkozik és némi figyelemmel kiséri főleg a vidéki pénzintézetek kimutatásait, a melyek az évről-évre megszerzett ingatlanoknak fokozodó tömegét tüntetik föl, az meg fog győződni arról, hogy ez az árverés jó arra, hogy az árverési hyénáknak meglehetős nyereséget biztosítson; jó arra, hogy bizonyos pénzintézeteknek olcsón juttasson ingatlanokat, de semmiesetre sem jó arra, hogy akár a hitelezőknek kielégítést szerezzen, akár pedig az adóst legkevésbbé is megvédje. Mi ennek az oka? Az, hogy a kielégítési alap mai értékesítésének módja mellett prævaleál az az áralakulási tényező, a melyet leginkább szeretnék kikapcsolva látni, t. i. az adósnak szorongatott helyzete. Ha ezen egyetlen értékesítési mód helyett olyan értékesítési módokat hozunk be, a melyek az egyes eseteket individualizálják, a helyett, hogy uniformist szabnának rá; ha oly értékesítési módot hozunk be, a mely lehetetlenné teszi ennek, az áralakulást hátrányosan befolyásoló tényezőnek érvényesülését, t. i. ha az árverés helyett, a mely az adós lakásán történik, árverési csarnokokban fogjuk az ár-

Digitized by Google

verést megtartani, ha a kötelező árverés helyett a magán-eladást is meg fogjuk bizonyos körülmények között engedni; ha végül az ingó árveréseknél is behozzuk a legkisebb ajánlat rendszerét, a melyet az ingatlan árverésre nézve a külföldi törvények behoztak és a mit a novella javaslat rossz keresztülvitelben ugyan, de mégis javasol: akkor a szorongatott adós helyzetén sokkal többet segítettünk, mint hogyha mesterségesen bizonyos mentességekkel akarjuk őt eleve mindenféle végrehajtás ellen megvédeni; akkor az objektiv jog tiszteletbentartásáról sokkal nagyobb mértékben gondoskodtunk, mint hogyha azt teszszük, a mit ma, hogy adunk a jogosult fél kezébe itéletet, a mely az esetek legnagyobb részében akadémikus értékű marad, mert annak végrehajtása főleg akkor, ha a javaslatból törvény lesz, lehetetlenné fog válni.

A részletekre vonatkozólag az előttem szólott t. urak a javaslat álláspontját ismertették. Az előzőleg mondottakból folyik, hogy a mentességek kiterjesztésének általában barátja nem lehetek. Támogatták azonban ezt a kiterjesztést azzal az érvvel is, hogy a javaslat voltaképen nem kontemplál mást, mint a mit a külföldön úgyis megvalósítottak. Olyan érv ez, a melyet nálunk a törvényhozásban rendszerint szoktunk hallani. Nem is foglalkoznám vele bővebben, ha nem olyan komoly helyről hangzott volna el, mint az előadó úr őméltósága részéről, a ki a javaslat mellett felhozott okokat ezzel is jónak látta támogatni. Az eféle érveléseknek két előfeltétele van. Az egyik előfeltétel az, hogy azok a viszonyaink, a melyekre ama bizonyos külföldi törvényeket alkalmazni kívánjuk, homogének, hasonlók legyenek azokhoz, a melyeket külföldön szabályoztak. — Ha mármost tekintetbe vesszük, hogy mi mennyivel primitivebb gazdasági viszonyok között élünk, mint azok a külföldi államok — föltételezem, hogy nyugoti törvényekre gondolt az előadó úr — ha tekintetbe vesszük, hogy a jogok tiszteletbentartása nálunk még nem érte el azt a fokot, a melyet a kulturálisabb államokban elért, mert hiszen nálunk még nem tartják szégyennek az alaptalan perlekedést; ha még hozzá tekintetbe vesszük, hogy nálunk a mentességek körének tágítását az egyes szükségletek

Digitized by Google

kielégítésére szolgáló tárgyak kisebb ára sem teszi indokolttá, mert nálunk kisebb pénzösszeggel nagyobb létminimumot tud magának biztosítani az ember, mint külföldön, akkor már eleve azt kell mondanunk, hogy a külföldi példára való hivatkozás itt nem foghat helyet.

Másik előfeltétele ezen hivatkozásnak az volna, hogy a külföldi törvényekben *tényleg* előforduljanak ezen mentességek. Fájdalom, az idő, a melyet ez elméleti tanulmányoknak szentelhetek, kevesebb, semhogy az összes külföldi törvényhozásokat áttanulmányozhattam volna, és nevezetesen figyelmen kivül hagytam a tőlünk keletre fekvő államok jogait, a balkán államoknak jogrendszereinek a végrehajtási eljárásra vonatkozó szabályait, a melyekben lehetnek nagyobb vagy hasonló mentességek. De összehasonlítottam a javaslatokban foglalt mentességet azon mentességekkel, a melyek Franciaországban, Németországban, Ausztriában, s általában tőlünk nyugatra találhatók és úgy találtam, hogy az előadó úr azon kijelentése, hogy a külföldi törvények is csak ugyanazt mondják, mint a mi javaslatunk, ezen törvények szem előtt tartásával, nem állja meg a kritikát. — Javaslatunk, hogy csak egyes példákat említsek, 2. §. 7. pontjában a tisztviselők, hivatalnokok, lelkészek, tanárok, tanítók, közjegyzők, ügyvédek, orvosok hivatásának gyakorlásához szükséges *összes* könyveit, iratait, mintáit, műszereit, segédeszközeit kivonja a végrehajtás alól. Hogy milyen vagyonok kerülnek itt ki a végrehajtás alól, azt, úgy hiszem, felesleges fejtegetnem. Németországban, a hol fel kell tételeznem, hogy a könyvtárakra legalább is olyan figyelemmel vannak, mint nálunk általában szoktak lenni, e mentesség nem olyan tágkörű, mert a német perrendtartás 811. §-ának 8. pontja csak az okvetlenül szükséges, illetve jobban mondva, nélkülözhetetlen — unentbehrlich — könyveket veszi ki a foglalás alól. Franciaországban, a hol szintén nem lehet azt mondani, hogy a tudomány tisztelete ott kisebb mint nálunk, a franczia perrendtartás csak 300 franc értékhatárig mentesíti a könyvtárakat, mintákat, segédeszközöket stb. a foglalás alól. A mi javaslatunk a gyógyszertár berendezését, munkaszereit, tartályait és árukészletét általánosságban ki-

Digitized by Google

vonja a végrehajtás alól. Igaz, hogy a zárgondnoki kezelésre ezen szabály nem alkalmazandó, azonban nagyon kétes, vajjon ezen zárgondnoki kezelés olyan helyeken, a hol még egy gyógyszerészt nem lehet odaállítani és a hol, remélem, a hitelezőknek lesz a közegészségügy iránt annyi érzékük, hogy nem, a mint szokás, ügyvédjelöltet fognak a gyógyszertár kezelésére zárgondnokul bevezettetni, mondom, hogy ezen zárgondnoki kezelés az esetek legnagyobb részében keresztülvihető lesz-e. Mert, hogy a nagy fővárosi gyógyszertárak ellen ritkán fordul elő végrehajtás, az bizonyos. Ezen szakasznak tehát ott van jelentősége, a hol az a gyógyszertáros maga is olyan kis ember és olyan szerény anyagi eszközökkel rendelkezik, hogy ellene végrehajtások előfordulhatnak. A német és a franczia törvény csakis az okvetlenül szükséges, vagyis a közegészségügyi törvények szerint tartandó szerekre vonatkozólag állapítja meg e mentességeket. A mi javaslatunk 2. §-ának 10. pontja a végrehajtást szenvedőnek és háznépének a háztartáshoz szükséges házi- és konyhabutor, edények, főző- és evőeszközök, kályhák, tűzhelyek, a ruházkodáshoz szükséges tárgyak, a szükséges ágy- és fehérneműt» veszi ki a foglalás alól. Az indokolás itt azzal tetszeleg magának, hogy nem is irta körül, hogy «szükséges» alatt a társadalmi állásnak megfelelően szükséges ruházkodás, élelem és butor fog-e értetni. E kérdést nyilván a birói gyakorlatra bizza és úgy látszik, azon feltevésből indul ki, hogy a törvényhozói művészet legnagyobb feladata az, hogy lehetőleg homályos törvényt adjon a biró kezébe. Ha összehasonlítjuk ezen szerfelett aktuális pontot a külföldi törvényekkel, azt látjuk, hogy a német perrendtartásnak már idézett paragrafusa csak a nélkülözhetetlen ruhákat és butorokat mentesíti a foglalás alól és a franczia törvény, bár a francziák tudtommal szintén nem gondolkoznak kevésbbé demokratikusan mint mi, csak a végrehajtást szenvedőn rajtalevő ruhát mentesíti a foglalás alól. Javaslatunk 2. §-ának 17. pontja «a végrehajtást szenvedő választása szerint: egy tehén vagy négy juh, vagy négy kecske, úgyszintén ezen állatok részére fél évi takarmány, ennek hiányában pedig a lefoglalható készpénzből a beszerzéséhez szükséges összeget»

Digitized by Google

mentesíti a foglalás alól. A német törvény szerint ezen állatok is csak úgy lesznek mentesítve, ha nélkülözhetetlenek az árverést szenvedő fentartásához, továbbá ott csak *egy* havi takarmányt biztosítanak és a takarmány hiányában a két (és nem négy) heti takarmány beszerzésére szükséges összeget. A német törvény négy heti szükséglet beszerzésére mentesített készpénzösszegek helyett mindenütt csak két hétről beszél.

Ha átugorjuk a javaslat következő szakaszait, mert fájdalom, ezek itt nincsenek rendszerbe foglalva, de a rendszert és a szövegezés kérdését az előadó úr ő méltósága által említett okokból nem fogom érinteni, akkor azt látjuk, hogy a mentességek még nagyobb köre állapíttatott meg az állami tisztviselők és a magántisztviselőkre vonatkozólag. Az állami tisztviselőkre nézve a foglalásmentes fizetés 2000 K-ban, a magántisztviselőkre nézve pedig 1600 K-ban állapíttatott meg. Az előttem szólott t. urak bizonyos egyenlősítést kívántak e két mentesség közt olyképen, hogy a magántisztviselőknél is fel akarták emelni ez összeget 2000 K-ra, sőt olyan felszólalás is hangzott, hogy a létminimum 3000 vagy 3500 K-nak felel meg Magyarországon. Fájdalom, nem vagyok hivatalnok és a közigazgatási politikának elméleti részeivel sem volt alkalmam eléggé foglalkozni. Kizárólag ezen egyéni hibának és mulasztásnak tudom be azt, hogy nem vagyok képes átlátni, milyen magasabb kormányzati vagy állami érdek követeli, hogy az államnak eladósodott tisztviselői legyenek. Kétségkívül van valami ilyen magas politikai érdek, mert különben nem tudnám megokolni, miért mentesítjük a hivatalnokok fizetését bizonyos összegen alul; nyilván azzal magyarázható ez, hogy ez bizonyos csábítás az állami szolgálatra, a mely állam azt mondja tisztviselőinek: «Jer karjaim közé; fizetést nem adok ugyan, vagy legalább nagyon keveset; jogviszonyaidat nem rendezem, de legalább megvédlek harmadik személyek, hitelezőid ellen». Más alapot e mentességre találni nem tudok. Ha ismét előveszem a német és franczia törvényt, akkor azt látom, hogy Franciaországban a mi 2000 K-ánkkal szemben a foglalásmentes minimum 800 frank s csak progressive emelkedik. Ha tekintetbe vesz-

Digitized by Google

szük az élelmiszerek, egyáltalában az elsőrendű szükségletek fedezésére szükséges czikkek árát, nálunk és Franczia országban — vagy méltóztassék hozzávenni Németországot, mert ott is csak 1500 márka ez a határ, — akkor kérdem, micsoda gazdasági ok támogathatja azt, hogy nálunk egy ilyen magas és 5%-os tőkésítés mellett 40,000 K tőkének megfelelő absolut mentességet biztosítsunk az állami tisztviselők részére, vagyis azok részére, a kik az állami rend fentartására, a törvények végrehajtására hivatvák, hogy épen ezek javára mondjuk ki azt, hogy ők fel vannak mentve az alól, hogy vállalt kötelezettségeiknek megfeleljenek, vagy legalább is igen szűk térre szorítsuk azt a határt, a melyen belül kötelezettségeiknek megfelelni tartoznak, a mely határ a foglalásmentes minimumon felül is csak a fizetés egyharmada lehet.

Ez nem olyan alárendelt jelentőségű kérdés, t. uraim, a minőnek látszik, mert ha meg is engedem, hogy 1600 vagy 1800 és 2000 K között nem nagy a differentia, épen ez a megfontolás vezet a conclusióra, a melylyel azután bucsuzni is fogok e tárgytól, arra t. i., hogy bármikép variáljuk e mentességek körét és határát, kielégítően nem fogjuk e kérdést megoldani a mentességek mai rendszere mellett. Ez a rendszer merőben figyelmen kívül hagyja először is a hitelező helyzetét, másodszor a marasztalási causát. E mai rendszert fel kell tehát cserélnünk olyan rendszerrel, a melyben először is magának a jogosult félnek helyzete is méltánylásra talál, mert akárhányszor megesik, hogy a jogosult fél sokkal nehezebben nélkülözi a marasztalás tárgyát, mint a hogy nélkülözné azt a marasztalt fél még akkor is, ha az az egyébként foglalásmentes vagyonából vétetnék el.

A második követelmény, a causán oszlás jelentőségének megvilágítása végett, méltóztassék tekintetbe venni a következő esetet. Az államnak a tisztviselők ténykedéseiért való felelőssége fogyatékos szabályozása mellett akárhányszor megesik nálunk, hogy a tisztviselő hivatalos hatalmával visszaélve olyan károkat okoz, a melyekért az állam egyáltalán nem felelős, mondjuk az a szolgabiró vagy csendőr véresre veri a letartóztatott egyént, a mi, azt hiszem, nem olyan soha elő nem forduló eset Magyarországon. A csendőrt, ha

Digitized by Google

kártérítési követeléssel lépnek fel ellene, rendszerint teljesen védi a törvényjavaslat, mert hiszen ritka az olyan csendőr, a kinek 2000 K-nál nagyobb fizetése lenne. Méltóztatnak látni, hogy a kötelezési causák közötti distinctiónak milyen fontossága van a végrehajtási eljárás szempontjából. Részben belátta ezt a javaslat is, bár csak igen kis részben. Ez a javaslat ugyanis, a mely bizonyos szocziálpolitikai szinezettel tetszeleg magának, egy, illetve két mentességet állapít meg, a melyben a causán oszlás érvényesül. Az egyik mentesség a tartási követelések részére biztosított az a privilégium, hogy ezekre bizonyos mentességek nem terjednek ki. Ez föltétlenül helyes; a másik az a rendelkezése a javaslatnak, hogy valamely dolog vételárának behajtására irányuló követelésnél az illető dolog nem mentes a foglalás alól. Méltóztatnak látni, milyen labilis alapra helyezkedett a javaslat. A buterkereskedőnek, a ki a butort hitelezte, nem kell félnie a fennálló mentességtől, de annak, a ki pénzt adott ide arra a czélra, hogy az illető ezen élelmiszereket beszerezze, már türnie kell a mentesség körét. Egyszóval ötletszerűen szabályozza a javaslat ezen kérdéseket, a helyett, hogy általános elvi szempontokat vetne fel és képtelen megoldani olyan kérdéseket, a melyek napról-napra fel fognak a közéletben merülni. Pótolni kellene ezt azzal, hogy a bíróság belátására bizzuk, hogy a jogosult fél helyzetére, vagy a marasztalási causára való tekintettel a végrehajtást korlátlanul rendelje el és azzal, hogy kártérítési követeléssel szemben mentességre hivatkozni egyáltalában nem lehet. Ez volna az a minimum, a mely kártérítési jogunk mai állapota mellett a jogosult fél részére megadható.

Azt mondja azonban a javaslat, hogy a szorongatott adóst mentesíti és e tekintetben a mentességeknek, a privilégiumoknak egész sorát állapítja meg. Ott, a hol igazán szocziálpolitikai okok szólanának a mellett, hogy a mentességek megadassanak, azok a javaslatból hiányoznak. Ott t. i., a hol az illető javadalom elvonása csakugyan azon eredményt vonná maga után, hogy a marasztalt fél a köznek terhére esik, a mentességet nem állapítja meg a javaslat, consequensen azon elvhez, a melyről különben még leszek bátor szó-

Digitized by Google

lani, t. i. az igazán elnyomott adóst nem védi. Hogy csak egy példát említsek: nem mentesíti a javaslat általában a tartási követeléseket. Ha külföldi példára szabad hivatkoznom, kivétel nélkül minden külföldi törvényben megtaláljuk, hogy azok a tartási igények, a melyek ex lege járnak, addig az összegig, a meddig az illetőnek fentartásához szükségesek, le nem foglalhatók. Még egész sora van az efféle mentességeknek. Pl. a franczia törvény mentesíti azon összegeket, a melyeket valaki a letartóztatási intézetekben végzett munkájával szerzett meg; mentesíti a rabsegélyző egyletek által adott segélyeket, stb.

Mindezekből az következik — és ez a conclusióm a a javaslat ezen fejezetére vonatkozólag, — hogy e javaslat megállapít mentességeket ott, a hol voltaképen ugyanazon osztálybelieknek egymással szemben való igényeinek érvényesítéséről van szó, ellenben nem állapít meg kellő mértékben mentességet ott, a hol különböző osztálybelieknek egymás elleni igényeinek érvényesítését tárgyazza. Consequens és teljesen illik ez ahhoz a törvényhozáshoz, a mely a készpénzbeli követeléseknél a lehető legenyhébb, ellenben a naturális szolgáltatások, az ad faciendum kötelezettségek kikényszerítésénél odáig megy, hogy büntető sanctióval sujtja az illető szolgáltatás elmaradását. Értem az újabb törvényeket a gazdasági cselédekre vonatkozólag, a hol épen nem vezette a szorongatott marasztalt fél helyzete a törvényhozást és a hol elment addig, hogy semmiféle mentességet el nem ismer; a legkorlátlanabb visszatartási jogot adta meg a földesúrnak és büntető sanctiót állapít meg e magánjogi követelések teljesítése tekintetében. Méltóztatik látni, hogy nem valami kapitalisztikus szempont az, a mely a szorongatott adós védelmének a javaslatban foglalt szabályozása ellen szól, hanem, hogy ezen szabályozás voltaképen csak olyan törvényhozás mellett lehetséges, a mely az osztályuralom fentartását illetőleg az erősebb osztályok védelmét tüzte ki czélul. Befejezem pedig ezen észrevételemet azzal, hogy a munkabérek iránt támasztott követelések ellen is e mentességekre hivatkozhatik mindenki, tehát a cseléd, a ki pár forintnyi bérét követeli, nem juthat e követeléséhez azon ministeri tanácsos-

Digitized by Google

sal szemben, a kinek fizetése le van foglalva és a ki 3—4000 forintot e mentességek alapján zavartalanul élvezhet. *(Úgy van!)*

A javaslat második czélja a végrehajtási költségek csökkentése. Meg kell vallanom, hogy egy kissé naivnak tartom ezen intézkedések nagy részét. Én ugyanis a csökkentés alatt azt értem, hogy egy meglevő költséget olykép apasztok, hogy az illető cselekmény végzésével ezentúl kevesebb költség fog felmerülni. A javaslat azonban nem ezt teszi, hanem a marasztalt fél költségeit egyszerűen áthárítja a jogosult félre. Ha a költséget akarta apasztani a javaslat, módjában állt a végrehajtói állás megszüntetése; módjában állt, ha ilyen radikális reformot nem akart, akár rendeleti úton is, a végrehajtó költségeinek olyatén megállapítása, a mely perczentuális arányban van a végrehajtási eljárás eredményével, a mint ez külföldön szintén ismeretes. E helyett azonban azt mondja a javaslat, hogy 50 K-án aluli végrehajtásoknál a költségeket az adós ellen meg nem itéli. Ez a legnagyobb igazságtalanság, a mely e javaslatban van. Az efféle kis követelések hitelezői legkevésbbé vannak abban a helyzetben, hogy akár maguk foganatosítsák a végrehajtást, akár pedig bizzanak a mai hivatalból foganatosított végrehajtás sikerében. Hogy ez utóbbi mit jelent, azt ebben a társaságban nem kell bővebben kifejtenem.

Ma, a midőn kötelező ügyvédi képviselet van, teszem fel a 40 koronás váltóperben is; midőn a kir. törvényszék mint váltóbiróságnál a jogosult fél maga nem is kérhet végrehajtást, mert még ezzel is kénytelen ügyvédet megbizni: e végrehajtási kérvény költségeit ennek a nyakába zúditani és ezt a kis hitelezőt arra kényszeríteni, hogy 50 vagy 40 koronájából még e költségeket is viselje, nemcsak a legnagyobb igazságtalanság, hanem ellenkezik az anyagi magánjog azon szabályával, hogy a késedelmes adós felelős mindazon kárért, a melyet e késedelem által okozott. Épen ilyen helytelennek tartom a még kisebb, 10 koronás végrehajtásoknál a javaslat által követett rendszert. Itt t. i. előzetes figyelmeztetéstől teszi függővé a végrehajtás keresztülvitelét. Most ha valakinek 10 koronás követelése van, egyszerűen elment végrehajtani; ezentúl fel fogja szólítani a

Digitized by Google

végrehajtó az adóst, vagy foganatosítja a végrehajtást. Ha ez eredménytelen — és itt igazán klasszikus szabályozásra bukkanunk a javaslatban — akkor a folytatólagos végrehajtásra is alkalmazandó a felszólítás. Azt hiszem, nem kell kifejtenem, hogy miféle 10 koronás követelések azok, a melyekre még folytatólagos végrehajtást is kell kérni. Rendszerint munkás embereknek egymás elleni követelései, a melyeket például keddi napon foganatosított a végrehajtó úr és természetesen nem talált fedezetet és a melyeknek ha szombaton a bérfizetés napján foganatosítanának, megvolna a kivánt eredményük. A végrehajtási törvény 117. §-a felsorolja az eseteket, mikor lehet végrehajtási kereseteket beadni; a mi a praxisban odafejlődött, hogy folytatólagos végrehajtásoknak főleg az adós költségén való megengedése módfelett meg van nehezítve; ha már most mindezen nehézségeken átvergődött a hitelező, szemben találja magával az új javaslatot, a mely azt írja elő, hogy előbb figyelmeztesse a végrehajtó az adóst, hogy zálogolni fognak nála, vagyis hogy legyen 8 napi határideje annak az adósnak arra, hogy minden lefoglalható ingóságát elrejtse. Mert hiszen a személymotozást az előttem felszólalt urak személyes szabadsági szempontokból nem tartják megengedhetőnek, ámbár úgy tudom, hogy Franciaországban és Németországban, a hol szintén nincsenek sokkal kisebb érzékkel a személyes szabadsági szempont iránt, mint nálunk, ez nem tilos, sőt nézetem szerint meg volna engedve, a mai jogrendszer mellett is. Mert ha igaz az: hogy a végrehajtási törvény a személymotozást *nem* engedi meg, akkor voltaképen hitelezési csalást (Btk. 386. §.) követ el az adós, a ki magához veszi a végrehajtási tárgyakat és így vonja el a végrehajtás alól s tettenérés forogván fenn, a letartóztatásra (B. P. 141., 142. §.) s ez után a nyomozás során a személymotozásra az alap megvan. Nem láttam még olyan királyi ügyészt, a ki ez alapon vádat emelt volna, holott nézetem szerint ezen interpretatió a végrehajtási törvénynek és a büntető törvénynek teljesen megfelel. Azonban, a mikor a törvényhozásnak magának intentiója az, hogy a végrehajtási eljárás során az annyira szorongatott *adóst* kell védeni, akkor nagyon érthető, hogy a bíróságok bele fogják

Digitized by Google

magukat élni a törvényhozó ezen intentiójába és védik a javaslat szerint mindenképen szánalomra méltó adóst a mai jogrendszerünkben még szánalomraméltóbb hitelező eminens érdekeinek legflagránsabb megsértésével. Conclusióm tehát, hogy szakítanunk kell végre az álhumanizmus ama beteges kinövésével, a mely az adóst, mint valamely mindenképen szánalomraméltó lényt állítja oda, és a mely ilyképen leront a jogszolgáltatásba vetett minden hitet, a mely hit amúgy is a nem kodifikált jog és a mi perrendtartási és birói szervezeti viszonyaink mellett meglehetősen gyenge lábon áll.

A javaslat utolsó részével, az ingatlan-végrehajtások kérdésével Teller kartárs úr olyan kimerítően foglalkozott, hogy mélyebben bocsátkozni e kérdésbe már azért is feleslegesnek látszik, mert a javaslat e részének birálatával más helyen volt szerencsém foglalkozni. Csak arra utalok, hogy nálunk, a hol az agrár érdekeket különösen szeretik hangsúlyozni, a törvényhozó nem talált módot arra, hogy egy talpalatnyi földet is mentesítsen az árverés alól. Nem tudok teljesen egyetérteni az előadó úr álláspontjával a tekintetben, hogy ez, t. i. a homestead intézménye a magánjogi szabályoknak olyan felforgatását, vagy olyan szabályozását igényelné, a mely a végrehajtási novella keretén belül nem oldható meg. Ez az egész kérdés nézetem szerint megoldható egy rövidke szakaszszal, azzal t. i., hogy kimondjuk, miszerint — teszem fel — az öt holdon aluli ingatlanokra szerzett végrehajtási zálogjog nem vonhatja maga után azt a következményt, hogy a hitelező árverést kérhessen, hanem csak az ingatlan zárgondnoki kezelésére jogosítja fel a hitelezőt. Ezzel az a zálogjog, a melyet valaki a telekkönyvi rendtartás szerint szerzett, nem érintetik és ha szabad ismét a sokat czitált külföldre hivatkoznom, ott ez nemcsak a kis, hanem a nagyobb ingatlanokra nézve is meg van. Megvan a franczia perrendtartásban, a hol, ha a tárgyaláson az adós bebizonyítja, hogy az ingatlan jövedelme egy, esetleg két év alatt elég lesz arra, hogy a marasztalási összeget fedezze, akkor ellene árverést nem rendelnek el s más alakban megvan Ausztriában is. Nem érintették a t. felszólaló urak, hogy a zálogjog a végrehajtási eljárás során egyáltalán felesleges;

Digitized by Google

hogy ez egyáltalában ellenkezik a végrehajtási eljárás egész czéljával, mert hiszen ennek czélja, hogy mennél hamarább jusson a hitelező pénzéhez, a zálogjog czélja pedig az, hogy ott lehessen az illető tárgyat vagy ingatlant hagyni továbbra is az adós tulajdonában. Természetesen a javaslat nem érinti ezt, mert a 0·7% bejegyzési illetéktől a kincstár elessék. Hogy hogyan oldják meg ezt a kérdést a külföldön, arra nézve ismét a franczia példára hivatkozom, a hol egy 1884-ből való törvény előírja, hogy azon esetben, hogyha az ingatlan-árverésen ezer francnál kevesebb foly be, az összes illetékek visszatérítendők; ha 2000 francnál kevesebb foly be, a végrehajtás foganatosításánál közreműködött hivatalos személyek díjaiknak negyed részét visszatéríteni tartoznak és a hol e törvény végrehajtásán, a mely az avoueknak előzékenységén, a hivatalos közegek iránt mult — t. i. ők restelték ezeket molesztálni azzal, hogy dijaik egy negyed részének fizetésére felszólították volna — úgy segítettek, hogy egy miniszteri rendeletet bocsátottak ki, a melyben kötelezték az illető tisztviselőket, hogy minden ilyen esetben a fegyelmi eljárás terhe mellett hivatalból fizessék vissza e dijakat és intézkedjenek az illeték visszafizetése iránt. *Igy* csinálnak szocziálpolitikát a külföldön, nem pedig úgy, hogy a hitelezővel fizettetik meg azokat a kétes előnyöket, a melyeket az adós részére megmentenek.

Nem szólok arról, hogy a javaslat azon panaszokat, a melyek a biztosítási intézkedések tekintetében felmerültek, figyelmen kívül hagyja; nem szólok arról, hogy a csődönkívüli megtámadásról, a melyre nézve Fodor táblabiró úrtól igen figyelemreméltó kész javaslattal rendelkezett a törvényhozó és a mely intézmény meghonosítását a kereskedelmi törvény 20. §-ának módosítása tárgyában beadott javaslat is nagyon közelfekvővé tette volna, teljesen megfeledkezik, mert hiszen ha el kezdjük felsorolni mindazt, a mit ez a javaslat *nem* tartalmaz, akkor azt hiszem, hogy egy ülés keretén belül ezzel végezni nem lehet s ez okból észrevételeim és kritikám tudatosan hézagosak és hiányosak.

Tisztában vagyunk azzal, t. Teljes-ülés, hogy ez a javaslat gyökeres javításokat nem hozhat, de azt hiszem, hogy a

Digitized by Google

felhozottak meggyőzhetnek arról, hogy csak fokozhatja azokat a bizonytalanságokat és visszásságokat, a melyek mai végrehajtási törvényünk gyakorlatában amúgy is mutatkoztak. Ismeretes az az energetikai törvény, hogy a különböző energiák lehetőleg az egyensúly állapotába törekszenek. A meghozott törvényeknek és a tényleges viszonyoknak egymás közti hatásában is ilyen tendentiát vélek észlelhetni. Ennek eredménye, hogy egy régi, habár rossz törvény is, valahogy mégis beleilleszkedik a viszonyokba: ennek hibáit már megszoktuk; különösebb ok nélkül ezen kérdéseket felkavarnunk felesleges. Felesleges felkavarnunk ezen kérdéseket különösen akkor, ha igaz, a mit a javaslat mond, hogy a perrendtartással kapcsolatosan amúgy is új végrehajtási törvény fog előterjesztetni, a mit a fentiek szerint elkerülhetetlennek tartok. A perrendtartás javaslata be van nyujtva és törvényerőre emelkedése egy-két éven belül várható, az esetek pedig, a melyeket a javaslat szabályoz, korántsem olyan fontosak, hogy ezek kedvéért a mai állapotot meg kellene bolygatnunk és én megvallom, hogy a mai rossz gyakorlatot még mindig fölébe helyezem azon jogbizonytalanságoknak, visszásságoknak és hátrányoknak, a melyeket e javaslat törvényerőre emelkedése maga után vonhat.

Digitized by Google

Dr. Fráter Béla:

T. Teljes-ülés!

A vita elsősorban a körül forog, hogy végrehajtási törvényünk reformja novelláris úton vagy pedig ujabb gyökeres szabályozásával *eszközöltessék-e?* E részben nem lehet kétséges, hogy szivesebben látnánk és jobb lenne az egész végrehajtási törvény gyökeres átalakítása már most a perjog megalkotásával egyidejüleg. De hát mert ez többféle nehézségbe ütközik, én a magam részéről is szivesen látom a novelláris úton való javítást, mint mindenkor, a midőn azt látom, hogy egy törvény alapján a törvényes formák felhasználásával megtörténhetik a legnagyobb igazságtalanság és lehetővé válik az, hogy a gyengébb és tudatlan elemek az erősebbek által valósággal kifosztassanak.

Ilyen esetekben nem szabad a törvényhozásnak késedelmeskedni és ad Græcas calendas az illető jogintézmény új szabályozásáig várni. Elégséges szerintem egyetlenegy hibás törvényes rendelkezés,hogy a törvényhozói apparatust mozgásba hozzuk. És ennek meg kellett volna történni a végrehajtási törvény 156. §-át illetően már régen és akkor nem következett volna be az a vidékeket pusztító visszaélés, a melyet az előadó úr szintén elitélőleg olyan élénk szinekkel ecsetelt. E §. eltörlését tovább halasztani valósággal bűn lenne.

Nem hagyhatom azonban szó nélkül, hogy az a sokféle visszásság, melylyel a végrehajtási eljárás során a gyakorlati életben találkoztunk, nem kizárólag a törvény hibás voltára vezethető csupán vissza, hanem arra a körülményre is, a mit Imling Őméltósága ismert kézikönyvének második kiadásához irt előszavában akként fejezi ki hogy: «*Ha az*

Digitized by Google

eddigi tapasztalat a törvénytől várt kedvező eredmény mellett nem tanuskodik: ennek oka nem annyira magában a törvényben, mint ennek mondhatni félénk alkalmazásában rejlik».

Ezen magas helyről jött szelid kijelentésben az észlelt hibák miatti felelőség tehát részben a jogszolgáltatásra háríttatik és őszintén szólva talán nem is egészen igazságtalanul.

A hármas czél, melyet a novella kitüz, szónélkül igen üdvös és ezen czélnak szolgálatában állani valóban törvényhozóhoz illő cselekedet, mert az a hármas czél a mai modern világnézletnek, a humánizmusnak jegyében született.

E szempont alkalmazásánál természetesen a végrehajtási törvény körében bizonyos mértéket kell tartani.

A végrehajtási törvényt én is úgy fogom fel, hogy az úgyszólván kiegészítője a hiteltörvényeknek, tehát végrehajtási törvénynek elsősorban és legfőképpen a hitelezői érdekeket kell szolgálni és törvényes oltalomban részesíteni; nem pedig az adósok érdekeit védeni. Ezzel azonban még nincsen korántsem az mondva, hogy a jogintézmény construálásánál a hitelezőén kívül minden egyéb tekintetet mellőztünk.

Hogy a végrehajtási törvény legfőbb rendeltetése tehát a hitelezők érdekeinek szem előtt tartásával a jogbiztonság megóvása, azt az előadó úr is érezte és ezen érzetnek a hatása alatt állva nem is tudott menekülni bizonyos kisebbfokú következetlenségtől, midőn azt mondja, hogy «a hitelezők érdekében be kell hozni az adós *személyes motozását* is éppen azért, hogy a hitelezőknek föltétlenül elismert jogosultságát valamikép honoráljuk és a visszaéléseknek lehetőleg elejét vegyük».

Én a hitelezők érdekében ilyen messzemenni nem akarnék és nem tartanám helyesnek a csődtörvény analogiájára a felfedező eskü behozatalát sem, mert nem vagyok barátja sem az adós személyét fenyegető bántalmazásnak, sem pedig annak, hogy a végrehajtással szorongatott embereknél nem kétséges eskü letételi készséggel az eskü szentségébe és annak bizonyító erejébe vetett hitet a mai állapotokhoz mérten is mégjobban megrendítsük.

Digitized by Google

Áttérve a javaslat egyes részleteire a következőkben vagyok bátor észrevételeimet megtenni:

Először is a végrehajtás *olcsóbbá tételére* vonatkozóan contemplált rendelkezésekre azt vagyok bátor mondani, hogy mind az, a mi benne van a javaslatban *nagyon keveset használ.* Ezért magáért igazán *nem volna érdemes a törvényhozás apparatusát* mozgásba hozni.

Helyesnek tartom a magam részéről is azt, hogy a kisebb *pénzösszegek behajtásánál* a végrehajtás szenvedőt a költség alól lehetőleg mentesítsük, valamint azt is, hogy az árverési hirdetmény körüli költségeket apaszszuk. Úgyszintén igen helyesnek tartom, hogy a hirlapban *az adós nevét nem kell közzétenni.* De bátor vagyok megjegyezni, hogy ezt a rendelkezést nem azért helyeselem, mintha ez az eljárást olcsóbbá tenné, a mint azt a novella tervezet és annak indokolása feltünteti, hanem igenis helyesnek tartom azon ethikai okokból, a melyeket e részben a mai társadalmi felfogásból kiindulva az előadó úrtól hallani szerencsénk volt. Nem tartom azonban helyesnek az ide vonatkozó rendelkezést úgy, a mint ez a tervezet 16. §-ának első bekezdésében contemplálva van. E szerint ugyanis az ingó árverési hirdetményben egyáltalán nem kell a végrehajtást szenvedő nevét kitenni. Ez így nem állhat meg, mert a felek neveinek kitétele nélküli ügydarabok a lehető legnagyobb komplikációknak és zavaroknak válnak forrásává. Ezt jól tudjuk a gyakorlatból. Hiszen láttuk, hogy mennyi bajunk volt és van a bélyeg-illetékeknek a felek neve nélküli kezeléséből. Képzeljük csak el a tömeges behajtással foglalkozó irodákat, a végrehajtó kézbesít egyszerre több árverési hirdetményt. Hogyan tudja meg csupán a birósági iktató-szám alapján, hogy ügyfelének melyik alperese ellen, melyik példány szól. Indítványozom tehát, hogy e részben a novella világosan kifejezze, hogy csakis a hirlap számára kibocsátott példányban nem kell a végrehajtást szenvedett nevét kitenni, egyebekben pedig maradjon az eddigi állapot. Bár így is bizonyos nehézség fog a dologból keletkezni különösen itt a fővárosban, a hol sok olyan ház van, melyben a lakások számozva nincsenek, holott a házban több lakó van, külö-

Digitized by Google

nös lesz, ha majd az árverési hiénák minden lakásba benéznek, hogy vajjon nem-e ott lesz az árverés. Node ez alárendelt dolog, ennél nem immorálok tovább.

A javaslatnak *a becsüs mellőzésére* irányuló rendelkezését nem tehetem magamévá és nem tartom helyesnek a mai végrehajtói rendszer további fentartása mellett azért, mert a becsüs mai járandósága az az egy-két korona oly csekély, hogy ennek elmaradása alig elenyésző csekélységgel teszi olcsóbbá a végrehajtási eljárást és ebből nem származhatik annyi előny, mint a mennyi hátránya lesz annak, hogy ha a becsüs alkalmazása facultativvá tétetik.

A végrehajtás foganatosítása a kisebb ügyekben a közbenjárás díjjazásának mellőzése miatt rendszerint közbenjáró nélkül fog történni; ha már most a becsüst is mellőzni kell, akkor a végrehajtási ügyek egy nagy hányadánál a végrehajtó egyes-egyedül kell hogy járjon és foganatosítsa az eljárást. Ismerjük mindnyájan a nagyközönség *szimpatiáját* a végrehajtókkal szemben. Mondanom sem kell, hogy micsoda inzultusoknak lesz az a végrehajtó tanuk nélkül kitéve. Hangsulyozom t. i. hogy tanuk nélküli inzultusnak és ezen az állapoton nem fog segíteni a Bt. 165. §-a sem.

Mi lesz már most ennek az állapotnak természetes következménye t. i.? Az, hogy a végrehajtó akkor, a midőn hivatalból vagy közbenjáró részvétele nélkül eszközli a foganatosítást, nem fogja kötelességét úgy teljesíteni, mert, a mit nem is lehet tőle rossz néven venni, félteni fogja a saját bőrét. De tegyük fel, hogy ez az eset elő nem áll és minden végrehajtó egyformán bátor ember, akkor sem tudja az a végrehajtó a mai rendszer fentartása mellett becsüs nélkül kötelességét teljesíteni és alapos, minden talált s lefoglalható ingóságot felölelő foglalási jegyzőkönyvet készíteni, mert erre nem lesz ideje.

Az is kivihetetlen a gyakorlatban, hogy előre lehessen látni azt, hogy milyen ingóságok kerülnek majd foglalás alá, melyek kivánnak szakértő becslést, melyek nem; és ha a foglalás közben tünik ki, hogy szakértő becsüsre van szükség, akkor a végrehajtást abba kell hagyni és szakértő becsüs után kell nézni. És ha ilyen nincsen kéznél, akkor azután

Digitized by Google

járni stb. persze ez mind olyan complicatio, a mire nincs szükség.

E részben tehát az eddigi állapotok fentartását tartom inkább czélravezetőnek mindaddig, míg a végrehajtói intézmény gyökeres átalakítást nem fog nyerni.

Azt tartom t. i. én is, a mint az előadó úr mondotta, hogy a míg a végrehajtói intézmény a mai alakjában fent áll, addig a végrehajtást olcsóbbá tenni lehetetlen és hogy a végrehajtási eljárás olcsóbbá tételének tehát egyik legfontosabb módja csakis az a gyökeres átalakítás lesz, a mikor a közigazgatási és birói végrehajtást állami dijjazásban részesített közegek egyforma normák szerint fogják minimális költségek mellett eszközölni.

E részben magamévá teszem az előadó úr fejtegetéseit, különösen azt az indítványt, hogy a közigazgatási végrehajtás foganatosítása ugyanazon szabályok szerint történjék, mint a végrehajtási eljárás általában. Azt a nézetet azonban nem tehetem magamévá, hogy úgy a közigazgatási mint a birói végrehajtások *ugyanazon közegek által* foganatosíttassanak.

Ez végeredményében a birói és közigazgatási ügyeket egy útra terelné, illetve azoknak egyesítését jelentené az ügyek pályafutásának egy bizonyos részén és pedig azoknak igen fontos részén. De ettől az alkotmányjogi aggodalomtól el is lehetne tekinteni akkor, ha csupán készpénz tartozásnak ingókra vezetendő végrehajtás útján való behajtásáról lenne szó. Ámde a birói itéletek egyébre is irányulnak, továbbá az ingatlan végrehajtás mind olyan dolgok, melyek kétségtelenné teszik, hogy a birói ügyek végrehajtása sokkal nagyobb szakképzettséget igényel, mint a rendszerint csekély összegű adó-, illeték- és pénzbirságból álló közigazgatási ügyek végrehajtása.

Minthogy pedig az összes végrehajtási ügyeknek egy közegre leendő bizása megkivánná azt, hogy a tervbe vett egységes szervezet magasabb képzettségű egyének alkalmazásával létesíttessék: ez olyan nagy költségeket hárítana az államra, a mi az amúgy is növekvőben levő államháztartásba nehezen lenne beilleszthető. Végeredményképpen pedig

Digitized by Google

ez a végrehajtási eljárást megint csak megdrágítaná, mert az államnak az egész vonalon magasabb végrehajtási költséget kellene az adósokon behajtani, ha csak ennek viselését igazságtalanul az adózó polgárok összeségére hárítani nem akarná.

A mi már most a végrehajtási költségek apasztására tett azon további előadói propozicziót illeti, hogy a *végrehajtási kérvények eltörlése* mellett a végrehajtás záradékkal ellátott határozat alapján történjék. Erre csak azt vagyok bátor felhozni, hogy helyesen mondja a tervezet indokolása, hogy az novelláris úton nagyon nehezen lenne keresztül vihető. De szerintem a perjog gyökeres átalakítása előtt sok hátránynyal is járna.

Nevezetesen én úgy tartom, hogy a végrehajtási kérvény nem olyan haszontalan beadvány, a mint azt az előadó úr mondja. Mert bizony a míg a mai perjog érvényben van és a míg az itéleteket úgy szerkesztik, hogy egy ugyanazon ügyben hozott I., II. és III. fokú birói itéletből igen gyakran azoknak egybevetésével szorgos jogászi vizsgálat alapján lehet csak megállapítani, hogy tulajdonképen minek a teljesítésére — tűrésére — vagy abbanhagyására van is hát az adós kötelezve: mindaddig ennek megállapítását a végrehajtási közegre bizni és a végrehajtási kérvényt eltörölni és a végrehajtást elrendelő végzést mellőzni nem lehet.

De gondoljunk továbbá az eskütől feltételezetten marasztaló itéletekre és az ingatlan végrehajtásra. A csupán záradékolt itélettel magával ugyebár nem lehetne kérvény nélkül a telekkönyvi hatóságnál sem nyilvánkönyvi jogot szerezni. Itt is csak kérelmezni kellene egy külön beadványban az ingatlanok pontos megnevezésével a végrehajtást. Ez pedig költség nélkül megint nem lehetne.

Azt konczedálom, hogy a biztosítási végrehajtásoknál, de különösen váltó ügyekben és lakbérleti követeléseknél sok visszaélés követtetik el a mostani rendszer mellett feleslegesen és csupán költség szaporítás czéljából, de ez nem arra ad indokot, hogy a végrehajtási kérvényt az egész vonalon töröljék el, hanem legfeljebb csak arra, hogy kimondjuk azt, hogyha egyszer biztosítási végrehajtás kéretett és

Digitized by Google

foganatosíttatott, akkor a kielégítési végrehajtás kéréseért külön költség már meg nem állapítható.

E részben tehát az előadó úrral szemben azt vagyok bátor proponálni, hogy a végrehajtási törvénynek 134. §-a, mely a biztosításilag lefoglalt ingóságokra vezetendő kielégítési végrehajtást szabályozza, megfelelően alakíttassék át. Hiszen ez a §. amúgy is sok kontroverziára adott és ad okot ma is, tehát megérett a novelláris javításra.

Hogy pedig a proponált intézkedés bizonyos esetekben igazságtalanná ne legyen ott, a hol a biztosítási végrehajtás kérésére és foganatosítására komoly ok van, pl. egy előre láthatóan hosszantartó per előzi meg a jogerős birói határozatot, melynek alapján kielégítés lesz kérhető: a proponált költségeltörlés akként volna konstruálandó, hogy a mennyiben a biztosítási végrehajtás kérésétől hat hónap el nem telt, a kielégítési végrehajtás kéréseért a végrehajtást szenvedett terhére költség meg nem állapítható.

Azt hiszem, hogy a végrehajtási törvény 134. §-ának egy ilyen értelemben szerkesztendő újabb §-al való felcserélése a novella keretébe igen könnyen beilleszthető lenne, anélkül, hogy a végrehajtási törvényt olyan módon átalakítani kellene, mint az előadó úr által proponált záradékolási rendszer behozatala esetén.

Áttérek ezek után az adós vagyoni existentiájának kimélését illetően contemplalt intézkedések csoportjára.

Legtöbbjét helyesnek kell tartanunk, annyival is inkább, mivel azok már a köztudatba jórészt átmentek. Csupán csak egyes rendelkezésekre óhajtok reflektálni.

Így a végrehajtás alól mentes, szükséges házi- és konyhabutorokat illetően nem csak a javaslat 2. §. 10-ik pontjabeli tág meghatározást nem tartom helyesnek, hanem az előadó úr által e részben javaslatba hozott «*feltétlen nélkülözhetetlen*» kifejezéssel sem találom kellőkép megoldhatónak a kérdést. Mert akár az egyszerűen «*szükséges*» — akár a «*feltétlenül nélkülözhetetlen*» kifejezésekkel operálunk, mégis csak a judicaturára kell biznunk a felmerülendő concret esetekben annak meghatározását, hogy mely butorok vehetők ki igyen a foglalás alól. Ezen kérdésben kivánatosabbnak tartanám,

Digitized by Google

ha a törvény *taxativ rendelkezést tartalmazna* és pedig olyanképen, hogy meghatározná, mikép a konyhabutorok egészen mentesek legyenek a foglalás alól, a házibutoroknál pedig kimondaná, hogy bármely végrehajtást szenvedettnél társadalmi állásra való tekintet nélkül foglalás alól mentes két ruhaszekrény, egy asztal, hat szék és annyi ágy vagy annak megfelelő hely, ahány tagból a végrehajtást szenvedett családja áll.

Elismerem, hogy a taxatio a törvényalkotás terén lehetőleg kerülendő. De nézetem szerint ott, a hol bizonyos mentességekről van szó, a fentebb hangoztatott hitelviszonyok és jogbiztonság szempontjából is, mégis csak czélszerűbb már a törvényben tüzetesen megjelölni azon tárgyakat, melyekre a mentesség kiterjed, mint a nagyon ingadozó judicaturára bizni annak megállapítását.

Ezen taxativ rendelkezéssel elejét vennők a várható sok előterjesztésnek és ezzel az igényperek apasztása is elérhető lenne.

Helyesnek tartom a javaslat azon rendelkezését, hogy *a ruházkodás tárgyait* kiveszi a foglalás alól és nem osztom az előadó úr azon nézetét, hogy e részben az évszakokra való tekintettel különbséget tegyünk és pl. tavaszszal lefoglalhassuk a téli ruhaneműt és megfordítva télen a nyáriakat.

Áttérve a *gazdákra,* bármennyire szivemen viselem is a gazdák sorsát, mégis azt merem mondani, hogy a mentesség körébe tartozó rendelkezések közül leginkább kifogásom van a 12 holdon felüli gazdáknak nyujtott kiméleti idő ellen. Ez a rendelkezés érinti legmélyebben a közhitelt.

Az utóbbi évtizedben a legtöbb panasz a gazda társadalomköréből épen a miatt hangzott el, hogy a gazdáknak személyi hitele nincsen.

A tervezett kedvezmény szerintem a gazdák helyzetét még kedvezőtlenebbé fogja alakítani, mert egészen természetes, hogy a gazda ingó felszerelését a hitelnyujtók kevesebbre fogják értékelhetni, azon egyszerű okból, mivel ha azokat csak őszszel lehet értékesíteni, kevesebb fedezetet nyujthatnak. Ez természetes, mert késő őszszel minden gaz-

Digitized by Google

dasági felszerelés, úgy az élő- mint a holt állomány, értékének 40%-ával olcsóbban találhat vevőkre.

Ezzel a kedvezménynyel tehát többet árthatunk, mint használni kivánunk. De ez azon földtulajdonosoknak, a kik ingatlanaikat bérlet útján jövedelmeztetik, nem is áll érdekében, sőt határozottan káros.

Az előadó úrral szemben határozottan helyesnek tartom a tervezet indokolását arra nézve, hogy nem vette fel azt, hogy bizonyos időszakban mezőgazdasági ingatlanra árverés egyáltalán foganatosítható ne legyen. Az előadó úr szerint a dolgon sokszor segítve lenne, ha aratás vagy szüret előtt nem lehetne az ingatlant árverésre bocsátani. De hogy ez mikép segítene a bajon, arra nézve ép úgy adós maradt a felelettel, mint a hogy ő megvádolta az indokolást azzal, hogy adós maradt annak kifejtésével, hogy minő veszedelem keletkezhetnék abból a *jelzáloghitelre,* ha ilyen tilalmi idő a mezőgazdasági ingatlanra nézve is statuáltatnék.

Hát én megmondom, hogy miben áll ez a veszedelem. Abban az egyszerű igazságban, hogy egy mezőgazdasági ingatlan aratás előtt könnyebben — és jobb árban talál vevőt, — mint ilyen tilalmi idő után, melynek hasznát a végrehajtást szenvedett tenné zsebre.

Minthogy pedig a tervezet egy másik czélja az ingatlanok árverésen való elkótyavetyélésének megakadályozása: egy ilyen tilalmi idő létesítésével szerintem épen az ellenkezője következne be annak, a mit más helyen elérni akartunk.

Ennek kapcsán áttérek a tervezet harmadik czéljára, az ingatlanok értéken alóli elárverezésének megakadályozására.

A novella ezen czélja valóban közérdeket szolgál. Kétlem azonban, hogy a tervbe vett rendelkezések e részben csakugyan be is válnak. Én ugyanis azon nézetben vagyok, hogy a tervezet rendelkezései, kapcsolatosan az előadó úr által proponált intézkedésekkel, nem fogják a czélt elérni.

Nevezetesen a bánatpénznek 10%-ról 20%-ra való felemelése, nem is azt czélozza tulajdonképen, hogy az ingatlan jobb árban keljen el, hanem azt, hogy a nem komoly vevő, a ki csak azért veszi meg az ingatlant, hogy azt bir-

Digitized by Google

tokba vegye és annak hasznait bitorolja hosszabb ideig a nélkül, hogy a vételárat kifizetni szándéka lenne, elriasztassék és a vétel körüli visszaéléseknek, a strohmannokkal való machinatióknak eleje vétessék.

Szerény véleményem szerint a bánatpénz felemelése nem csak hogy előnyösen nem fog hatni az ingatlanok elkelésére, hanem egyenesen hátrányosan fogja befolyásolni az ingatlan árveréseket általában. Én ugyanis úgy tapasztaltam, hogy eddig is igen sok esetben azért nem volt árverelő, mert a 10% bánatpénz is a legtöbb esetben igen soknak bizonyult. Mert ne gondoljuk ám azt, hogy az a helyes, a mit az előadó úr mondott, hogy a ki ingatlant akar venni, ezt csak akkor tegye, hogy ha erszényében elegendő pénze van a vételár azonnali teljes kifizetésére.

Ha erre a nagyon hibás álláspontra helyezkedünk, akkor bizony a helyett, hogy megkönnyítenénk az ingatlanok forgalmát, egyenesen megnehezítjük azt. Hiszen egy tőkeszegény országban mint mi vagyunk, ennek keresztülvitele lehetetlen is volna. Innen magyarázható azon tapasztalat, hogy rendszerint csak az olyan ingatlanok keltek el árverésen illő árban, a melyeknek vételárát az árverési vevőnek nem kellett kifizetni, minthogy előnyös jelzálogi kölcsönökkel voltak terhelve, melyeknek a vételárban való beszámításával a vevő menekült a vételárnak készpénzben való letétele alól.

Ha pedig nem volt előnyös jelzálogkölcsön, a készpénzzel nem rendelkező vevő az eddigi csekélyebb bánatpénz mellett mégis árverezhetett azon reményben, hogy a vételárrészlet letételéig egy előnyös jelzálogkölcsönt fog nyerni és ebből fogja fedezni a vételárat. Ha nem sikerül, elveszti a bánatpénzét. Ha már most a bánatpénz magasabb lesz, akkor az ilyen jóigyekezetű vevőket fogjuk elveszíteni. És ez csak hátrányos lesz az áralakulásra, mert tapasztalatból tudjuk, hogy a készpénz embere mindig fukarabb és mindig kisebb árban szeret venni, mint az, a ki részben hitelre vásárol.

Elismerem, hogy a *bánatpénz csekélysége miatt* eddig tapasztalt visszaélések az *ingatlan könnyű birtokba* vétele mellett orvoslást igényelnek. De annak az orvosszere ne a bánatpénz felemelése legyen, hanem a birtokbavétel meg-

Digitized by Google

nehezítése és módosítása olyképen, hogy a birtokbavétel csakis akkor engedtessék meg, ha vevő a vételár első részletét már befizette vagy egyébként biztosította, pl. más saját ingatlanára való bekebelezéssel, vagy értékpapirlekötéssel stb. E részben a novellaris módosítás igen könnyen menne, ugyanis vagy az árverési feltételekről szóló 144. §-hoz kellene kimondani, hogy az árverési feltételekben kötelezően beveendő az, hogy az ingatlan a vételár bizonyos részletének lefizetése vagy biztosítása előtt birtokba nem vehető; vagy pedig a vételi bizonyítvány kiadásáról rendelkező 180. §-t kellene megfelelően módosítani.

Ismétlem t. teljes ülés, hogy a bánatpénz felemelése a vevők concurrentiájának lefokozását fogja eredményezni. Ezért tehát az, az ingatlanok elkótyavetyélésének megakadályozását nem csak hogy nem eredményezheti, hanem egyenesen elő fogja azt segíteni.

Az a rendelkezés, hogy az ingatlanok a *kikiáltási ár felénél,* illetve háromnegyedrészénél alacsonyabb áron eladhatók ne legyenek, nem egészen kielégítő az elkótyavetyélés megakadályozására. Mert igen sok esetben a kikiáltási ár olyan alacsony, hogy a teljes kikiáltási ár sem közelíti meg az ingatlan valódi értékét. Ilyen esetekben az ingatlan potom áron való elkelése nem lesz kizárható.

Míg viszont lehet a kikiáltási összeg olyan magas, hogy annak felénél sem akad vevő. Ezt különösen tapasztaltuk az olyan fővárosi házbéradó alá eső objectumoknál, a hol az illető tulajdonosok hosszú idő óta azon dolgoztak, hogy a bérek felemelésével nagyobb értékűvé tegyék a kártyavárhoz hasonló tákolmányokat, nem törődve azzal, hogy a speculativ béremelésnek megfelelően az adó is emeltetni fog. Ilyen ingatlanoknál, mondom, a kikiáltási ár bizonyos hányada is igen magas lehet. Ez pedig ismét csak a vevők elriasztására lesz inkább alkalmas, mint az ingatlanok elkótyavetyélésének megakadályozására.

Nekem e helyett *az lenne a propositióm,* hogy ha már úgyis tervbe vétetik az államkincstár képviselőinek a bánatpénz letétele nélkül lehető árverelés megengedése, hogy ha tehát a kincstár legtöbb helyen képviseltetni fogja magát az

Digitized by Google

árverésen: akkor mondjuk ki, hogy ingatlanok árverésén a kincstári képviselő jelenléte és az árverésen való részvétele kötelező. Itt aztán gondoskodni lehetne, hogy a helyi viszonyokkal ismerős kincstári képviselő az ingatlan forgalmi értékét megközelítő árig árverezni köteles legyen. Ha már most egyéb vevő hiányában a kincstár kezébe kerül az ingatlan, ez mint parczellázásra szánt, vagy egyébként eladóvá teendő ingatlan könnyen találhat magánkézből való eladás esetén vevőt. Nehogy azonban a kincstár túlmagas áron vegyen ingatlanokat, ezt meggátolni az administrativ úton igen jól lehetne, a felügyeleti jog hatályos gyakorlása által, és az által, hogy az ingatlan forgalmi értékéről a helyszinen előzetesen adatot gyűjteni az illető közegnek fontosabb esetekben kötelességévé tétetnék. Aztán felhatalmaztatnék avagy utasíttatnék ezen közeg a forgalmi érték $^3/_4$-edéig árverelni; a melynek valótlan bemondása vagy megállapítása a legszigorúbban büntettetnék.

Ilyen és ehhez hasonló intézkedés többet érne, mint a novella rendelkezése és a kor kivánalmainak is jobban megfelelne, mert annak foganatbavétele esetén az eladott birtokok egy jelentékeny része az állam kezébe jutna, a parczellázás állami támogatás mellett történhetnék és a kis emberek földéhsége is részben kielégíthető lenne.

Még csak azt akarom megemlíteni, hogy szivesen láttam volna én is az ingók árverésének és vele az árverési hiénáknak megrendszabályozását. Mert az értékek devalvatiója sokkal gyakoribb az ingók, mint az ingatlanok árverésénél.

De az előadó úrral szemben azon nézetemnek vagyok bátor kifejezést adni, hogy az ingóknál értékhatárt, melyen alól azok el nem adhatók, megállapítani sokkal nehezebb mint az ingatlanoknál. Itt tehát egyedül az osztrák végrehajtási törvény mintájára lehetne segítséget nyújtani az által, hogy a feleknek lehetővé tétetnék az ingóknak szabadkézből való értékesítése.

Digitized by Google

(1907. évi november hó 16.)

Dr. Fodor Ármin:

T. Teljes-ülés!

Nem szándékoztam a végrehajtási eljárás reformjáról szóló vitában felszólalni, de az elhangzott birálatok jóformán kötelességemmé tették nekem, a kinek a javaslat előkészítésében némi részem van, hogy egy-egy észrevételre reflektáljak. Ezzel jeleztem azt az álláspontot is, a melyet a javaslattal szemben elfoglalok. Ne méltóztassék azonban azt hinni, hogy a javaslatot csak védeni akarom; hogy a jogos kritika elől ki akarnék térni. Tisztán arra akarok szorítkozni, hogy a javaslat czélja, irányai és egyik-másik intézkedése felől teljesebb tájékozást nyujtsak, miután azt látom, hogy a felszólalók egy része a javaslat rendelkezéseit nem helyezte kellő világításba.

Mielőtt magára a dologra áttérnék, leszek bátor röviden csak pár vonással a javaslat előzményeit előadni, hogy megdöntsem azt a javaslat ellen felhangzott vádat, mint hogyha a javaslat nem volna eléggé előkészítve; mintha ötletszerüleg készült volna és jóformán talán csak individuális tapasztalatokat foglalna magában arra nézve, hogy a végrehajtási eljárás reformjánál mi a sürgős s mi a nem sürgős.

A végrehajtási eljárás reformját már Szilágyi Dezső kezdeményezte. Az 1891. évben az igazságügyminiszterium működéséről megjelent jelentés már tartalmazza azt, hogy a sommás eljárás előkészítése alkalmából ezzel az uj eljárási törvénynyel összhangba kell hozni a végrehajtási eljárást és hogy az igazságügyi kormány ezt az alkalmat föl akarja használni arra, hogy az említett módosításokkal egyidejüleg az 1881: LX. t.-cz. több fogyatkozásán is segítsen. A tervezet

Digitized by Google

akkor el is készült; készítette Imling Konrád államtitkár úr, akkor curiai biró. Ez a tervezet az igazságügyi hatóságokkal és az ügyvédi kamarákkal is közöltetett; azok véleményei alapján a javaslat áldolgoztatott, azonban a törvényhozás elé sohasem került. Ennek az volt az oka, hogy Szilágyi Dezső utódja, Erdélyi Sándor miniszter abból a felfogásból indult ki, a melyet az 1898. évi jelentésben ki is fejtett, hogy czélszerübb a végrehajtási eljárás reformját a perrendtartás elkészülte utáni időre halasztani. A polgári perrendtartás munkálatainak ujbóli felvétele alkalmából az igazságügyminiszterium ismét felvette a munkálatok fonalát és 1902-ben az összes bíróságokat a kir. táblai elnökök útján felszólította arra, hogy a végrehajtási eljárás terén a gyakorlati életben legsürübben észlelt sérelmeket, hibákat és hiányokat közöljék a miniszteriummal, hogy ezeknek alapulvétele mellett a javaslatot a perrendtartással kapcsolatban elkészíthesse. Ezek a vélemények be is érkeztek nagy számmal és gazdag tartalommal úgy, hogy ezeknek tartalma magában elég volna arra, hogy a végrehajtási eljárásról szóló törvénynek minden szakaszát ujból át lehessen dolgozni. Ezek alapján Márkus Dezső előadó úr, a végrehajtási eljárás minden részletére kiterjedő javaslatot készített. Ez a javaslat az igazságügyminiszterium kebelében beható tanácskozások tárgyát képezte, az eredmény azonban az lett, hogy mértékadó helyen azt találták, hogy a javaslat mint novella nagyon tágkörü; hogy annak igen sok intézkedése a jelenlegi végrehajtási eljárásba nem illeszthető be a nélkül, hogy az eljárás egész structuráján változtassunk, és ezen okból szükségesnek mutatkozik, hogy a végrehajtási eljárásnak csakis legégetőbb bajain sürgős módosítások történjenek. Így készült el a jelenlegi novella. Ha tehát ezek után azt méltóztatnak gondolni, hogy 15 évi előkészítés után, a véleményeknek ilyen gazdagsága mellett és a tapasztalatoknak ilyen alapos gyüjtése mellett ez a javaslat még nincs kellőleg előkészítve, akkor nem tudom, hogy azok az urak, a kik itt azt mondták, hogy a végrehajtási eljárás végleges módosítását várjuk be, hogyan hiszik azt, hogy ezt a végleges végrehajtási eljárást rövid idő alatt jól és alaposan tető alá hozhassuk.

Digitized by Google

Nem akarok sok szót vesztegetni arra a kérdésre, hogy nem volna-e jobb bevárni azt az időt, a mikor az egész végrehajtási eljárást megcsinálhatnók kapcsolatosan a polgári perrendtartással. Hát hiszen kilátásban van, hogy a polgári perrendtartás rövid idő alatt meglesz; talán életbe is léphet, mondjuk, két vagy három esztendő multával. De hiszen nemcsak a perrendtartással kapcsolatos a végrehajtási eljárás, hanem a telekkönyvi rendtartással és a dologi joggal is. Igaz, hogy most ebben az irányban is jelentőségteljes lépést tettünk előre, a mennyiben kimondatott, hogy úgy az anyagi, mint az alaki telekkönyvi jog a polgári törvénykönyv előtt készítendő el. De ki mondhatná meg, hogy nem lesznek-e gátló akadályok, a melyek ezeknek a javaslatoknak még útjában állhatnak? Ha bárhol áll az, hogy a jobb ellensége a jónak, akkor itt így vagyunk ezzel. A ki igazán akarja, hogy ezek az égető nagy bajok, a melyeket a végrehajtási törvény okoz, végre mégis orvosoltassanak, annak örömmel kell üdvözölnie azt, hogy az orvoslás akármilyen úton, akár novella alakjában is, előzetesen megtörténjék. Beismerem azt, hogy a novella keretében és különösen a végrehajtási törvény novellájának keretében a bajokat oly gyökeresen orvosolni nem lehet, mint a végleges törvényben. Következik azonban ebből az, hogy azokon a bajokon se segítsünk, a melyeken az egész rendszer felforgatása nélkül is segíthetünk? Hiszen évről-évre felhangzik bíróságok, törvényhatóságok és egyesek részéről a panasz, hogy pl. a végrehajtási törvény 156. §-a, a mely előírja, hogy a nem adós tulajdonostársaknak jutaléka az adós jutalékával együtt elárvereztessék: egész falvaknak, egész vidékeknek romlását okozza. Mivel indokolhatnók azt, hogy a végrehajtási eljárásnak ezt a hibáját csak azért nem orvosoljuk, mert a végrehajtási törvénynek összes hibái a rendszer felforgatása nélkül nem orvosolhatók? Felemlítettem ezt az egyet, de ilyen több is van. Nézetem szerint, ha az összes hibák alaposan, gyökeresen csak új törvénynyel orvosolhatók is, mégis vannak igen nagy hibák, a melyek novellában is orvosolhatók; vannak igen nagy javítások, a melyeket a novella körében is meg lehet tenni.

Ha már most a novella terjedelmét kutatjuk, ezzel a

Digitized by Google

kérdéssel megint ott vagyunk, a hova jutunk azzal a kérdéssel, hogy teljes törvény vagy novella legyen-e. A novella is lehet nagyobb vagy kisebb. Ha a novella igen nagy, akkor természetesen annyi vitapontot ébreszt és annyira módosítja az eljárás egész rendszerét, hogy akkor már nem vagyunk messze egy egész törvény alkotásától. A novelláris alkotásnak tehát, nézetem szerint, ha teljesen bele akar illeszkedni a jelenlegi rendszerbe, lehetőleg szűk körűnek kell lennie.

Hogy a végrehajtási eljárásnak még a novellában foglalt részein kívül is igen sok hibája van, ezt beismeri a javaslat indokolása is. Arra nézve, hogy ezen hibák közül melyik az, a mely fontosabb és sürgősebb javítást igényel, azt hiszem, legjobban az élet adja meg a feleletet. Sürgősebb az, a mely miatt a legtöbb panasz hangzik fel, a mely az életben a legtöbb bajt okozza.

Én, tisztelt uraim, beismerem azt, hogy a végrehajtási eljárás a hitelezőnek is okot ad a panaszra a miatt, hogy igen sok olyan késleltető intézkedést tartalmaz, a melyek a hitelezőre nézve sok esetben károsak. Ezt beismerem, azonban nézzünk körül az életben. Ha valahol, akkor az ingatlanokra vonatkozó végrehajtási eljárásban meg van adva az adósnak az a lehetőség, hogy a végrehajtás sikerét meghiusítsa, vagy legalább is a végrehajtást késleltesse. És mit látunk? Azt, hogy míg pl. 1881-ben a végrehajtási törvény megalkotása előtt a jelzáloghitellel foglalkozó pénzintézetek száma 267 volt, ma már e szám messze tulhaladja a négyezret és közeledik az ötezerhez; hogy míg a kölcsönálladék jelzálogban 1881-ben 412 millió volt, ma már közeledik a 3000 millióhoz, tehát majdnem az ötszöröséhez. Ha tényleg valamely hitellel foglalkozó intézet nálunk ezen idő alatt tönkre ment, merem állítani, hogy soha sem azért ment tönkre, mert az adósok késedelmesek voltak; mert csak bizonyos idő multával tudta az intézet behajtani a követeléseit, hanem azért, mert nagyon könnyelműen hitelezett, vagy mert az illető intézet kezelésében olyan hibák voltak, a melyek a végrehajtási eljárással összefüggésben nincsenek. De ha az érem másik oldalát nézzük, ha naponként azt látjuk, hogy a végrehajtási eljárásban egynéhány rossz darab butor miatt minő küzdelmek folynak;

Digitized by Google

ha látjuk azt, hogy pl. az ingatlan-végrehajtási eljárásban ezreket érő ingatlanok potom áron nehány koronáért, százezreket érő ingatlanok 4—500 koronáért eladatnak, akkor kénytelenek vagyunk azt mondani, hogy a végrehajtási eljárás hibái jobban érezhetők ezen a másik oldalon, a mely az adós helyzetét megnehezíti. Igazuk van azoknak a felszólaló uraknak, a kik azt mondják, hogy a végrehajtási eljárást abból a szempontból kell megcsinálni, hogy a hitelező követeléséhez jusson. Csakhogy mi itt nem a végrehajtási eljárást, hanem annak novelláját csináljuk, és abban a végrehajtási eljárás azon hibáit akarjuk orvosolni, a melyek az adóst szükségtelenül tönkreteszik és a gazdasági életre károsak.

Azt mondta itt az egyik felszólaló úr, hogy ő nem tudja, hogy nem a Keletre ment-e a javaslat, hogy példákat keressen, mert ő megnézte a nyugati törvényeket, ott azonban az adósnak ilyen mértékü favorizálását nem találta meg. A dolog fordítva áll, t. teljes-ülés. Minél kezdetlegesebb a kultura, annál szigorubb a végrehajtási eljárás. Csak Kenedy tagtársunknak egyik igen ügyes vázlatára hivatkozom, a melyben elmondja, hogy egy franczia ember elment egyszer a kádihoz. Követelése volt egy török ember ellen és azt be akarta hajtani. A kádi nagy ravaszul azt kérdezte, hogyan kivánja az eljárást, franczia vagy török módra. Az illető franczia azt hivén, hogy a franczia eljárás csak jobb lesz, azt felelte, hogy a franczia eljárás szerint. Jól van, felelte a kádi; kibocsátotta a fizetési meghagyást, de az illető adós nem is mozdult; minden hónapban megismételte a fizetési meghagyást; talán végrehajtást is rendelt el, talán ki is küldte a segédjét, hogy foglaljon; egy szóval hónapok teltek el, de az adós nem fizetett. Erre megint megjelent a franczia és kérdezte, hogy mi van a követelésével. «Hja, az úr azt követelte, hogy a franczia eljárás szerint hajtsam be.» Erre a franczia meghökken és azt mondja, hogy «csak tessék török módra behajtani.» «Hát hiszen megpróbálhatjuk», feleli a kádi. Elküldi a segédjét; az a török eljő; a kádi lehuzatja és azt mondja neki: «Fogsz fizetni?» Az első ütleg után azt feleli jajveszékelve a török: «Hazamegyek és megfizetem a követelést». Meglehet, hogy Dorogi kolléga úr szempontjából

Digitized by Google

ez a végrehajtás a legjobb, mert hiszen bizonyos, hogy legeredményesebb. Minél tovább terjed azonban a kultura, minél messzebbre haladunk, annál kevésbbé veszszük igénybe a végrehajtási eljárásnak a szigorát, a mely a végrehajtást szenvedőt nemcsak vagyonában, hanem existentiájában is károsítja. Minden új külföldi törvény a végrehajtás alól kivett dolgok számát szaporítja; a végrehajtást enyhébbé teszi. Ha a mi javaslatunk még tovább megy ezen az úton, mint a nyugati törvények, ez csak azt mutatja, hogy a mi javaslatunk mint legujabb törvény még tovább megy a fejlődés útján. Nem megy azért tönkre a hitelező, t. teljes-ülés, hogyha nem is árvereznek el annak az embernek ágyát, vagy hogy, a mint Doroghi kolléga úr mondotta, míg a franczia jog szerint csakis a testén való ruháját hagyják meg neki, mi egyéb ruháját pl. a szekrényben levő télikabátját sem engedjük elárvereztetni. Ha valaki, úgy én elismerem, hogy a hitel a gazdasági élet egyik legfontosabb feltétele, de nem az a hitel, a mely az adósnak utolsó ruhadarabját, utolsó butordarabját a piaczra dobja. Erre a hitelnek igazán nincs szüksége.

Ha ebből a szempontból nézzük a végrehajtási törvény novelláját, azt hiszem, hogy az eleget tesz azoknak a sürgős szükségleteknek, a melyek a végrehajtási törvénynyel szemben fennállanak.

Nem akarok itt minden felhozott részletre kiterjeszkedni, egyrészt az idő rövidsége miatt sem, másrészt, mert felteszem, hogy a t. előadó úr is ki fog térni egyik-másik kérdésre, a melyet érintek. Csak néhányat akarok mégis kiemelni általánosságban azon kérdések közül, a melyekről az urak itt azt mondják, hogy a végrehajtási eljárás novellájából hiányzanak, holott szerintük fontosabbak azoknál, a melyeket a novella felvett. A t. előadó úr pl. különösen kettőt hozott fel. Az egyik a végrehajtási kérvény mellőzése, a másik a végrehajtói állás megszüntetése. Majd a részletek fejtegetése alkalmával talán egyebekre is rátérhetek, ha az idő engedi. Mindjárt előrebocsájtom, a mint azt talán később sok más kérdésnél is meg fogom jegyezni, hogy én elvileg az óhajjal egyetértek. Én is azon az állásponton vagyok, hogy elvileg

Digitized by Google

helyesebb az, hogy ha a végrehajtási kérvényt mellőzzük és a végrehajtást csakis záradékolt határozat alapján hajtjuk végre. Ha mérlegeljük az okokat, — mert vannak okok, a melyek ellene szólnak, és az új osztrák végrehajtási törvény ez okok alapján, megmaradt a kérvénynél — én inkább hajlom a felé, hogy a végrehajtási kérvény mellőztessék. Azonban mi volna ennek következménye a javaslatban? Pl. csak egy kérdést hozok fel. Hogy leszünk a végrehajtás elrendelése elleni jogorvoslatokkal? Hogy leszünk számos más intézkedéssel? Annak idején megnéztük és láttuk, hogy a kérvény mellőzése körülbelül 20—25 §. módosítását és körülbelül 4—5 uj szakasz beillesztését tenné szükségessé. Azt hiszem, hogy ezt a rendszer változtatása nélkül megtenni nem lehet.

Abban igazat adok a t. előadó úrnak, hogy tulajdonképen a végrehajtási eljárás költségeinek gyökeres apasztása a végrehajtói állás gyökeres átalakítása nélkül alig lehetséges. De azt hiszem, hogy a t. előadó úr tulságosan egyszerűnek véli a kérdést, ha az hiszi, hogy a végrehajtói állás államosítását és az ezzel összefüggő intézkedéseket csak úgy egy tollvonással lehet megcsinálni. Hiszen nem egyszer szóba került már ez a kérdés; nem egy szempontból tárgyaltatott. Jól tudjuk, hogy ennek olyan szervezeti nehézségei vannak; hogy ha ahhoz kötnők a novella sorsát, azt igen ingatag alapra helyeznők. Ez a kérdés megakaszthatná annak a többi, egyszerűen megvalósítható és keresztülvihető javításnak keresztülvitelét.

Doroghi kolléga úr is az általános elvi óhajoknak egész tömegével állt elő. Ismét hangsúlyozom azt, hogy összes óhajai között talán alig van egy is, a melyhez én elvileg nem járúlnék hozzá. De vegyük csak pl. azt a kérdést, a melyet felvetett, hogy a végrehajtási eljárásban a végrehajtási zálógjog intézménye felesleges. Ez egy oly alapvető kérdés, a mely éles elkülönítő határvonalat húz a franczia és a német jog területe között. Érdekes az, hogy pl. Bellot, a franczia perjog legzseniálisabb művelője, a genfi perrend megalkotója, a végrehajtási zálogjogról és az ezzel összekötött elsőbbségről úgy beszél, mint olyan állapotról, a mely az

Digitized by Google

elmult régi századoknak egy, a mai korba abszolut bele nem illő intézménye. Embertelennek, jogtalannak mondja, egyszóval olyan állapotnak mondja, a melyet egy czivilizált nemzet egyáltalán fenn nem tarthat. És mit látunk, t. teljes ülés? A franczia jogot a napoleoni törvénykönyv alapján behozták a rajnai tartományokba. Midőn 1877-ben megalkották a német polgári perrendtartást és midőn ezen kérdés igen alaposan és mélyen lett megvitatva, alig emelkedett szó a németeknél, a mely a franczia jog álláspontját pártolta volna. És ha azt látjuk, hogy pl. Svájczban milyen érdekes kisérletek történnek ezen két rendszer kibékítése, kiegyeztetése körül pl. a végrehajtási csoportok alkotása által: akkor azt hiszem, hogy ezt csak úgy egyszerűen felvetni és a végrehajtási eljárási törvény novellájában megoldani nem lehet. Nem akarok áttérni a Doroghi kolléga úr által felvetett többi kérdésre, a melyek a franczia végrehajtási eljárásnak igen alapos tanulmányozására és ismeretére mutatnak, és a melyek helyességéről nem is akarok vitatkozni. Nem akarok sok részletre itt rátérni, mert ez nagyon messzire vezetne. Hiszen méltóztatnak látni, hogy pl. csak ennek az egy kérdésnek tárgyalása is milyen messzire vitt el a végrehajtás alapvető kérdéseinek tárgyalásában.

A javaslat egyik legfontosabb szakasza a 2. §., a mely a végrehajtási mentességeket a mai joggal szemben igen messzire, igen tág körre terjeszti ki. Doroghi kolléga úr a 2. §. 7. pontjában kifogásolta azt, hogy mi egyáltalában a tisztviselőknek, hivatalnokoknak stb. tanároknak, mérnököknek, orvosoknak hivatásuk gyakorlásához tartozó könyveit kiveszszük a végrehajtás alól. Hát hiszen ez nem változtat lényegesen a mai álláspontón, a mely a művészek és tudósok hivatásuk betöltéséhez szükséges könyveit kiveszi a végrehajtás alól. Azt hiszem tehát, hogy a javaslat egyáltalán nem ment túl ezen pontban a szükség határain, midőn a hivatás gyakorlásához tartozó könyveket kiveszi a végrehajtás alól, pl. az ügyvédnél a jogi könyveket. Ha nagy szépirodalmi könyvtára van, az igenis lefoglalható, de elvégre azt elenőrizni, hogy annak az ügyvédnek milyen könyvre van szüksége, talán mégis bajos volna.

Digitized by Google

A javaslat 2. §-ának 8. pontja kiveszi a végrehajtás alól a gyógyszertár berendezését, munkaszereit, tartályait és árúkészleteit. Azt hiszem, t. teljes ülés, hogy a gyógyszertár további fennállásához, a gyógyszertári üzlet továbbviteléhez oly fontos közegészségügyi tekintetek fűződnek, hogy ezeket ilyen könnyedén kitenni a végrehajtásnak alig lehetséges, alig volna czélszerű. Hogy ezt a pontot szorítsuk azokra a szerekre, a melyeket a gyógyszerész köteles tartani? Érdemes-e ezért a kivételért mindenféle előterjesztésekre okot adni; a gyógyszertári üzletben minden egyes tégelyt, tartályt megvizsgáltatni?

A 2. §. legfontosabb, legégetőbben szükséges intézkedése az, a mely a szükséges házi és konyhabutort veszi ki a végrehajtás alól. A legtöbb észrevétel erre a pontra vonatkozik. Azt mondják, hogy csak a nélkülözhetetlen butorra szorítsuk ezt. Fráter kartárs úr a mult alkalommal azt említette, hogy a foglalás alól kivett butordarabokat részletezni kell. A mi engem illet, őszintén bevallom, hogy én itt inkább bőkezübb volnék. Bármennyire is belátom a hitel fontosságát; bármennyire óhajtom is, hogy a végrehajtási eljárás minél több esetben eredményezze a hitelező kielégítését, nem tudok rokonszenvezni azokkal a hitelezőkkel, a kik az adósnak egyik-másik butordarabjára vagy ruhadarabjára pályáznak. Hiszen, hogy mi nélkülözhetetlen, a felett is lehet vitatkozni. Emlékszem bírói praxisomból arra, hogy az egyik végrehajtást szenvedőnél találtak egy tuczat kézelőt és egy tuczat gallért és a végrehajtó megtagadta a végrehajtató ügyvédjének azt a kérését, hogy abból hat kézelőt és hat gallért lefoglaljon. Előterjesztést is adott be, hogy hat gallér és hat kézelő az adósnak elég. Hiszen ha úgy veszszük, elég is. Nem tudom, Doroghi kartárs úr talán azt mondaná, hogy egyáltalán gallér és kézelő nélkül járjon az az adós; elég, ha az inge megmarad. *(Egy hang: A franczia törvény szerint.)* A franczia törvény szerint így van, konczedálom, de hát ha arról van szó, hogy az ilyen végrehajtási eljárás nem czéloz egyebet, mint hogy a végrehajtást szenvedőt a szégyen kikerülésére arra kényszerítse, hogy a legvégsőbb eszközökhöz nyuljon, hogy például rokonainál kolduljon,

Digitized by Google

csakhogy hitelezőit kielégítse: akkor én ezt jogos végrehajtási eszköznek nem tekinthetem. A részletezés sem igér megnyugtató eredményt. Pl. a tükör szükséges-e, vagy nélkülözhetetlen? Én szükségesnek mondanám, de természetes, hogy a végrehajtást szenvedőnél lévő nagy értékű velenczei tükör lefoglalható, ilyenre igazán nincsen szüksége. Én részemről abból indulok ki, hogy butorra, ruhára a lehető legritkább esetben, csak olyan esetben lehessen végrehajtást vezetni, a mikor ezek tényleg nagyobb értéktárgyakat reprezentálnak. Ha egyes butordarabokat akarnánk részletezni, akkor egy butorkereskedő árjegyzékét kellene a végrehajtási eljárásról szóló törvényhez csatolni.

A mi a tartást illeti, megengedem, hogy a tartási követelések lefoglalását jó volna korlátozni. Csakhogy a javaslat a 2. §. 15. pontjában már a végrehajtást szenvedőnek és háznépének olyan tág mentességeket adtunk, a szükséges élelmi-, tüzelő és világító szerekre nézve, hogy ezen túlmenni már alig volna czélszerű.

Nem akarok sok részletbe bocsátkozni, mert látom, hogy az idő múlik. *(Halljuk! Halljuk!)* és ezért inkább csak a fontosabb pontokra szorítkozom; ilyen mindjárt a 14. §., a mely a mezei gazdálkodással foglalkozó ellen vezetett végrehajtás esetében megengedi ugyan, hogy a gazdaság folytatásához szükséges igavonó jószág és gazdasági eszközök — a mennyiben nem esnek az abszolut mentesség alá — t. i. 12 kat. holdon alul a kisgazdának a gazdálkodás folytatásához szükségesek, — le legyenek ugyan foglalhatók, de márczius 15-dikétől november 15-dikéig terjedő időben árverés alá ne legyenek bocsáthatók. A tisztelt előadó úr és egyes felszólaló urak azzal támadták meg ezt a rendelkezést, hogy az agrárius. Nem szeretem azt, hogyha ilyen törvényjavaslatok tárgyalásánál, mint a minő ez, olyan jelszavakat hoznak fel, hogy ez a rendelkezés agrárius, merkantilista, vagy antimerkantilista. Azt hiszem, hogyha valahol, úgy ebben a körben fölülállunk ezen tekintetben minden gyanún, hogy itt egyes osztályoknak a köz rovására adandó kedvezményekért szót emelnénk.

Azt mondja a t. előadó úr, hogy majd jönnek a keres-

Digitized by Google

kedők, az iparosok és majd ők is akarnak hasonló kedvezményt. Hát tessék, ha ki birják mutatni, hogy valamelyik kedvezmény e nélkül, hogy a köz szempontjából káros lenne, a kereskedelemre és iparra jótékony hatású, ki állana ennek útjában? De hiszen igazán messze megyünk-e mi a mezőgazdaság támogatásában ezzel a kedvezménynyel? Hiszen ha már annyira hangoztatták itt a külföldi törvényeket, mi még e tekintetben is hátramaradunk valamennyi európai törvényhozás megett; visszamaradunk a római jog mögött, a melyről Márkus kolléga úr azt mondta a multkor, hogy az individualizmus tulzásaiba esett. Hiszen a római jog szerint a mezei gazdálkodással foglalkozók munkaszerei és igavonó jószága egyáltalában nem voltak végrehajtás alá vonhatók. És ez áll a legtöbb mai jog szerint is. A német végrehajtási törvény 811. §. 4. pontja szerint ezek a végrehajtás alól egyáltalán mentesek, akármilyen nagy legyen is a gazdaság. És a franczia és osztrák jog a fundus instructust az ingatlan tartozékának tekinti, hogy azt ilykép az ingatlantól, a gazdaságtól végrehajtás utján ne lehessen elszakítani. Mert hiszen ez nem a gazdának, hanem a gazdaságnak adott kedvezmény. Ha a gazdaság folytatása megakad, akkor ez olyan nemzetgazdasági kár, a melyet semmi módon helyrehozni nem lehet. Azt méltóztatott mondani, azt hiszem, Fráter kollégánk mondta, hogy azért tartja ezt a rendelkezést tulzottnak, mert ezen kedvezményt kiterjeszti nemcsak a földbirtokosra, hanem a bérlőre is, már pedig a földbirtokos akkor nem fog hozzájutni a bérösszeghez, ha a bérlő fundus instructusa a végrehajtás alól mentes. De honnan fizessen a bérlő bért, ha megfosztják azoktól az eszközöktől, a melyekkel a földet műveli? Hiszen magának a tulajdonosnak áll érdekében, hogy a bérlő rendelkezésére álljanak mind azok az eszközök, a melyek segélyével a termésből a bért megfizethesse. Ha ettől akár ő, akár más hitelező előre megfosztja, akkor igazán kétségessé válik a bérfizetés lehetősége.

Ennél a pontnál legyen szabad áttérnem egy másik kérdésre, a mely tulajdonképen nem tartozik ide, hanem az ingatlanokra vonatkozó végrehajtási eljárásra, a melyet Márkus

Digitized by Google

kolléga úr felhozott és más oldalról is szóvá tettek. Azt óhajtják ugyanis, hogy magukat az ingatlanokat ne engedjük a márczius 15. és november 15. közti időben elárvereztetni. Én egy bizonyos ellentmondást látok abban, hogyha ezt a kevesebbet, a mit megadunk, sokalják az észrevételező urak és a mit a fundus instructusra sokalnak, azt megadnák magára az ingatlanra nézve. Azt mondja Márkus kolléga úr, hogy nem találja az okokat, a melyek miatt ez a rendelkezés aggályos és a jelzáloghitelre káros volna. Az okok abban vannak, a mit ő nézetem szerint helytelenül fogott fel, hogy t. i. az indokolás a végrehajtást szenvedőket kitanítaná arról, hogy az ingatlanra vezetendő árverést rendkívüli módon el lehet húzni. Az indokolás igazán nem akarja erre nézve kitanítani a végrehajtást szenvedőket, de azt hiszem, hogy erre nincs is szükség, mert erre rájöttek ők maguk is, a mint a tapasztalat bizonyítja. Ha a nélkül, hogy ezeket a halasztást megkönnyítő intézkedéseket módosítanók, a mit ennek a novellának keretében nem tehetünk; ha e nélkül megengednők azt, hogy az ingatlan márcziustól novemberig ne legyen elárverezhető, akkor árverést egyáltalában soha sem lehet tartani. Mert nincs annál könnyebb, mint az, hogy előterjesztéssel és felfolyamodással elhuzzák nem hat hónapra nem is egy esztendőre, hanem hosszabb időre is az árverést. Tegyük fel, hogy midőn már a végrehajtató sok baj után oda jutott, hogy kiirják az árverést deczemberre, a végrehajtást szenvedő él ezekkel a halasztó eszközökkel: a legjobb esetben márcziusban jut elintézésre az az ügy, most tehát megint várjon márczustól novemberig, akkor megint kitüzetik deczemberre és megint kezdődik a játék elölről, mert minden ujabb kitüzés ellen ugyanazokkal a jogorvoslatokkal lehet élni. A mai végrehajtási eljárás mellett ilyen intézkedés az árverést egyáltalában lehetetlenné tenné.

Nem akarok a részletekbe menni. A 16. §-nál csakis Fráter kartárs úr megnyugtatására kiemelem, hogy nézetem szerint itt a javaslat egészen világosan azt mondja, hogy a közzétett árverési hirdetménybe nem kell a végrehajtást szenvedő nevét bevenni. Tehát a többi árverési hirdetménybe igenis fel kell venni.

Digitized by Google

Lányi kartárs úr a 16. §. rendelkezését nem tartja szükségesnek, mert azt mondja, hogy a ki nem restel adósságot csinálni, az azt se restelje, hogy a neve belekerül a hirdetménybe. Én tudok embert, a kinek existentiája tétetett tönkre azon egyszerű kis megjegyzéssel, hogy «én ennek az úrnak a nevét a Budapesti Közlöny bizonyos rovatában többször láttam.» Én azt hiszem, hogy ha egy ember existentiája károsodik egy szükségtelen intézkedés által és ezen könnyen lehet segíteni, akkor azt meg is kell tenni.

De áttérek az utolsó kérdésre, a melyet nem hagyhatok megjegyzés nélkül és bocsánatot kérek, hogy annyira igénybe veszem a t. teljes-ülés figyelmét, de nem hagyhatom szó nélkül azokat az észrevételeket, a melyek itt a novellának azon intézkedéseire tétettek, a melyek az ingatlanokra vezetett végrehajtási eljárásra vonatkoznak. Főképen a miatt hangzott fel a panasz, hogy a javaslat 21. §-a szerint házbér alá eső ingatlan az árverési hirdetményben megállapított kikiáltási ár felénél, egyéb ingatlan a kikiáltási ár kétharmadánál alacsonyabb áron árverésen el nem adható. Voltam bátor felemlíteni előadásom bevezetésében, hogy az ingatlanoknál tapasztaljuk, hogy az árverésen azok gyakran potom áron kelnek el, annyira, hogy pl. az adós, midőn ingatlanát elárverezik, nem elég, hogy ingatlanától elesik, hanem az adóssága is, mint személyes kötelezettség majdnem egészen rajta marad. Török kolléga úr igen lekötelező módon rendelkezésemre bocsátott erre nézve egyes adatokat, a melyekkel ő a javaslatnak ez ellen a rendelkezése ellen hisz érvelhetni. Én ezekből az adatokból inkább azt veszem ki, hogy ezek a mellett szólanak, hogy bizony az árverési vételárnak emelését czélzó intézkedések mellőzhetlenek. Ha lehetséges volt az, hogy egy 654,000 K-ra becsült ingatlant, a melyre maga az Országos Központi Takarékpénztár 190,000 K jelzálogi kölcsönt ad, 600 K-ért eladjanak; ha lehetséges az, hogy egy egy ingatlan, a melyet maga az intézet 132,000 K-ra becsült és a melyra 66,000 K. jelzálogi kölcsönt adott, 400 K-n keljen el; ha lehetséges az, hogy egy ingatlan, a melyet maga az intézet 61,000 K-ra becsült és a melyre 30,000 K kölcsönt adott, 7000 K-ért keljen el: akkor senki sem zárkózhatik el

Digitized by Google

az elől, hogy itt tenni kell valamit a tekintetben, hogy az árverésen a vételár emeltessék; hogy ne legyen az ingatlan az árverésen eladható olyan értékért, a mely annak valódi értékével semmiféle arányban nem áll. Két módszer van, a melynek útján biztosítani lehet az árverési vételnél a meghatározott összeget. Az egyik módszer az, hogy az illető ingatlan értékéhez arányosított bizonyos legkisebb ajánlatot fogadjunk el, a melyen alul az ingatlan el nem adható; a másik az ú. n. fedezeti elv, a mely abban áll, hogy az ingatlan csak akkor adható el, hogyha az illető árverést kérő hitelelezőt megelőző követelések a befolyt vételárból kielégítést nyernek.

Előre bocsátom, hogy általánosságban a fedezeti elvnek hive vagyok; azt helyesnek tartom. A javaslat indokolása ki is fejti, hogy a fedezeti elv jogosultsága abban van, hogy a hitelező ne erőszakoljon olyan árverést, a melyből semmi haszna sincs. De elérjük-e a fedezeti elv megvalósításával azt, hogy az általam vázolt baj orvosoltassék? Azt hiszem, hogy nem. Az általam felsorolt esetekben a Magyar Országos Központi Takarékpénztár első helyen bekebelezett hitelező volt. A fedezeti elv tehát nem akadályozta volna meg ezt a hitelezőt abban, hogy 600 és 400 K-ért megvegye a több mint százezer koronát érő ingatlanokat. Ezt a czélt tehát a fedezeti elvvel nem érjük el. De egyébként is, a mint azt az indokolás kifejti, a javaslat főképen azért mellőzi a fedezeti elvet, mert az jelenlegi eljárásunkba nem illeszthető bele. A fedezeti elv keresztülvitele föltételezi azt, hogy a teherállomány, a jelzálogi terhek az árverés előtt állapíttassanak meg. Azt mondja Teller kartárs úr, hogy ez helyes; hiszen szükség is van arra sokszor, hogy a jelzálogi terhek előre megállapíttassanak. Én is azt mondom. De hogy illeszszük ezt bele végrehajtási eljárásunkba? Hiszen az egész mai ingatlan árverési eljárást a feje tetejére állítjuk, hogyha előre veszszük a sorrendi tárgyalást, azután az árverést. Az indokolás nézetem szerint helyesen hozza fel a fedezeti elv ellen azt is, hogy a mai rendszer mellett az lehetetlenné tenné, hogy az ingatlanok eladassanak, mert hiszen csak az kellene, hogy valamelyik tulajdonos első helyen egy igen magas jelzálogot kebelezzen be és az ingatlan jó-

Digitized by Google

formán hitbizománnyá lenne átalakítva. Azt mondja Dr. Teller úr, hogy hiszen ezt ma is megteheti a tulajdonos, ha akarja. Igen ám, csakhogy annak ma semmi következménye, semmiféle hatása nincs arra nézve, hogy az árverés megtartható vagy nem; ha azonban a fedezeti elvet behozzuk, akkor ez igenis gátja lesz az árverésnek és az ingatlan az árverésen egyáltalán eladható nem lesz. Egy oly eljárásban, a mely a sorrendet előzetesen állapítja meg, a mely módot ad arra, hogy az árverés előtt egyes jelzálogi követeléseknek fictiv volta kimutattassék: ott a fedezeti elvet sokkal kisebb nehézséggel lehet behozni, mint nálunk, mai végrehajtási eljárásunkban.

Azt mondják az urak, hogy a javaslat 21. §-ában foglalt intézkedés behozható volna ugyan, de csak az ingatlan becslésével kapcsolatosan, mert a mai kikiáltási ár az igazi becsértéknek nem felel meg. Hát igaz ugyan, hogy a kikiáltási ár a házbéradó alá eső ingatlanoknál néha tulhaladja az igazi becsértéket, de az az arány rendszerint, néhány nagyon kivételes esettől eltekintve, nem haladja meg olyan nagyon a tulajdonképeni értéket, hogy annak fele az árverésen nem volna elérhető.

A házbéradó Budapesten 22%, másutt a hol általános házbéradó van, 20%, más helyeken 16%. Vegyünk egy átlagos számot; 20%-ot akkor pl. egy ezer koronát jövedelmező ingatlan után házbéradó fejében 200 K-át fizetnék. Ennek százszoros értéke volna 20,000 K. Az 1000 K jövedelem 5%-kal kamatositva szintén 20,000 K-át tesz. De megengedem, hogy nem ez a ház talán tényleg nem ér 20,000 K-át; de épen azért a javaslat a kikiáltási árnak felét veszi becsértéknek. Azokat az adatokat, a melyeket szintén **Török** kolléga úr szivességének köszönhetek, a mellett tanuskodnak, hogy a kikiáltási ár és a becsérték közti különbség nem oly rendkívül nagy. Itt van egy 305,000 K kikiáltási árban felvett ház, a melyet az intézet 280,000 K-ra becsült; egy 72,000 K-ás kikiáltási árral felvett ház, a melyet az az intézet 61,000 K-ra becsül; egy 57,000 K kikiáltási árú ház, a melyet az intézet 52,000 K-ra becsült; egy 236,000 K értékü ház, a melyet az intézet 201,000 K-ra becsült. Ezek a kü-

Digitized by Google

lönbségek tehát nem olyan nagyok. Igaz, nem hallgathatom el, van egy nagyon feltünő eset itt ezen kimutatásban, hogy egy a Hungária-úton levő házat 380,000 K-ra becsült az intézet és a kikiáltási ára 654,000 K. Hiszen előfordulnak ilyen kirívó esetek, ezek mögött azonban más dolog is van. De hát az ilyen esetben is: hiszen ha a hitelintézetek egyáltalában annyira panaszkodnak, hogy ők kénytelenek az ingatlanokat megvenni, miért nem méltóztatnak az ingatlanokat zárgondnokilag kezelni és a bérösszegből magukat kielégíteni. Bevallom, én nem vagyok hive a zárgondnoki kezelésnek; a mint ma van, az tényleg rendszerint igen sok visszaélésre vezet. De ha van egy eset, a midőn a zárgondnoki kezelést igenis jól lehet alkalmazni; a midőn jóformán a hitelintézet kezében van az ügy: ez a házbér alá eső házaknál a bérházak gondnoki kezelése. Felhozták az urak a gyárakat, hogy ott van az a két előljárósági tag által kiállított bizonyítvány, a mely szintén nem adja meg a tényleges értéket. A végrehajtási törvény 159—160. §§-ai azonban ilyen esetben szabályszerü birói becslést irnak elő. Az ingatlanok becslését minden esetben kötelezőleg alig volna lehetséges keresztülvinni, mert az a költségeket nagyon fokozná. Hiszen látjuk ezt Fiumében, a hol általános a panasz e miatt!

Kifogásolták itt a javaslat 18. §-ának azt az intézkedését is, a mely szerint a bánatpénzt a kikiáltási árnak legalább 20%-ában kell megállapítani. Azonban máskép alig lehet biztosítani, hogy csak komoly vevők vegyék meg az ingatlant. Az árverési vevő fizetési késedelme esetén javasolt zárgondnoki kezelés nem lenne czélszerü.

Nem akarok rátérni a felvetett többi kérdésre, mert az idő már nagyon előrehaladt, csak végül még egy megjegyzést akarok tenni Márkus kolléga urnak arra az észrevételére, hogy a közigazgatási végrehajtásokra vonatkozó egész eljárást, a melynek rendeleti úton való szabályozására a javaslat 25. §-a felhatalmazást ad, magába a törvénybe kellene felvenni. Azt hiszem, hogy ez nagyon sok ide nem tartozó részlettel terhelné meg a végrehajtási eljárás novelláját. Különben is ez az eljárás inkább van kapcsolatban az adó-

Digitized by Google

végrehajtási eljárással. Ezt a részletes szabályozást legczélszerübb rendeleti úton, törvényhozási felhatalmazással megtenni; itt törvényességi aggályokat támasztani — azt hiszem — alig lehet.

Ezek után ismételten bocsánatot kérve, hogy annyi ideig vettem igénybe szives türelmüket, befejezem előadásomat.

Digitized by Google

Dr. Török József:

Tisztelt Teljes-ülés!

A nélkül, hogy vitába bocsátkoznám, inkább személyem apostrofáltatása folytán, vagyok bátor felszólalni.

Az a jegyzék, melyet a tisztelt előttem szóló Fodor táblabiró úrnak átadtam, azon ingatlanokat sorolja fel, melyeket a néhány év előtt lezajlott ingatlan-krizis alkalmával az általam képviselt intézet kénytelen volt megvásárolni.

Az árverések eredményéből kettős tanulság szűrődik le; az első az, hogy arra az esetre, ha a most tervezett novella abban az időben már életbe lépett volna, intézetemnek a szóban forgó ingatlanokat sokkal drágábban kellett volna megvásárolnia, mint a mennyiért azok tényleg megvétettek; a második pedig, hogy a bánatpénz magas összegére való tekintettel nem jelentkezett kellően élénk verseny, daczára annak, hogy a bánatpénz a concrét esetekben a kikiáltási árnak csupán 5%-ában állapíttatott meg. A második, vagy az azt követő rangsorozatban bekebelezett hitelezők ugyanis még az 5%-os bánatpénznek megfelelő készpénzösszegekkel sem rendelkeztek és így saját bekebelezett követelésük megmentése érdekében mit sem tehettek.

Fodor, táblabiró úr Ő Nagysága ezzel szemben épen az én jegyzékem adataiból kovácsolja egyik legsúlyosabb érvét a legcsekélyebb ajánlat helyességének igazolására, a midőn reámutatott arra, hogy egy 654.000 koronás kikiáltási árral árverés alá bocsátott ingatlant 600 koronáért vett meg az általam képviselt intézet.

Digitized by Google

A szóban forgó esetben intézetem érdekeltsége a 200.000 koronát meghaladta és ez a tény a szakértő közönség előtt azonnal nyilvánvalóvá kell, hogy tegye azt, hogy az árverelő intézetre nézve teljesen irreleváns a vételi igéret nagysága; mert 600 koronás vételár mellett is az ingatlan tényleges vételára az ő érdekeltségének összegét éri el.

A concrét esetben az igéret alacsonysága abban találja könnyen érthető indokát, mert tudomásunk szerint az árverésre került ingatlant nagy összegű előnyös köztartozások (adók, illetékek) terhelték; ha tehát az intézet egész követelését beigérte volna, akkor érdekeltsége a mintegy 10—12.000 koronát kitevő előnyös tételekkel szaporodott volna.

Más kérdés az, hogy alacsony és az ingatlan forgalmi értékének távolról sem megfelelő árverési vételár esetén az adós mennyiben szabadul tartozása alól. — Jelenleg érvényben levő magánjogunk szerint ugyanis, ha Feledi Miksa, kinek ingatlanáról van szó, megüt pl. egy nagy összegű főnyereményt, akkor a hitelező 600 koronával kisebbített követelését jogosítva volna rajta behajtani és a mellett a három emeletes házat is megtartani.

Ez a kérdés de lege ferenda minden esetre megfontolás tárgyává teendő, de nem egy alaki eljárást szabályozó törvény, hanem az általános polgári törvénykönyv keretébe illesztendő be. A legcsekélyebb ajánlat intézménye távolról sem alkalmas ezen kérdés igazságos megoldására, sőt mint a jegyzékemben felsorolt esetek igazolják, nagy méltánytalanságok és igazságtalanságok előidézőjévé válhatik, a mennyiben a hitelezőt arra kényszeríti, hogy a követelése biztonságára lekötött ingatlant, azt messze meghaladó vételárért vegye meg.

Az előttem felszólaló igen tisztelt táblabiró úr a 20%-os bánatpénz magassága ellen eddig felhozott érveket egyetlen egy megjegyzéssel sem igyekezett megerőtleníteni.

Én csak arra utalok ezúttal, hogy a 20%-os bánatpénz érvényben léte esetén az általam képviselt intézet nemcsak a jegyzékben felsorolt, hanem mindazon — igen tekintélyes számú — ingatlanokat lett volna kénytelen árverésen megvenni, melyeket a jelzett építkezési krizis időszakában lejárt

Digitized by Google

követelései behajtása végett árverésre kellett juttatnia, még pedig azon, általam már többször felhozott okból, mert a II. vagy III-ad helyű hitelezőre nézve a bánatpénz horibilis magassága a versenyben való részvételt a szó szoros értelmében lehetlenítette volna.

Ezeket óhajtottam rövidesen előadni.

Digitized by Google

Dr. Doroghi Ervin:

T. Teljes-ülés!

Tegnap annyira visszaéltem a t. teljes-ülés türelmével, hogy azt a mai napon megismételni, nem is merhetem. Kizárólag azért szólalok fel, mert annyi igen megtisztelő apostrophálásban részesültem Fodor táblabiró úr előterjesztéseinek során, a melyeket szó nélkül azért nem hagyhatok, mert úgy látom, hogy tegnapi észrevételeimet nem fejeztem ki elég világosan, ha még olyan komoly és tiszteletreméltó helyen is félreértésre adtak alkalmat. Én t. i. nem mint a kegyetlen hitelezők védője akartam tegnap fellépni, hanem csak a következő elvi kérdéseket voltam bátor felvetni. Azt, hogy *czélként* a végrehajtási törvénynél az *adós* kiméletét kitüzni nem lehet; annál kevésbbé, mert a novella, midőn ezt teszi, azon szűkkörű felfogásból indul ki, hogy a végrehajtás alá kerülő követelések kölcsönügyletekből származnak, holott mai magánjogi rendszerünk mellett készpénzbeli követelésekre átfordítva jelentkezik a naturális teljesítmények nagy csoportja; mai magánjogi rendszerünk mellett a kártérítési követelések, a melyre semmiféle mentességet nem adnék meg, a mint tegnap részletesen voltam bátor kifejteni, ugyanazon végrehajtási eljárás során érvényesíttetnek, mint a kölcsönkövetelések, szóval a végrehajtások mai rendszere a causán-oszlást nem ismervén, igazságtalanságra vezet, a mely fokoztatik, hogyha tágítjuk a fennálló mentességek körét. A másik követelmény, a melyet a mentességek mai rendszerében szintén nem találok meg, legalább minálunk nem és a mely a külföldön is elég kevéssé van keresztülvive, az, hogy a hitelező, illetve, hogy precizebben fejezzem

Digitized by Google

ki magamat, a jogosult fél helyzete vétessék figyelembe; mert a javaslat és a legtöbb végrehajtási törvény nem veszik figyelembe azon érdeket, a mely a jogosult fél részéről a teljesítéshez füződik és nem veszi figyelembe a javaslat, a mely magát sociálpolitikainak nevezi, azon körülményt, hogy néha sokkal nagyobb áldozat a hitelező részéről, ha a teljesítésről egyáltalán le kell mondania, mint a mennyi áldozatot jelentene a marasztalt részéről, hogyha a teljesitès a mentesség köréből elvett tárgyakból történne.

Másik megjegyzésem arra vonatkozott, hogy tényleg a mentességek köre, úgy a mint az nálunk megvan, illetőleg a javaslatban kontemplháltatik, a külföldön sehol sem található meg. Ezen állításomat tegnap az adatok egész sorával támogattam és azon nézetemnek adtam kifejezést, hogy tekintettel arra, hogy tőlünk *nyugatra* ilyenféle mentességeket nem láttam, nyilván tőlünk *keletre* lehetnek ezek a mentességek, a melyeket a külföldi törvényre való hivatkozással támogatnak. Megelégedéssel hallom, hogy tőlünk keletre sincs olyan mentesség, mint a minő a javaslatban van. Ezt az állításomat egy igen szellemes és talán épen ezért nem meggyőző érvvel igyekezett megczáfolni a felszólaló táblabiró úr őnagysága, t. i. annak a bizonyos török kádinak a példájára való hivatkozással. Ezzel el is értem mai felszólalásom utolsó pontjához. Én t. i. azt mondtam, hogy egyfelől túlmegyünk a leghumanusabb törvényeken, a melyek a külön mentességeket megadják, ott t. i., a hol olyan mentességekről van szó, a melyekre a közép és a kisebb középosztálynak van szüksége. Ellenben teljesen a török kádi álláspontján állunk ott, a hol olyan szolgáltatások kikényszerítéséről van szó, a melyek a legszegényebb osztály részéről követeltetnek. Ezt a különbséget, a melyet különben nem én fedeztem fel, hanem a melyre Anton Menger is felhívja a figyelmet, t. i. hogy a mai rendszer mellett egész más szempont szerint sujtatnak azon jogellenes cselekedetek, a melyeket az uralkodó osztályok tagjai követnek el és azok a jogellenes cselekedetek, a melyekben a szegény néposztály tagjai részesek, — tökéletesen megvalósítva látom a javaslatban. És semmi privilegizálását, szegényebb, vagyontalan s kiméletre mindenkép inkább

Digitized by Google

szoruló osztálynak nem látom itt, azonban látom törvényhozásunk egyéb alkotásait, nevezetesen egy törvényt, a gazdasági cselédekről szólót, a mely többek között a hatodrendű középkori jogkönyvekben előforduló közmondást, hogy «nemo præcise cogi potest ad factum» elvét sem ismeri, a mennyiben magánjogi követelést büntető sanctióval lát el. Azt voltam bátor megjegyezni, hogy midőn ily jogrendszerben élünk, sociálpolitikai elvekkel támogatni olyan mentességeket, a melyek az adósok bizonyos fajára, vagy bizonyos szűk körére, azon adósok körére szorítkoznak, a kik különben is az uralkodó osztály tagjai közé tartoznak, nem lehet. Felszólalásomnak ezen tendentiájából méltóztatnak látni, hogy absolute nem kapitalistikus szempontokból történt ez a megjegyzés, hanem ellenkezőleg épen a javaslat által hangoztatott, de nézetem szerint következetlenül keresztül vitt sociálpolitikai szempontok voltak azok, a melyek azt megokolták.

Digitized by Google

Dr. Márkus Dezső:

T. Teljes ülés!

Hogy rövid lehessek, úgyszólván távirat-stilusban fogok válaszolni és mivel tudom, hogy Doroghi tagtárs úrnak távoznia kell, neki válaszolok első sorban. Téved abban, a mit legutóbb, ma mondott és részben téves az is, a mit tegnap adott elő; noha kedves kötelességem elismerni, hogy az ő előadása mélyen átgondolt és a kérdés alapos ismeretét bizonyító értékes tanulmány. Nem áll az, hogy a nyugati államokban pl. a tisztviselők illetményeinek lefoglalása terén sokkal kedvezőbb volna a helyzet a hitelező szempontjából, mint nálunk. Felhozta példaképpen a német birodalmi perrendtartást. Igaz, a német törvény szerint 1500 márka az az összeg, a mely le nem foglalható, a mi javaslatunk pedig 2000 koronában szabja meg a lefoglalhatás határát. Az 1500 márka 1800 koronának felelvén meg, a különbség 200 korona, a mi talán még sem oly nagy összeg, hogy gyökeres ellentétekről beszélhetnénk. Felhozta továbbá a franczia jogot és utalt arra, hogy ott 800 franc a minimum. Bocsánatot kérek, ez tévedés; ez a 800 franc ilyen alakban nem létezik. Nem tudom, hogy honnan méltóztatott neki ezt az adatot meríteni; köszönettel veszem, ha felvilágosít róla, de a mennyire én tudom, nem így áll a dolog. A franczia törvények közül az egyik, a mely IX. év Ventôse havának 21-ik napján kelt, azt mondja, hogy az első 1000 franctól kezdve és ezen felül egészen 5000 francig az ötödrészt lehet lefoglalni, 5000-től 6000 ig a negyedrészt, 6000 franctól kezdve pedig a harmadrészt.*

* «Les traitements des fonctionnaires publics et employés civils seront saisissables jusqu'à concurrence du cinquième sur les premiers

Digitized by Google

Tessék ezen az alapon számolni és majd rájönni méltóztatik, hogy a le nem foglalható összeg éppenséggel nem kisebb, kivéve a legkisebb fizetéseket, mint nálunk. Az 1853 junius 9. törvény «sur les pensions civiles« szerint, a nyugdíj általában nem foglalható le, hanem csakis bizonyos kiváltságos követelések (tartás s hasonló) erejéig foglalható le a nyugdíj ötöd- vagy harmadrésze. Hatályos még az 1895 január 12-ikén kelt törvény, a «*Loi relative à la saisie-arrêt sur les salaires et petits traitements des ouvriers ou employés*», a mely éppenséggel nem kedvez jobban a magántisztviselő hitelezőjének, mint a magyar törvény, sőt az adós tisztviselőre nézve előnyösebb is. Ime a törvény vonatkozó részének szószerinti szövege:

«Les salaires des ouvriers et gens de service ne sont saisissables que jusqu-à concurrence *du dixième*, quelque soit le montant de ces salaires. Les appointements ou traitements des employés ou commis et des fonctionaires ne sont également saisissables que jusqu'à *concurrence du dixième lorsqu'ils ne dépassent pas 2000 francs par an.*»

A Balkán-államokat is méltóztatott említeni, igaz, gúnyosan és kicsinylően, pedig én azt hiszem, hogy a törvény alkotásánál egyáltalában nem szépséghiba az, ha a törvényhozó onnan veszi a jót, a hol épen találja. A Balkán-államok közül Romániában, Görögországban a tisztviselő illetménye, a tartás kivételével, nem foglalható le. A mi pedig az ingatlan mentességét illeti, az egyedüli európai állam, a mely megvalósította az ingatlan bizonyos részének a foglalás alól kivételét, Szerbia, a hol az 1873 deczember 24-én kelt polgári perrendtartás 471. §-a úgy intézkedik, hogy minden földmívesnek öt hold földe, háza, ennek melléképülete és egy hold térfogatig terjedhető tere ki van véve a foglalás alól és el nem idegeníthető. Szerbia tehát, az oly gúnyosan említett Kelet egyik állama, az egyedüli, a mely a homesteadot ismerő amerikai államok mellett, ezt a nehéz kérdést

1000 francs et toutes les sommes au dessous, du quart sur les 5000 francs suivants et du tiers sur la portion excédant 6000 francs à quelque somme qu'elle s'éléve ; et ce, jusqu'à l'entier acquittement des crèances.»

Digitized by Google

megtudta oldani, lényegileg úgy, a hogy a felszólaló úr óhajtja. Igaz, hogy az az 1884 október 23-diki franczia törvény, a melyre tegnap méltóztatott hivatkozni — loi sur les ventes judiciaires d'immeubles — ismeri a felhozott könnyítéseket, hogy t. i. az 1000, illetve 2000 francnál olcsóbban elárverezett ingatlanoknál az állammal visszafizetteti az árverési illetékeket és költségeket; csakhogy ne méltóztassék megfeledkezni arról, hogy az a költségtarifa, a mely az ingatlan-végrehajtásoknál Franciaországban érvényes, a nálunk szokásos költséghez képest, a mint azt az 1841 október 10-iki királyi ordannance és 1843 junius 18-diki törvény tanusítják, aránytalanul magasabb, a minthogy az egész franczia peres és végrehajtási eljárás aránytalanul drágább, mint a mienk és ennek következtében ott sokkal méltányosabb az efajta visszafizetés. De azért éppenséggel nem akarom védeni mai állapotainkat, hiszen magam mondtam, hogy az ingatlanokra nézve minden körülmények között kell majd valamely kivételes intézkedést tenni.

Fráter tagtárs úrnak is válaszólva, megjegyzem ebben a kérdésben — miután Fodor kollégám e tekintetben már leleplezett engem — hogy készítettem egy az ingatlan mentességét czélzó javaslatot is tartalmazó törvényszakaszt annak idején és megkiséreltem ebben a javaslatban valamelyes megoldást, de azzal magam sem voltam megelégedve, nem is lehettem, más sem lehetne — pedig olyan megoldás volt, a mely hasonlít néhány amerikai állam homestead-törvényéhez — mert mai telekkönyvi és magánjogi viszonyaink mellett az ilyen megoldás megnyugtató keresztülvitele, különösen a végrehajtási eljárás keretében, csaknem lehetetlen. Hogy mindjárt bebizonyítsam ezt az érdeklődőknek és kételkedőknek — hiszen Teller tagtárs úr is említette a mentesség törvénybe iktatásának könnyű lehetőségét és még valaki — két nehézséggel fogom illusztrálni a kérdést. Arról lehet ugyebár szó, hogy egy bizonyos ingatlan területet veszek ki a végrehajtás alól, mondjuk — egy felszólaló úrral — 4 vagy 5 holdat, szóval annyit, a mennyi a végrehajtást szenvedőnek a létminimumot biztosítja. Igen ám, csakhogy itt mindenekelőtt számolnunk kell avval, hogy nem minden négy vagy

Digitized by Google

öt hold egyforma értékű, sem gazdasági, sem forgalmi érték szempontjából. Más a torontáli és más az árvamegyei föld, a mi azt jelenti, hogy az ország különböző vidékei szerint kellene a foglalás alól mentes terület térfogatát megállapítani, a mi fölötte nehéz, már csak azért is, mert igazságtalansággal jár. De ha már leküzdtük ezt a nehézséget, a mi végre is nem lehetetlen, miképpen állapítjuk meg ezt a mentes öt holdat? Vajjon csak az öt holdon aluli birtokokat vegyük-e ki a foglalás alól avagy minden nagy-, közép- vagy kisbirtokból öt holdat minden esetben hagyjunk foglalástól mentesen? Ha igen, melyik öt holdat hasítsuk ki az annál nagyobb birtokból? Azt-e, a melyen pl. a ház áll, avagy egyéb területet? Mit csinálunk az utakkal? Telekkönyvileg csaknem keresztülvihetetlen feladatok elé kerülnénk itt és a mellett a pöröknek óriás légióját idézné fel az efajta szabályozás. Hogyan számolunk azzal a sok psychikus szemponttal, a mely, a földéhséggel kapcsolatosan, széles e világon mindenütt figyelembe kell, hogy jöjjön, így avval is, ha azt látja a volt tulajdonos, hogy korábbi birtokán elterpeszkedik más valaki, a ki árverés útján potom pénzen és az ő tönkretételével jutott a földjéhez. Lehetne és ezt próbáltam meg én is, az adóalapot venni irányadóul és azt mondani, hogy az olyan ingatlan, a mely bizonyos mennyiségű földadót fizet vagy nem fizet, mentes a foglalás alól. Így is azonban legfölebb a mentes terület nagysága kérdésében juthatunk némiképpen egyöntetű és megnyugtató eredményre, de a többi, már említettem nehézségek ennél a megoldásnál is előállnának a gyakorlatban, a melyekkel szemben csak ritkán vezet kielégítően célhoz az olyan lehetséges megoldás, hogy meg nem egyezés esetén a mentes ingatlan becsértékét kapja a végrehajtást szenvedő — hiszen ezzel meghiusul a mentesség igazi célja, az, hogy egy bizonyos földminimum maradjon meg az egyébként tönkrement mezőgazdának.

Mondom, a lehető legvázlatosabban akarok éppen csak rámutatni arra, hogy az efféle nagy kérdések megoldása, a mely első pillanatra igen egyszerűnek látszik, milyen óriás nehézségekkel jár, a minek legjobb bizonyítéka kétségtelenül az, hogy sehol se tudtak még velük sikeresen megküzdeni.

Digitized by Google

Azt azonban, hogy még könnyű megoldhatás esetén is egy novellában, bárha a végrehajtási eljárásról is van szó, oldjuk meg ezeket a kérdéseket, a melyek a magánjog annyi ágát érintik, teljesen lehetetlennek tartom, noha a lényeg kedveért a rendszert szivesen feláldozom.

És ha már a novellánál, mint ilyennél, vagyok: én is sokkal jobban szerettem volna, ha olyan törvényt lehetett volna alkotni, a mely kiterjed a végrehajtási törvény kapcsán javításra váró számtalan kérdésre, de abból a sok okból, a melyeket első előadásomban már felsoroltam, ma beérem a kevéssel is, mint részletfizetéssel. Ismétléseket kerülni akarok, tehát csak annyit, hogy én ezzel a novellával szemben általánosságban azon az álláspontón vagyok, hogy jobb a javítás terén valami, mint éppenséggel semmi. Az «aut Cæsar aut nihil» elvét akkor, a midőn más emberek érdekéről, pláne közérdekről van szó, nem vallom, ezt megtehetem magánéletemben, magánügyeimben. Itt azonban a legkevesebbel is kell megelégedni, mert itt arról van szó, hogy javítsunk, segítsünk.

A mi a Teller tagtárs úr által az ingatlanokra vonatkozóan felhozott, igen érdekes kifogásokat illeti, azoknak nagy részét magam is felsoroltam. Én is óhajként említettem föl, hogy a forgalmi értéket állapítsák meg az árverésre kerülő ingatlanok becslésénél. A magam részéről is helyeslem, hogy az ingatlan árveréseket lehetőleg megnehezítsük és hogy az anyagi jog szerint alaptalan és megokolatlan birtokbahelyezéseket és uzsorás birtokbavételeket lehetetlenekké tegyük azzal, hogy az árverésen eladott ingatlant a vételár lefizetéséig zárgondnoki kezelés alá vesszük és a birtokbizonyítvány kiadását kitoljuk. A végrehajtási törvény 180. §-ának módosítását már ebbe a novellába kell bevenni, annál inkább, mert ez semmiféle rendszert sem bolygat meg.

Az ingatlanok árverésével kapcsolatos a bánatpénz kérdése. A javaslat 20. §-át, a melyet én nagyon helyeslek a már felhoztam okokból is, a pénzintézetek azért is kifogásolják, mert a vevőket el fogja ijeszteni, ha követelésükön felül még 20% bánatpénzt is kell adniok, tehát ennyi készpénzt kell készen tartaniok, a mely összeg még fokozódik, ha azonkívül még a vételár egy részét is azonnal ki kellene fizetniök, a mint

Digitized by Google

ezt én óhajtom. Nem szólva arról, hogy a bánatpénzt a mai végrehajtási törvény szerint sem kell okvetlenül készpénzben letenni, hanem lehet óvadékképes értékpapirokban is, a melynek kamatait a letevő élvezi, úgy, hogy kamatveszteségről szó sem lehet, — végre is azzal számolnunk kell, hogy ha valaki ingatlant akar vásárolni, annak legyen annyi pénze, hogy ne csak a bánatpénzt készpénzben vagy értékpapirokban letehesse, hanem, hogy a vételár bizonyos hányadát is — hogy mennyit, arról most bővebben ne beszéljünk, az végre is gusztus dolga és mindenki más összeget mondana (én a harmadrészt javaslom) — fizesse ki azonnal készpénzben, a mint leütik javára az ingatlant, ha pedig azt nem teheti, akkor az ő költségére és rovására árvereljenek tovább. Ismétlem: pénz nélkül nem kell ingatlant vásárolni. Hogy az árverésen részvétel, az a bizonytalanság, a melynek a jogorvoslat és az utóajánlat a vevőt kiteszi, némi kellemetlenséggel is jár, az kétségtelen, de végre is a tetemesen olcsóbb vásárlás megadja rendesen mindennek az ellenértékét.

Ellenben értem és méltánylom azt az ellenvetést, hogy az első helyen bekebelezett jelzálogos hitelezőt nem kellene még azzal is terhelni, hogy bánatpénzt tegyen le és tőle a vételár első hányadának azonnal lefizetését sem volna méltányos követelni, hiszen elég biztosítékot nyujt az ő bekebelezett követelése. Semmiféle aggályom sem volna az ilyen hitelezőt abban a kedvezményben részesíteni, a melyet törvényeink az osztrák-magyar banknak, a magyar földhitelintézetnek és a kisbirtokosok földhitelintézetének biztosítanak, abban t. i., hogy az ő jelzálogkövetelésükkel terhelt ingatlan árverésén bánatpénz letétele nélkül árverelhessenek (1899: XXXVII. t.-czikkbe iktatott jelzálog-hitelosztály-alapszabály 11. §. *f)* p.; 1879: XLV., 1898: XI. t.-cz.), a mi megszüntetné a javaslat 20. §-a ellen felmerült kifogásokat is.

A fedezeti elvnek én is híve vagyok, de a novellába ezt a kérdést, a mely tényleg megbolygatja a végrehajtási eljárás vonatkozó részének egész rendszerét, mint azt már bevezető előadásomban kifejtettem, nem tartom felvehetőnek és ezért most sem akarok ezzel a kérdéssel foglalkozni. Helyeslem azonban azt az eszmét, hogy az árverési vevő utóaján-

Digitized by Google

lat esetén az ebben ajánlott összegen maga megtarthassa az ingatlant, azokból az okokból, melyeket Teller tagtárs úr hozott föl.

A mit Fodor táblabiró úr a végrehajtási záradékról felhozott, hogy t. i. mi ketten nem tudtunk az iránt megegyezni, vajjon a novellába ez az intézmény bejöjjön-e vagy sem, nem bizonyít az ő álláspontja mellett. Ő maga azt mondja, hogy öt szakaszba lehet foglalni azokat az új intézkedéseket, a melyeket ez a reform követel, — a mint azt megtenni meg is próbáltuk már — . . .

Dr. Fodor Ármin: Igen, de a törvény húsz §-ának módosításával.

Dr. Márkus Dezső: . . . Igaz, de ez sem volna olyan nagyon nehéz, sőt ma talán nem is kellene öt új szakasz, mert hiszen mi annak idején az új perrendtartással számoltunk, a melylyel együtt lépett volna életbe a végrehajtási novella, a miről most nincs szó. De még ha húsz szakaszról is lenne szó, ez sem volna olyan leküzdhetetlen akadály, a mely eme, nézetem szerint, rendkívül jótékony intézmény behozatalát lehetetlenné tenné, mert nemcsak a költség tetemes csökkentése is figyelembe jő itt, — bár ez is rendkívül fontos — hanem az egész végrehajthatóság egyszerűsítése, gyorsítása és a bíróságoknak nagy tehertől mentesítése, ezzel egyenlő rangban pedig a hitelező érdeke is, hogy ne kelljen minden egyes folytatólagos végrehajtásnál újból kérnie a végrehajtást, hogy tetszése szerint foganatosíthatná azt akkor, a mikor és ott, a hol akarja, külön kérvény nélkül; hogy ne kelljen kiküldetést, megkeresést stb-it várnia, hanem rögtön mehessen a végrehajtóhoz és foganatosíttathassa a végrehajtást. E mellett elesnék az a sok baj is, a mely abból ered, hogy az iratok három hónapig a végrehajtónál vannak, a ki azokat ez idő elteltével bemutatja, fölöslegessé lesz egy csomó nyilvántartás stb. stb.

A mi azt az aggodalmat illeti, hogy mi lesz a jogorvoslattal, ez azt hiszem a legkisebb baj. Hiszen az ingó-végrehajtásnál ma is, mikor élhet jogorvoslattal a végrehajtást

Digitized by Google

szenvedő? Akkor, a mikor foganatosították a végrehajtást és neki kézbesítették az elrendelő végzést. A záradék mellett is a foganatosítás után élne mindazokkal a jogorvoslatokkal, a melyeket a törvény a végrehajtás elrendelése okából megenged, ebben a tekintetben tehát nem változna semmi. Az a kivételes és egyszerü eset, hogy vidékre kell fordulni tájékozódásért és hogy az ügyvédnek esetleg valamit fizetni kell majd azért, hogy a végrehajtási záradékot kijárja, azt hiszem, oly csekélység azzal a sok költséggel és munkával, ama sok százezer végrehajtási kérvénnyel és megkereséssel szemben, a melylyel a végrehajtás elrendelése ma van összekötve, hogy a kettőt semmi körülmények között összehasonlítani nem lehet és a záradék költségét sem lehet arányba hozni azokkal az előnyökkel, a melyekkel a záradék intézménye jár.

Azért helyezek különös súlyt erre a kérdésre, mert a novella azt a törekvést, hogy olcsóbbá tegye a végrehajtást és annak költségét csökkentse, mint már a multkor kifejtém, legkevésbbé sem éri el. Minden intézkedése a novellának jobb és czélra inkább vezető, mint a költségre vonatkozó része, mert az 50 K-án aluli végrehajtásoknál maradni meg ebben a kérdésben csaknem meddő dolog, mivel ezzel semmiféle említésre érdemes eredményt elérni nem fogunk. A 10 K-án aluli meghagyást részemről, mint már említém volt, szintén nem helyeslem, mert ez igen komplikált dolog lesz, komoly eredmény nélkül. És bár nyilván a franczia perrendtartás mintájára javasolják, a hol az 583. czikkben van hasonló intézkedés általánosítva, az ott egészen más jellegű, mert a franczia jogrendszer egész szelleméből folyik, ott minden végrehajtás foganatosítását legalább is egy nappal megelőzően közölni kell a végrehajtást szenvedővel az itéletet, a melyet neki nem kézbesítenek úgy, mint nálunk, és illetőleg azt, hogy végrehajtást fogunk ellene foganatosítani, de a mi 10 K-ás végrehajtásainknál annyi bonyodalom, annyi boszúság lesz a meghagyással kapcsolatban, hogy mindenki vissza fogja majd kívánni a régi rendszert.

A mi a mentességeket általában illeti, a melyeket itt több szempontból kifogásolnak, azokhoz, a miket már felhoztam ebben a kérdésben, még a következőket akarom hozzáadni:

Digitized by Google

Tökéletesen igaz, mindenki vallja és teljesen egyetértünk abban, hogy a végrehajtás czélja a hitelező jogainak érvényesülése. Az is igaz, hogy sok esetben a hitelező ugyanolyan rossz helyzetben, vagy talán még rosszabb helyzetben van, mint az adós, de az is igaz, hogy mindezekben a kérdésekben nem az erősebb joga, nem a kényszeríthetőség lehetősége az, a mi figyelembe jő, hanem az a szocziális szempont, a mely nélkül a magánjogot kodifikálni vagy társadalmat fentartani ma lehetetlen. És nagyon érdekes, hogy Ihering, a ki még a «Kampf ums Recht»-ben (88. l.) határozottan a mellett volt, hogy a hitelező a végletekig mehet jogainak kiküzdésében, mert a követelési jog gyakorlása jogosult eszköz a létért való küzdelemben, később a «Zweck im Recht»-ben (I. k. 519. l.) arra az álláspontra helyezkedett, a melyet azután Gierke (Die sociale Aufgabe des Privatrechtes) bővebben kifejtett, hogy a magánjognak társadalmi jellege — a melyet azóta a XX. század jogfejlődése mindjobban kidomborít — föltétlenül arra vezet, hogy a hitelező jogkörét a társadalmi szempontok érdekében és gazdasági érdekekből meg kell szorítani, mert semmiféle jogi uralom nem terjedhet tovább, mint a mennyire azt a társadalom életföltételei megengedik. Erre a felfogásra vezethetők vissza a szerződési szabadság ama korlátozásai, a melyekre már rámutattam és ezek a szocziális és gazdasági szempontok azok, a melyek nemcsak az illető egyén szempontjából, hanem a társadalom magasabb szempontjából, ethikai, altruistikus okokból teszik szükségessé a gyengébbnek védelmét az erősebbel szemben, — erős alatt értve esetleg egy nagyon gyenge hitelezőt is, a még nálánál is gyengébb adósával szemben, hiszen általánosításoknál lehetetlen mindenkire gondolni és a midőn jogszabályt alkotunk, bizony sokszor szenved az, a kinek nem volna szabad szenvednie — mert a helyes elv az, hogy a hitelezőnek közérdekből nem szabad kiméletlenül érvényesítenie az itélettel megszabott kétségtelen subjektiv jogát és ez az, a mit a mentességek korlátolnak. S hogy nemcsak az egyén érdekét helyezik a mentesítő törvények szembe a másik egyén érdekével, hanem, hogy a közérdeket is szolgálják, azt bizonyítják az itt közelebbről nem részletezhető azok a mentessé-

Digitized by Google

gek, a melyeket külön törvények a postának, a vasútnak, a záloglevelek tartalékalapjának stb. vagy ez a javaslat a sanatoriumoknak és gyógyszertáraknak biztosít. Nem ez utóbbiak tulajdonosával szemben kiméletes a törvény, hanem a betegek érdekével, a mely súlyosan szenvedne, ha a korlátlan végrehajtás következéseit valósítanák meg velük szemben is.

A mi a hitel megrontását illeti a mentességek révén, azokon felül, a miket már mondottam, legyen szabad Montesquieunek egy mondására utalnom, a mely itt kitünően alkalmazható: «Quand un homme emprunte, il trouve un obstacle dans la même loi qui est faite en sa faveur: cette loi a contre elle et celui qu'elle secourt et celui qu'elle condamne.» (De l'esprit des lois, XXII. k. 22. fej.). A mentesség, igaz, védi az adóst a hitelező jogának kiméletlen érvényesitése ellenében, de egyben biztos gátja a könnyelmű hitelezésnek is, szóval, mindkét érdekelt fél megleli benne a maga érdekének az oltalmát is. Csak egyoldalúan és elfogultan nem szabad birálni az efféle kérdéseket és akkor mindjárt más szemmel nézi majd azokat a legszigorúbb kritikus is, akinek ha valahol, úgy itt kell szemmel tartania a Celsus mondását, mely szerint «jus est ars *aequi* et *boni*».

A mi pedig különösen a köztisztviselők illetményeinek mentességét illeti, azoknál az összes mentességekkel közös alkotó elemeken felül az a közérdek is közrejátszik, hogy a tisztviselő zavartalanul folytathassa szolgálati működését és hogy a tisztviselőnek ereje, a mely a köznek áll szolgálatában, ne szenvedjen csorbát a megélhetés legelemibb feltételeivel vívott küzdelemben. E mellett a fölfogás mellett nincs szükség arra a nézetre, a melyet az államjog több kiváló művelője, köztük Laband is vall, hogy t. i. a tisztviselő illetményeinek elvben le nem foglalhatása arra a körülményre vezethető vissza, hogy a tisztviselő illetménye sajátképpen nem munkabér, hanem a hivatal ellátásáért őt megillető járadék, a melylyel az állam tisztviselőjének illő ellátásáról gondoskodik és innen is van, hogy a köztisztviselő illetményét, úgy mint a tartást, előre fizetik.

Az ingóknak árverésen elkótyavetyélése ellen többen

Digitized by Google

említették föl az árverési csarnokok intézményét, a melyet nálunk tudvalevően egy közel húsz esztendővel ezelőtt megalkotott, de máig végre nem hajtott törvény, az 1888: XXII. t.-cz. iktatott törvénybe.

Magam is szeretném az árverési csarnokok létesítését, de nem egészen úgy, mint a felszólaló urak. Én t. i. első sorban arra valóknak tartom ezeket a csarnokokat, hogy ott különösen önkéntes árverésen lehessen a holmit jobban értékesíteni, a vevők versenyének nagyobb felkeltésével, mert ma bizony nem mindenki megy el szivesen magánlakásba, hogy ott árverésen vásároljon. A kényszerárverés esetében is, az érdekeltek beleegyezésével, szivesen látnám a csarnok igénybevételét, ugyancsak a végből, hogy nagyobb vételár folyhasson be és hogy esetleg módot adjunk egy-egy végrehajtást szenvedőnek annak kikerülésére, hogy lakásán tartsanak árverést, — végre is nem kell a szerencsétlen ember gyötrő baját lelki kinzással fölöslegesen fokozni. Minden kényszerárverésnek a csarnokban való kötelező megtartását azonban azért nem pártolom, mert ez szükségessé tenné, hogy az árverés napját pár nappal megelőzően vigyék át a lefoglalt ingót az árverési csarnokba, — hisz csak így lehet a vevőközönség figyelmét az eladásra kerülő dolgokra előre felhívni és a versenyt fölidézni — ennek pedig sok szerencsétlenség járná a nyomában. Mert ma az utolsó pillanatig fáradozik az adós olyan pénzösszeg megszerzésére, a melylyel az ultima ratiót, az árverést kikerülheti. Az átszállítás megrövidíti a pénz megszerzésére szükséges időt, meghozza az elvitellel járó szégyent a házban, megfosztja utolsó reményétől az adóst, a kinek a holmiai valósággal testéhez és lelkéhez nőttek és a ki tudja, hogy az árverési csarnok az ő vagyonkájának temetője. Ez sem sentimentalismus, legalább nem olyan, a melyért a törvényhozónak röstelkednie kellene. Ez az ember természetes és érthető érzéseinek figyelembe vétele, a melyek nélkül méltányos emberi törvényt alkotni nem lehet, nem szabad. Fölösleges izgalmakat a törvénynek nem szabad előidéznie, még kevésbbé szabad annak a néplélek sajátosságaival tudatosan szembeszállania. A fővárosban az adóvégrehajtások keretében divatos transferálások és az azok nyomán

Digitized by Google

lejátszódó tragédiák elijesztő például szolgálhatnak a kényszerátszállitás rideg szószólóinak.

Még arra is akarok válaszolni, hogy mert néha az igen tekintélyes állásu adósok tetemes mentességeket élveznek, esetleg a cselédek bére és hasonló követelések mentességek okából nem fognak kielégitést találni. Hát elég baj, hogy az ingó végrehajtásoknál cselédbérekre és hasonló követelésekre nem lehetett olyan intézkedést alkotni, a milyeneket sikerült megalkotni, az egyéb szempontokból sok okkal kifogásolható gazdasági munkástörvényekben, az 1898 : II. t.-cz. 45. §-ában, az 1900 : XXIX. t.-cz. 23. §-ában, az 1907 : XLV. t.-cz. 37. §-ában, ahol sikerült törvénybe iktatni, hogy a cseléd- és munkabéreket az ingatlan árverésekor előnyös tételként sorozzák, míg az 1899 : XLII. t.-cz. 10., 14. és 17. §§-ai törvényes zálogjogot biztosítanak a munkásoknak. Nagyon kívánatos, hogy minden cseléd- és munkabér ilyen kiváltságos kielégitést kapjon, már a novellában is, a lehetőségig biztosítva a feltétlen elsőbbséget az ilyen követeléseknek.

A birósági végrehajtói állás államosítására vonatkozólag röviden csak annyit akarok megjegyezni, hogy jól tudom, hogy az ilyen szervezeti átalakulás nem megy olyan könnyen, a mint ezt a kívül állók gondolják, de nem árulok el hivatalos titkot, midőn azt mondom, hogy komolyan még nem kisérelte meg az igazságügyminiszterium megtudni, milyenek azok az akadályok, a melyekbe e kérdés megoldása ütközik. Pourparler-k voltak, de nem hivatalos jellegűek és nem olyan alakban, hogy a kérdés végleges megoldására vezessenek. Különben ez is egyike ama kérdéseknek, a melyeknek jótékony hatásával úgyszólván mindenki tisztában van, a ki velük komolyan és minden oldalról megfontolva foglalkozott, tudva azt, az államosításnak olyan módon keresztülvitele, a milyent én javasoltam, mindenkinek, a ki ebben a kérdésben érdekelve van, szolgálatot tesz. Azért, mert valami nehéz, sem annak megoldásától visszariadni, sem azt halogatni nem szabad. Kissé nagyobb erélylyel az ilyen kérdéseket is gyorsan meg lehet oldani — közmegelégedésre.

Ugyanígy vagyunk a közigazgatási végrehajtással is. Ez sem olyan nagy kérdés, a minőnek az első pillanatban

Digitized by Google

feltünik. Természetes, hogy vannak nehézségei, mint minden nagyterjedelmű és sok szempontot érintő kérdésnek, de ha komolyan hozzáfog az ember, akkor csakhamar látja, hogy csak rajta mulik, hogy megoldható legyen. Hiszen lényegében csak arról van szó, hogy a végrehajtás foganatosításának — nem elrendelésének — időpontjától kezdve ugyanazokat a szabályokat alkalmazzák a közigazgatási végrehajtásra, mint a bíróság elrendelte végrehajtásra és ugyanazok a hatóságok intézzék el a foganatosítástól kezdve a jogorvoslatot is.

Nem hiszem, hogy boszorkányság lenne ennek a kérdésnek a megoldása, mert nem hiszem, hogy közérdeket szolgálna a kétféle végrehajtás különbözőségének a fentartása.

A végrehajtási törvénynek a közigazgatási végrehajtásra rendeleti úton kiterjesztésének nem vagyok barátja. Nem mintha nem biznám a mostani igazságügyminiszterben, de hát ezek általános jellegű és nem személyes kérdések és a midőn magánjogokról van szó — már pedig ha valami, akkor a végrehajtási eljárás érinti azokat a legerősebben — akkor én a rendeleti jogkört soha sem ismerem el helyénvalónak semmiféle törvényes felhatalmazás alapján sem, mert ez a törvényes felhatalmazás csak arra való, hogy a miniszter jobban fedezve legyen, de ez nem gátja annak, hogy azt tetszése szerint ne módosíthassa. Azt is nagyon jól tudja Fodor barátom, hogy az ilyen törvényes felhatalmazás alapján kiterjesztett rendeleti jogkört, mely törvényt pótol, a maguk javára sokkal szélesebben magyarázzák a kormányok, mint szabad lenne, a mi magánjogok kérdésében különösen veszedelmes. Épen azért az ilyen túlságosan és önkényesen bővülhető jogkör ellen elvi okokból a leghatározottabban szólalok föl. Nem vagyok ugyan az az ember, a ki akkor, mikor gyakorlati igazságügyi politikai kérdésről van szó, doktrinair elvekkel dolgoznám és nem tudnék azoknak obstálni. A tervbe vett szabályozás azonban sokkal fontosabb és nagyobb horderejű præcedens volna, semhogy a tervezett rendeleti útban megnyugodni lehetne.

Bár nagyon sok mondanivalóm volna még, kénytelen vagyok arról az idő túlságos előrehaladására való tekintettel

Digitized by Google

lemondani. Csak Fráter tagtárs úrnak akarok a becsüs és a személymotozás kérdésében válaszolni. Gondolkoztam felszólalásáról és beláttam, hogy a becsüs dolgában részben igaza van. Budapesten és a nagyobb városokban, továbbá mindenütt, a hol közbenjárással foganatosítják a végrehajtást, a becsüs alkalmazása felesleges költségeket okoz, mert itt nem egy-két koronáról van szó, hanem vidéken esetleg fuvardíjról, sőt napidíjról is, az eljárási díjon felül, a mi a szegény adósra nézve túlságos teher. De konczedálom, hogy különösen a vidék elhagyottabb helyein, a hegyek között foganatosított végrehajtásoknál a birósági végrehajtónak élete sem biztos, ha egyedül megy. Azonkívül a végrehajtási jegyzőkönyv hitelessége ellen lehet mindenféle kifogást tenni, a melyeket jobb eleve elkerülni. Mivel azonban ezen esetek ismét olyanok, a melyekben a végrehajtás költsége nagyon nyomja az adóst, mert az ilyen elhagyott helyen nagyon szegény emberek laknak, a végrehajtás pedig igen megdrágul, itt sem a költséges becsüs intézményét tartanám fenn, hanem talán be lehetne hozni erre az esetre is a birósági tanu intézményét. Ott van mintául a bűnvádi perrendtartás rendelkezése a birósági tanukról a vizsgálati és a nyomozó eljárás folyamán, a hol akár a vizsgáló vagy a nyomozó közeg, akár pedig a terhelt kívánságára ilyen birósági tanukat szoktak alkalmazni bizonyos cselekményeknek úgyszólván ellenőrzésére vagy hitelesítésére. Ezt az intézményt lehetne esetleg a végrehajtásnál is alkalmazni és az előljáróság valamelyik tagját hivatalból odarendelni a végrehajtáshoz.

A mi a személymotozás ellen felhozottakat illeti, megjegyezem, hogy én nagy hive vagyok a személyes szabadságnak a lehető legkisebb korlátozás mellett, hatósági gyámkodás és beavatkozás nélkül. De soha sem vagyok barátja annak a személyes szabadságnak, a mely csak arra való, hogy segélyével másnak jogával rútul visszaéljenek, kijátszanak és lépten-nyomon tönkretegyenek bizonyos nagyértékű, nélkülözhetetlen társadalmi intézményeket. Épen azért én azokkal a biztosítékokkal, a melyeket a Bpt. 189. §-a a személymotozásra előír, ennek a végrehajtási eljárásban beho-

Digitized by Google

zatalát helyeselném a végből, hogy meggátoljuk ezen a téren a személyes szabadság czímén a tisztesség és kötelességteljesítés rovására űzött visszaéléseket. Arra az esetre nézve, a melyet Fráter tagtárs úr felemlített, hogy t. i. a vidéken már is gyakorolják a személymotozást, megjegyzem, hogy ezt a végrehajtási törvény 32. §. 3. bekezdésének helytelen alkalmazásával lehet csak megtenni, mert ez a rendelkezés megadja a végrehajtónak a jogosultságot arra, hogy tartályokat kinyittasson stb. és kutatásokat eszközöljön. Ennek helyes értelme — nem is lehet másképen a törvény szavait magyarázni — az, hogy ő kutatásokat eszközöljön az általa felnyittatott tartályokban és lakásban és csak erőszakos értelmezéssel lehet «a kutatások eszközlését» kifejezést a személy megmotozhatására is kiterjeszteni. A felsőbiróságok azonban egyértelműen megállapodtak abban, hogy a személyekre ez a kutatás ki nem terjeszthető.

Ezzel azt a keveset, a mit a rendelkezésemre állott néhány percz alatt elmondhattam, be is fejeztem és nagyon köszönöm szives és kitartó türelmüket.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google